

T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SANAT VE TASARIM ANA BİLİM DALI
MÜZECİLİK YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DEVLET MÜZELERİNİN DİJİTAL VARLIĞI: WEB SİTELERİ
VE PORTALLARIN GÖRÜNÜRLÜK ÜZERİNDEKİ ROLÜ

NAZELİN AKGÜN
21714011

TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. SEZA SİNANLAR USLU

MART 2025

T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SANAT VE TASARIM ANA BİLİM DALI
MÜZECİLİK YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DEVLET MÜZELERİNİN DİJİTAL VARLIĞI: WEB SİTELERİ
VE PORTALLARIN GÖRÜNÜRLÜK ÜZERİNDEKİ ROLÜ

NAZELİN AKGÜN
21714011
0009-0001-8236-1963

TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. SEZA SİNANLAR USLU

MART 2025

Nazelin Akgün tarafından hazırlanan “Devlet Müzelerinin Dijital Varlığı: Web Siteleri ve Portalların Görünürlük Üzerindeki Rolü” başlıklı çalışma, **12.03.2025** tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği ile başarılı bulunmuş ve jürimiz tarafından Yıldız Teknik Üniversitesi Sanat ve Tasarım Ana Sanat Dalı Müzecilik Yüksek Lisans Programında **YÜKSEK LİSANS** tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman

İmza

Prof. Dr. Seza Sinanlar USLU

.....

Jüri Üyeleri

İmza

Prof. Dr. Kadriye TEZCAN AKMEHMET

.....

Prof. Dr. Serap YÜZGÜLLER

.....

ÖZET

DEVLET MÜZELERİNİN DİJİTAL VARLIĞI: WEB SİTELERİ VE PORTALLARIN GÖRÜNÜRLÜK ÜZERİNDEKİ ROLÜ

Müzelerin dijitalleşmesinde web siteleri, görünürlüğü artırılmak istenen nesne veya konuları izleyiciyle buluşturarak müzelerin tanıtımını sağlamakta, koleksiyonların daha geniş kitlelere ulaşmasına katkıda bulunmakta ve fiziksel sınırları aşarak görünürlüğü artırmada etkili bir unsur, kanal niteliği görmektedir. Bununla birlikte, devlet müzeleri sahip oldukları koleksiyon ile önem arz eden bir potansiyel taşımaktadır. Önemli koleksiyonları bünyesinde bulunduran birçok müzenin web sitesinin kapatılarak tek bir portal altında toplanmasıyla beraber, bağımsız web sitelerine kıyasla bilginin daha sınırlı olduğu bir ortama geçilmiştir. Mevcut potansiyelin web site ve portallar aracılığıyla ne ölçüde sergilenebildiği, müzenin fiziksel duvarlarını aşarak daha fazla kitle tarafından görünürlüğünü sağlamak açısından önem taşırken, bu alanda yapılmış çalışma sayısı sınırlı görülmektedir. Bu araştırma, Fransa, Almanya ve Türkiye'de devlet müzelerinin tanıtıldığı portalların MuseumQual kriterleri çerçevesinde değerlendirilerek, seçilen portalların müzelerin görünürlüğü konusunda nasıl bir rol oynadığını analiz etmeyi amaçlamaktadır. Çalışmada literatür taraması ve döküman analizi yönteminden yararlanılmıştır. Döküman analizi yöntemi ile Fransa Devlet Müzeleri portalı (Les Musées Nationaux), Almanya Devlet Müzeleri Portalı (Staatliche Museen zu Berlin) ve Türkiye Devlet Müzeleri portalları (Muze.gov.tr, Turkishmuseums.com, Sanalmuze.gov.tr), takibe alınarak ve her hafta düzenli periyotlar ile ziyaret edilerek, müze web sitelerinin değerlendirilmesi amacıyla geliştirilmiş olan MuseumQual ölçeğinde yer alan 6 ana başlıktan (İçerik, Sunum, Kullanılabilirlik, Etkileşim ve Geri bildirim, E-Hizmetler, Teknik) yararlanılarak değerlendirilmiştir. Berlin Devlet Müzeleri ve Fransa Devlet Müzeleri portalları, güncel içerikler, dijitalleştirilmiş koleksiyonlar ve etkileşimli uygulamalar ile portallarını görünürlüklerini artırmaya yönelik etkin olarak kullanırken, Türkiye Devlet Müzeleri portallarının içerik güncellemelerinin yetersiz olması ve bağımsız web sitelerinin eksikliği, müzelerin görünürlüğünü sınırlı kılmaktadır. Aynı zamanda bakanlığa bağlı birden fazla müze portalının bulunması da ziyaretçiler için kafa karışıklığına sebebiyet verebilecek bir durum olarak değerlendirilebilir.

Anahtar Kelimeler: Müzeler, Müze Portalları, Görünürlük, Müze Görünürlüğü, MuseumQual.

ABSTRACT

THE DIGITAL PRESENCE OF STATE MUSEUMS: ROLE OF WEBSITES AND PORTALS IN VISIBILITY

In the digitalization of museums, websites serve as an effective tool for enhancing visibility by bringing objects or topics to the audience, promoting the museum, and contributing to the reach of collections to a wider audience. These websites also play a crucial role in increasing visibility by transcending physical boundaries. However, state museums hold significant potential due to the collections they possess. With many museums housing important collections having their independent websites closed and consolidated under a single portal, the transition has resulted in a more restricted information environment compared to individual websites. The extent to which existing potential is displayed through websites and portals is significant for enabling the museum to transcend its physical walls and increase its visibility to a larger audience. However, there appears to be a limited amount of research in this area. This study aims to analyze the role of selected portals in enhancing the visibility of museums by evaluating the state museums in France, Germany, and Turkey based on the MuseumQual criteria. The study employs content analysis. Using content analysis, the portals of France's State Museums (Les Musées Nationaux), Germany's State Museums Portal (Staatliche Museen zu Berlin), and Turkey's State Museums Portals (Muze.gov.tr, Turkishmuseums.com, Sanalmuze.gov.tr) were monitored and regularly visited on a weekly basis. These portals were evaluated based on six main categories of the MuseumQual scale (Content, Presentation, Usability, Interaction and Feedback, E-Services, and Technical). The portals of Berlin State Museums and France's State Museums are effectively used to increase visibility with up-to-date content, digitized collections, and interactive applications. On the other hand, the content updates on Turkey's State Museums portals are insufficient, and the absence of independent websites limits the visibility of museums. Additionally, the presence of multiple portals under the Ministry of Culture and Tourism may create confusion for visitors.

Keywords: Museums, Museum Portals, Visibility, Museum Visibility, MuseumQual.

ÖN SÖZ

Bu çalışma Fransa, Almanya ve Türkiye'de devlet müzelerinin tanıtıldığı portalların MuseumQual kriterleri çerçevesinde değerlendirilerek, seçilen portalların müzelerin görünürlüğü konusunda nasıl bir rol oynadığını analiz etmek amacıyla hazırlanmış bir çalışmadır. Bu çalışma süresince her aşamada bilgi birikimini paylaşarak beni yönlendiren ve arşiv konusunda merakımın yoğunlaşmasını sağlayan tez danışmanım Prof. Dr. Seza Sinanlar Uslu'ya teşekkürlerimi sunarım. Müzecilik Yüksek Lisans eğitimim süresince bilgi ve deneyimlerini paylaşarak derslerinde farklı alanlara merak duymamı sağlayan sayın hocam Prof. Dr. Kadriye Tezcan Akmehmet'e teşekkür ederim. Eğitim hayatım boyunca bana destek olan aile üyelerime, özellikle sevgili annem Hülya Akgün'e, Yüksek Lisans eğitimim süresince desteğini esirgemeyen sevgili babam Birol Akgün'e teşekkürlerimi sunarım.

Nazelin AKGÜN

Mart 2025

İstanbul

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	v
ÖN SÖZ	vi
İÇİNDEKİLER	vii
ŞEKİLLER LİSTESİ	ix
TABLolar LİSTESİ.....	x
1. GİRİŞ	1
2. GÖRÜNÜRLÜK BAĞLAMINDA MÜZE	7
2.1. İnternet Çağı Öncesi ve Sonrasında Müzelerde Görünürlük	7
2.2. Avrupa’da Müzelerde Görünürlük Faaliyetleri.....	13
2.3. Türkiye’de Müzelerde Görünürlük Faaliyetleri	25
2.4. Müzelerde Görünürlüğün Web Sitelerinde Ölçüm Kriteri Olarak MuseumQual	32
3. AVRUPA’DA DEVLET MÜZELERİNDE WEB SİTE VE PORTAL KULLANIMI	36
3.1.Berlin Müzeleri	36
3.1.1. Staatliche Museen zu Berlin Portalı Tarihi, Gelişimi ve Portalda Yayınlanan Seçili Sergi Örnekleri.....	37
3.1.2. Staatliche Museen zu Berlin Portalı Arşivlerine Yönelik Bir Değerlendirme	50
3.2. Fransa Müzeleri.....	58
3.2.1. Les Musées Nationaux Portalı Tarihi, Gelişimi ve Portalda Yayınlanan Seçili Sergi Örnekleri.....	62
3.2.2. Les Musées Nationaux Portalı Arşivlerine Yönelik Bir Değerlendirme ..	81
3.2.3. Louvre Müzesi Örneği	84
4. TÜRKİYE’DE DEVLET MÜZELERİNDE WEB SİTE VE PORTAL KULLANIMI	91
4.1. Muze.gov.tr Portalına Detaylı Bakış	91
4.2. Turkishmuseums.com Portalına Detaylı Bakış	101

4.3. Sanalmuze.gov.tr Portalına Detaylı Bakış	105
4.4. Muze.gov.tr, Turkishmuseums.com, Sanalmuze.gov.tr Portalları Arşivlerine Yönelik Bir Değerlendirme.....	108
5. SONUÇ	110
KAYNAKÇA.....	118
EKLER.....	121

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: "Museum Historia" yazan nadire kabinesi, Worms Müzesi'ne ait bir koleksiyon.	14
Şekil 2. Staatliche Museen zu Berlin portalının "Çevrimiçi Arşiv" sekmesinin ekran görüntüsü.	53
Şekil 3. Staatliche Museen zu Berlin portalında bulunan " Museum für Völkerkunde'nin Müzesi'nin "Arşiv" sekmesinin ekran görüntüsü.	55
Şekil 4. Staatliche Museen zu Berlin portalında bulunan Museum für Völkerkunde Müzesi'nin "Arşiv" sekmesinde eserin coğrafi referanslarını ve hikayesini gösteren ekran görüntüsü.	55
Şekil 5. Staatliche Museen zu Berlin portalında bulunan "Erich Mendelsohn Arşivi"ni gösteren ekran görüntüsü.	57
Şekil 6. Muze.gov.tr portalının "Hakkımızda" sekmesinin ekran görüntüsü.	92
Şekil 7. Muze.gov.tr portalının "Müzeler" sekmesinin ekran görüntüsü.	93
Şekil 8. Muze.gov.tr portalının "İstanbul Arkeoloji Müzeleri" sekmesinin ekran görüntüsü.	94
Şekil 9. Muze.gov.tr portalının "Ayasofya Tarih ve Deneyim Müzesi" sekmesinin ekran görüntüsü.	94
Şekil 10. Muze.gov.tr portalının "Cumhuriyet Müzesi" sekmesinin ekran görüntüsü.	95
Şekil 11. Muze.gov.tr portalının "Cahit Sıtkı Tarancı Evi Etnografya Müzesi" sekmesinin ekran görüntüsü.	95
Şekil 12. Muze.gov.tr portalının "Ayın Müzesi" sekmesinin ekran görüntüsü.	96
Şekil 13. Muze.gov.tr portalının "Ayın Müzesi" sekmesinin ekran görüntüsü.	96
Şekil 14. Muze.gov.tr portalının "Anasayfa" sekmesinin ekran görüntüsü.	97
Şekil 15. Muze.gov.tr portalının "Duyurular" sekmesinin ekran görüntüsü.	98
Şekil 16. Muze.gov.tr portalının "Anasayfa>Müzeler>Anadolu Medeniyetleri Müzesi" sekmesinin ekran görüntüsü.	99
Şekil 17. Les Musées Nationaux portalından "breadcrumb" navigasyonu içeren bir ekran görüntüsü.	99
Şekil 18. Turkishmuseums.com portalının "Çocuklara Yönelik Etkinlikler" sekmesinin ekran görüntüsü.	103
Şekil 19. Turkishmuseums.com portalının "Sergi" sekmesinin ekran görüntüsü.	104

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Araştırma Kapsamında İncelenen Müze Portallarının MuseumQual Kriterlerine Göre Değerlendirilmesi	114
---	-----

1. GİRİŞ

Bir kavram olarak “görünürlük”, Türk Dil Kurumları Sözlüğüne göre “görünürlük, -ğü”; ‘görülebilir bir şeyin niteliği’ olarak tanımlanmaktadır. Türk Dil Kurumları Sözlüğünde yer alan tanım her ne kadar kelimeyi farklı kullanımlardaki işlevselliğiyle detaylı olarak ifade etmese, müzelerdeki ‘nesne’ ve sergilenen, sergilenmeye değer görülebilir şeyler ve bu nesnelerin toplumla buluşturulmasındaki süreçte niteliklerini ne kadar koruyabildiklerini inceleyebilmek açısından önemli gözükmektedir. Platon’un mağara alegorisinden günümüze farklı bağlamlarda kendini gösteren ve şekillenen görünürlük kavramı, Rönesans dönemiyle beraber önem kazanmış ve günümüzde de mevcut sergileme formlarının kazandığı yeni uygulamalar ile önemi artmıştır.

Görünürlük kavramının sergileme bağlamında ilk kullanımları olan “Wunderkammer” ve “Kunstkammer” kabineleri gibi günümüzde de nesnelerin müzelerde düzenlenmesi ve sergilenmesi, görünürlüklerini artırmaya yöneliktir. Dijital teknolojinin ortaya çıkışıyla, müzeler ile halk arasındaki ilişki değişmiş, müzenin dijitalleşme öncesi geleneksel kavramı, fiziksel olarak erişilebilir yapılar kümesi olarak yerel bir site olarak kabul edilirken dijitalleşme ile birlikte çok daha soyut bir mekân biçimiyle birleştirilmiştir.

Müzeler için erişim sağlamak ve farklı toplulukları dahil edebilmek için web siteleri ve portallar, bilgi aktarımının yapılabileceği önemli bir kanal niteliği görmektedir. Müzedeki koleksiyona olan odak, müzenin dışındaki iletişim, toplumsal kalkınmada halkın rolü, eğitim ve toplulukların sürece katılımı yönünde değişimi teşvik etmektedir (Karadeniz, C. & Özdemir, E., 2018).

Günümüzde müzenin halka ulaşabilmesi, kendini tanıtabilmesi için en önemli kanallardan biri ise web siteleridir. Web siteleri, dünyanın herhangi bir yerinden, her an erişilebilirdir, bu nedenle mekansal ve zamansal olarak sınırları bulunmamaktadır.

Müzelerin dijital varlığı, müzelerin internet ve dijital platformlar üzerinde fiziksel mekanların dışında da varlık gösterme durumudur. Araştırmanın başlığında da yer alan dijital varlık, müzelerin dijital mecralarda bulunması, erişilebilirliklerini ve var olma durumlarını ifade eder. Dijital varlık, müzelerin web siteleri, koleksiyonlar ve diğer çevrimiçi içerikler aracılığıyla müzeye dair bilgilerin, etkileşimin ve kültürel mirasın dijital ortamda var olması anlamına gelmektedir.

Müzelerin görünürlüğünü sağlayan ve sağlayabilecek önemli faktörlerden biri olan web siteleri, müzede mevcut olan sürekli veya süreli sergilerin dışında koleksiyonun tamamını da halka açabilecek, sunabilecek altyapıdadır bu nedenle de müze mekanına fiziksel olarak erişemeyen bireyler tarafından da her an, her yerden erişilebilir olma özelliğine sahiptir. Bununla birlikte, bu alanda yapılmış çalışma sayısı sınırlı yeterli görülmekte olup; mevcut çalışmaların genellikle özel müzeleri kapsadığı ve devlet müzeleri web site ve portallarıyla ilgili çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Bu sebeple bu konu seçilerek, Türkiye'deki devlet müzeleri portalları Avrupa'da öne çıkan devlet müzeleri portalları ile belirlenen kriterler çerçevesinde incelenerek karşılaştırmalı olarak değerlendirilmek istenmiştir.

Çalışmada, müzelerde bilgiyi aktarmanın, koleksiyonu ve müzenin fiziksel duvarları içerisinde yer alan mevcut potansiyeli izleyiciye iletmenin en önemli kanallarından biri olan müze web siteleri ve portalları incelenmektedir. Çalışmada literatür taraması ve döküman analizi yönteminden yararlanılmıştır. Araştırma kapsamında seçilen üç ülkenin Fransa Devlet Müzeleri Portalı (Les Musées Nationaux), Almanya Devlet Müzeleri Portalı (Staatliche Museen zu Berlin) ve Türkiye Devlet Müzeleri portalları (Muze.gov.tr, Turkishmuseums.com, Sanalmuze.gov.tr) web sitelerini değerlendirebilmek amacıyla önceki çalışmaların hangi çerçevede yapıldığı incelenmiş, yurtdışındaki çalışmaların; her tezin yapıldığı ülkedeki müzeleri değerlendirdiği, kimi araştırmalarda web sitelerinin bir pazarlama aracı olarak önemine değinildiği görülmektedir. Türkiye'de müze web siteleri ile ilgili yapılan çalışmaların ise genellikle iletişim bölümlerinde hazırlandığı ve özel müzeleri kapsadığı görülmektedir. Türkiye'de Kültür Bakanlığı'na bağlı müzelerin Avrupa müzeleri web siteleri ile karşılaştırmalı olarak değerlendirildiği bir çalışma bulunmamaktadır. Bu konuda yapılan en son çalışma olan, Nilay Cevher'in "Türkiye'deki Müze Web Sitelerinin Değerlendirilmesi: Kültür ve Turizm Bakanlığı

Örneği” isimli araştırma makalesi, Kültür Bakanlığı’na bağlı müze portallarının incelendiği ilk çalışma olarak dikkat çekmesi sebebiyle incelenmiştir. Bu çalışmanın içerik olarak Türkiye’de Kültür Bakanlığı’na bağlı müzeleri kapsadığı, Avrupa’daki devlet müzeleri portalları ile karşılaştırmalı bir değerlendirme sunmadığı görülmektedir. Araştırma süresince MuseumQual kriterlerinin ne olduğunu, araştırmanın hangi yolları izlediğini anlayabilmek adına Fotakis ve Economides’in “Art, Science/Technology and History Museums on the Web” çalışması incelenmiştir. Fotakis ve Economides’in çalışması dünya çapında 210 müze web sitesini değerlendirmiştir. Değerlendirme sonuçları müze web sitelerinin genellikle tatmin edici bir seviyede olduğunu, ancak müzelerin sitelerinin geliştirilmesi gerektiğini göstermektedir.

Döküman analizi yöntemi ile Fransa Devlet Müzeleri Portalı (Les Musées Nationaux), Almanya Devlet Müzeleri Portalı (Staatliche Museen zu Berlin) ve Türkiye Devlet Müzeleri portalları (Muze.gov.tr, Turkishmuseums.com, Sanalmuze.gov.tr), takibe alınarak ve her hafta düzenli periyotlar ile ziyaret edilerek, müze web sitelerinin değerlendirilmesi amacıyla geliştirilmiş olan MuseumQual ölçeğinde yer alan 6 ana başlıktan (İçerik, Sunum, Kullanılabilirlik, Etkileşim ve Geri bildirim, E-Hizmetler, Teknik) yararlanılarak değerlendirilmiştir. Araştırma süresince sırasıyla Fransa ve Almanya’daki devlet müzeleri portalları incelenmiş olup, Türkiye’deki devlet müzelerinin içeriklerinin sunulduğu bir portal olan Muze.gov.tr hakkında daha detaylı bilgi edinebilmek adına görüşme talebinde bulunulmuş, fakat talebe geri dönüş alınamaması sebebiyle görüşme gerçekleştirilememiştir. Araştırma alt sorularından olan “Türkiye’de kurumsal web siteleri kapatılan devlet müzeleri mevcut portallar aracılığıyla yeterince tanıtılmakta mıdır?” sorusuna cevap bulabilmek adına, Türkiye’nin ilk müzesi olan İstanbul Arkeoloji Müzesi, kurumsal web siteleri kapatılan kurumlar arasında dikkat çeken bir örnek olarak görülmüştür. Farklı web sitelerinde arama yapılmasına rağmen, müzenin bağımsız web sitesinin neden ve hangi tarihlerde kapatıldığına dair bir gerekçe/ yazı bulunmadığı fark edilmiştir. Bununla birlikte, İstanbul Arkeoloji Müzeleri Müdürü Sn. Rahmi Asal ile araştırma kapsamında bir görüşme gerçekleştirilmiş ve görüşme cevaplarında edinilen bilgiler tezin araştırma bölümünde analiz edilmiş ve sonuç bölümünde değerlendirilmiştir. Berlin devlet müzeleri portalının (Staatliche Museen zu Berlin) oluşturulma sürecine dair detaylı bilgi edinebilmek adına portal ekibine görüşme talebi iletilmiş, fakat geri dönüş

alındığı tarih araştırmanın bitiş tarihine yakın bir tarih olması sebebiyle görüşme gerçekleştirilememiştir.

Araştırma kapsamında bir ana soru ve iki alt soru belirlenmiştir. Belirlenen sorular şu şekildedir;

Ana Soru: “Fransa, Almanya ve Türkiye’deki devlet müzelerinin tanıtıldığı portallar MuseumQual kriterleri kullanılarak değerlendirildiğinde, incelenen portallar müzelerin görünürlüğü konusunda nasıl bir rol oynamaktadır?”

Alt Soru 1: “Fransa, Almanya ve Türkiye’deki devlet müzeleri, portallar aracılığıyla arşivlerini nasıl sunmaktadır?”

Alt Soru 2: “Türkiye’de kurumsal web siteleri kapatılan devlet müzeleri mevcut portallar aracılığıyla yeterince tanıtılmakta mıdır?”

Bu bağlamda görünürlük kavramının farklı tanımları, tarihsel kullanımları ve müzelerde görünürlük faaliyetlerinin üzerinde durulmakta; müzelerin görünürlük faaliyetlerinden biri olan müze web siteleri ile müzelerin dijital varlığı ve görünürlükleri arasındaki ilişki, müze web sitelerinin değerlendirilmesi amacıyla geliştirilmiş olan MuseumQual ölçeğinde yer alan 6 ana başlıktan (İçerik, Sunum, Kullanılabilirlik, Etkileşim ve Geri bildirim, E-Hizmetler, Teknik) yararlanılarak incelenmektedir. Avrupa’da öne çıkan devlete ait müze portalları incelenerek örnekler verilmiş ve Türkiye’deki devlet müzelerinin portalları incelenmiştir. Araştırmada seçilen üç portaldan olan Fransa Ulusal Müzeler Portalı (Les Musées Nationaux), Louvre ve Orsay başta olmak üzere ülkenin önemli devlet müzelerini kapsamı ve geniş bir kültürel mirasa erişim sunması nedeniyle önemli bir örnek olarak görülerek seçilmiştir. Staatliche Museen zu Berlin portalının seçilme nedeni, Berlin’in, Almanya’nın önemli kültürel merkezlerinden biri olup Müzeler Adası’na (Museumsinsel) ev sahipliği yapmasıdır. Bu ada, Pergamon Müzesi, Altes Museum ve Bode Müzesi gibi önemli devlet müzelerini barındırmaktadır ve birçok devlet müzesinin Staatliche Museen zu Berlin tarafından temsil edildiği görülmektedir. Prusya Kültürel Miras Vakfı (Stiftung Preußischer Kulturbesitz) tarafından yönetilen bu müze ağı, Almanya’nın en büyük ve en kapsamlı müze sistemlerinden birini oluşturmaktadır. Türkiye Devlet Müzeleri portalları (Muze.gov.tr,

Turkishmuseums.com, Sanalmuze.gov.tr) Türkiye’deki devlet müzelerinin bağımsız web sitelerinin kapatılmasının ardından iletişimlerinin devam ettirildiği portallar olması sebebiyle seçilmiştir. Ek olarak, bağımsız web siteleri kapatılan kurumlar arasında yer alan ve önemli bir koleksiyonu ve potansiyeli bünyesinde barındıran İstanbul Arkeoloji Müzeleri’nin bağımsız web sitelerinin kapatılması hakkında bir bilgi/paylaşım yapılmadığı fark edilmiş ve araştırma kapsamında İstanbul Arkeoloji Müzeleri Müdürü Rahmi Asal ile bir görüşme gerçekleştirilerek müzenin bağımsız web sitesinin neden kapatıldığına yönelik cevaplar aranmış görüşmede edinilen cevaplar sonuç bölümünde değerlendirilmiştir. Tez çalışması beş bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölüm olan giriş bölümünde tezin konusu ve kapsamına değinilerek tezin bölümleri hakkında özet bir bilgi verilmiştir.

İkinci bölümde tezin başlangıç noktasını oluşturan “görünürlük” kavramı ve kavramın farklı dillerdeki anlamlarına değinilerek tarihteki farklı kullanımları incelenmektedir. İlk olarak müzelerde görünürlük ve önemi, görünürlük kavramının müze bağlamında kullanıldığı ilk örneklerle incelenmiş, pandemi süreciyle de varlığı artan dijital faaliyetlerle internet çağı öncesi ve sonrası müzelerde görünürlük faaliyetleri irdelenmiştir. Daha sonra, Avrupa müzelerinde görünürlük faaliyetleri; dijitalleşme ve online erişim stratejileri, eğitim programları ve atölyeler, özel gün kutlamaları, müze mekanının konumu, mimari tasarımı ve mekân kullanımı, süreli ve kalıcı sergiler, basılı yayınlar başlıkları ile incelenmiştir. “Türkiye Müzelerinde Görünürlük Faaliyetleri” başlığı altında devlet müzelerinin Osmanlı’dan günümüze görünürlüğünü artırmaya yönelik faaliyetlerinin nasıl şekillendiği örnekler ile incelenmiştir. “Müzelerde Görünürlüğün Web Sitelerinde Ölçüm Kriteri Olarak MuseumQual” başlığı altında, çalışmada verileri değerlendirme kriterleri olarak kullanılan MuseumQual hakkında detaylı bilgi verilerek, MuseumQual kriterlerinin ne amaçla, hangi tarihlerde geliştirildiği, hangi yöntemler ile kullanıldığı ve MuseumQual kriterlerini belirleyen araştırmacılar olan Fotakis ve Economides’in kriterleri ilk kullanması sonucunda ulaştıkları değerlendirme sonuçları incelenmiştir.

Üçüncü bölümde Avrupadaki devlet müzelerinde web site ve portal kullanımları Berlin ve Fransa örnekleri ile incelenmiştir. İlk olarak Berlin ve Fransa müzelerinin kısa tarihine değinilerek, Berlin devlet müzeleri portalı olan Staatliche Museen zu

Berlin ve Fransa devlet müzeleri portalı olan Les Musées Nationaux portalları tarihi ve gelişimi irdelenerek, her iki portal da müze web sitelerinin analiz edilmesi amacıyla geliştirilen MuseumQual ölçeğinde yer alan içerik, sunum, kullanılabilirlik, etkileşim ve geri bildirim, e-hizmetler ve teknik başlıklarından yararlanılarak incelenmiştir. Devlet müzeleri bünyesinde olmasıyla her iki portal da bağımsız, toplumda merak uyandırabilecek ve çoğu zaman ötekileştirilen veya göz ardı edilen konuları görünürlüğünü artırmak amacıyla portalda sergilemektedir. Bu sebeple portalda sunulan ve dikkat çeken sergi örnekleri değerlendirme sonrasında incelenmiştir. Devamında her iki portalın da bünyesinde barındırdığı devlet müzelerinin sahip olduğu arşivi dijital olarak ne ölçüde ve hangi yöntemler ile izleyiciye aktardığı incelenmiştir. Fransa müzeleri portalı olan Les Musées Nationaux detaylı bir içeriğe sahip olmasına rağmen, oldukça geniş bir tarihe ve barındırdığı koleksiyon dolayısıyla da büyük bir öneme sahip olan Louvre Müzesi'nin, portal dışında bağımsız web sitesi de bulunmaktadır. Louvre Müzesi'nin bağımsız web sitesi de MuseumQual kriterlerinde yer alan başlıklar altında incelenmiştir.

Dördüncü bölümde Türkiye'deki devlet müzelerinin bağımsız web sitelerinin kapatılıp, iletişimlerin Kültür Bakanlığı'na bağlı portallara aktarılmasıyla oluşturulmuş olan muze.gov.tr, turkishmuseums.com, sanalmuze.gov.tr siteleri incelenerek, MuseumQual kriterlerinde yer alan başlıklar altında değerlendirilmiştir. Türkiye'nin ilk müzesi olan ve önemli bir koleksiyona sahip olan İstanbul Arkeoloji Müzeleri'nin bağımsız web sitesinin kapatılmasıyla iletişimin portallar aracılığıyla devam ettirildiği ve kapatılan web sitesine dair bilgilerin internet üzerinden ulaşılamadığı görülmektedir. Araştırma kapsamında İstanbul Arkeoloj Müzeleri Müdürü Sn. Rahmi Asal gerçekleştirilen görüşme sonucunda edinilen bilgiler değerlendirilerek bu bölümde sunulmaktadır.

Tezin sonuç bölümünde, seçilen üç ülke olan Fransa, Almanya ve Türkiye'deki devlet müzelerinin tanıtıldığı, düzenli olarak takip edilip her hafta ziyaret edilen ve MuseumQual kriterlerindeki başlıklar altında değerlendirilen portalların, müzelerin görünürlüğü üzerindeki rolü analiz edilmiştir.

2. GÖRÜNÜRLÜK BAĞLAMINDA MÜZE

Bu bölümde, müzelerin tarihsel süreç içerisinde toplumsal işlevleri bağlamında görünürlük faaliyetleri ele alınmaktadır. İlk olarak görünürlük kavramının tarihteki ve müzelerdeki kullanımları örnekler ile incelenmektedir. Müzelerin, kültürel birikimi halka sunma misyonu ve görünürlüklerini artırma misyonuyla gerçekleştirdikleri faaliyetler Avrupa ve Türkiye örnekleri üzerinden karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir. Müzelerde görünürlük faaliyetlerinin internet çağı öncesi geleneksel yöntemlerden, dijitalleşme ile birlikte yeniliklerle nasıl şekillendiği “İnternet Çağı Öncesi ve Sonrası Müzelerde Görünürlük” bölümünde ele alınmaktadır.

2.1. İnternet Çağı Öncesi ve Sonrasında Müzelerde Görünürlük

Müzelerde görünürlük ve önemi konusunu anlayabilmek için ilk olarak “görünürlük” kelimesinin ne anlama geldiğine ve kelimenin tarihsel yaklaşımına bakmak faydalı olacaktır. Türk Dil Kurumları Sözlüğüne göre “görünürlük, -ğü”; ‘görülebilen bir şeyin niteliği’ olarak tanımlanmaktadır. Türk Dil Kurumları Sözlüğünde yer alan tanım her ne kadar kelimeyi farklı kullanımlardaki işlevselliğiyle detaylı olarak ifade etmese de müzelerdeki ‘nesne’, sergilenen, sergilenmeye değer görülen şeyler ve bu nesnelerin toplumla buluşturulmasındaki süreçte niteliklerini ne kadar koruyabildiklerini inceleyebilmek açısından önemli gözükmektedir. Arapça “layiha” sözcüğü ise ‘açıklayıcı şey, açığa çıkarma, not’ anlamına gelmektedir. Yine Arapça’da görünür olma anlamı taşıyan bir diğer kelime olan “riya” ‘olduğundan farklı görünme’ anlamı taşımaktadır. Latince “visibilitas” sözcüğü; ‘görülebilme, gözlemlenebilme durumu (özellikle hava koşullarında nesnenin uzaktan açıkça görülebilmesi; açıklık) olarak tanımlanmaktadır.

Görünürlük kavramının tarihteki kullanımına baktığımızda “görünürlük” veya benzer anlamı taşıyan ifadeler ilk olarak antik Yunan felsefesinde karşımıza çıkar. Platon “idea” kavramını tartışırken maddi dünyanın ve ideaların görünürlüğü üzerine

düşünceler geliştirmiştir. Platon'un Devlet adlı eserinin yedinci kitabında yer alan mağara alegorisi, gerçekliğin ve görünürlüğün sorgulandığı en önemli eserlerden biridir. (Platon, 2002).

Orta Çağ'da görünürlük kavramı, daha çok dini ve teolojik metinlerde ele alınmıştır. Bu dönemde görünürlük, genellikle manevi ve maddi dünya arasındaki farkı anlamak için kullanılmıştır. Rönesans dönemiyle birlikte, görünürlük kavramı sanatta önemli bir yer kazanmıştır. Sanatçılar, perspektif ve ışık-gölge oyunları ile görünürlüğü manipüle etmeye ve gerçekçi tasvirler yapmaya çalışmışlardır. Bu dönemdeki çalışmalar, görünürlük kavramının estetik ve teknik boyutlarını zenginleştirmiştir. Modern dönemde, 20. yüzyıldan itibaren, görünürlük kavramı sosyal bilimlerde, özellikle sosyoloji ve kültürel çalışmalarda önemli bir yer edinmiştir. Modern dönemde, 20. yüzyıldan itibaren, görünürlük kavramı sosyal bilimlerde, özellikle sosyoloji ve kültürel çalışmalarda önemli bir yer edinmiştir. Michel Foucault, görünürlük ve iktidar ilişkilerini incelemiş ve panoptikon metaforunu geliştirerek, görünürlüğün kontrol ve disiplin mekanizmalarındaki rolünü açıklamıştır (Foucault, 1975). Ayrıca, feminizm ve queer teorilerde görünürlük, toplumsal cinsiyet ve cinsellik üzerine yapılan çalışmalarda kritik bir kavram haline gelmiştir (Butler, 1990).

Althusser, iktidarın görünmez olduğunu kabul etmekle birlikte, kendini görünür kılmak için çeşitli araçlar kullandığını belirtir. Yönetme gücünü sürdürebilmek için iktidar zaman zaman kendini gösterir ve bunu ideolojik aygıtlar aracılığıyla yapar. Devletin ideolojik aygıtları arasında din, siyaset, eğitim, sendikalar, medya, hukuk ve kültür yer alır (Özdel, 2012).

Görünürlük kavramının ilk kullanımı veya benzer anlamı taşıyan ifadeler, farklı dillerde ve disiplinlerde çeşitli biçimlerde ortaya çıkmıştır. Ancak genel olarak, Platon'un felsefi eserlerinden başlayarak, teolojik metinlere, sanat teorilerine ve modern sosyal bilimlere kadar uzanan geniş bir tarihsel süreçte evrilmiştir. Türkçede "görünürlük" kavramı, bu daha geniş tarihsel ve disiplinler bağlamlarının bir parçası olarak kullanıma girmiştir.

Görünürlük kavramının müze bağlamında ilk olarak ne zaman ve hangi anlamlarda kullanıldığına baktığımızda; Rönesans döneminde, koleksiyonların sergilendiği "Wunderkammer" (Merak Odası) veya "Kunstammer" (Sanat Odası) olarak bilinen

özel kabineler ile karşılaşırız. Bu erken dönem müzelerde, nesnelerin düzenlenmesi ve sergilenmesi, onların görünürlüğünü artırmaya yöneliktir. Ancak, bu dönemde "görünürlük" terimi açıkça kullanılmasa da, sergileme pratiği bu kavramı içkin olarak barındırmaktadır (Kaufmann & Jardine, 2005).

18.yy'ın modern müzeciliğin doğuşuna tanıklık etmesine öncülük eden 1759'da açılan British Museum ve 1793'te açılan Louvre Müzesi, halka açık ilk büyük müzeler arasında yer almaktadır. Bu dönemde, sergileme ve teşhir pratiğinin daha sistematik hale geldiği görülmektedir. Her iki müze de, koleksiyonların geniş kitleler tarafından erişilebilir olmasını sağlamak amacıyla tasarlanmıştır. Bununla birlikte, 'görünürlük' terimi spesifik olarak kullanılmasa da, nesnelerin erişilebilirliği ve teşhirin önem kazandığı bu müzelerin açılmasıyla belirgin hale gelmiştir. 19. yüzyılın sonları ve 20. yüzyıl, müzecilik teorisi ve pratiğinde önemli gelişmelere sahne olmuştur.

Bu dönemde, müzelerin eğitimsel rolü vurgulanmış, sergileme teknikleri üzerine daha fazla düşünce geliştirilmiştir. "Görünürlük" kavramı, bu bağlamda, nesnelerin nasıl sergilendiği ve izleyici ile nasıl etkileşime girdiği üzerinden tartışılmaya başlanmıştır.

Müzecilik literatüründe, zamanla görünürlük ve erişilebilirlik konuları önemli hale gelmiştir. Foucault'nun panoptikon kavramı, görünürlüğün iktidar ve kontrol mekanizmaları ile olan ilişkisini ortaya koymuştur. Bu teorik çerçeve, müzelerdeki sergileme pratiklerinin ve görünürlüğün sosyal ve politik boyutlarını incelemek için kullanılmıştır (Hetherington, K.2020).

Günümüzde, müzelerde görünürlük kavramı hem teorik hem de pratik düzeyde çok çeşitli biçimlerde ele alınmaktadır. Küratörler, sergi tasarımcıları ve müze profesyonelleri, nesnelerin görünürlüğünü artırmak, ziyaretçilerin dikkatini çekmek ve eğitsel deneyimleri zenginleştirmek için çeşitli stratejiler geliştirmektedirler. Ayrıca, dijital teknolojilerin ve sanal müzelerin ortaya çıkmasıyla birlikte, görünürlük kavramı yeni boyutlar kazanmıştır. Özetle, müzelerde görünürlük kavramı veya benzer anlamı taşıyan ifadeler, modern müzeciliğin doğuşundan itibaren gelişmiş ve zamanla daha belirgin ve teorik bir kavram haline gelmiştir. 18. yüzyıldan itibaren müzelerin sergileme pratikleri, görünürlüğü artırmayı amaçlamış, 20. yüzyıldan itibaren ise bu kavram daha sistematik olarak ele alınmıştır.

Yirminci yüzyılın ikinci yarısından itibaren, özellikle politik ve ekonomik faktörler ile küreselleşmenin etkisiyle müzecilikte önemli değişimler meydana gelmiştir. Weil'e (1990:12) göre, 1970 yılına kadar bir müzenin tanımı genellikle fonksiyonuna dayalı olarak yapılmış, bu nedenle müzelerin amaçları, tarih boyunca odak noktası olan maddi kanıtla doğrudan ilişkili, somut ve elle tutulur unsurlar üzerinden değerlendirilmiştir. Ancak bu anlayış, geç kapitalizmin kültürel dönüşümleriyle birlikte değişime uğramıştır (Karadeniz, 2018). Bilgi aktarımını doğru ve etkili bir şekilde yerine getirmek isteyen müzeler yeni yöntemler ve birimler oluşturmuş ve koleksiyonlarını bu yeni yöntemlere göre düzenlemişlerdir. "Koleksiyon odaklı" müzecilik yaklaşım ve uygulamalarının yerini "ziyaretçi odaklı" stratejik yaklaşım almıştır.

Müzelerdeki görünürlük, öncelikle fiziksel sergileme alanlarıyla sınırlı kalmıştır. Koleksiyonların sergilendiği bina, salonlar, galeriler ve özel sergiler, ziyaretçilerin eserleri görmesi için tek yol olmuştur. Sergi tasarımı, aydınlatma, nesnelerin yerleşimi ve bilgi panoları gibi mekanla doğrudan ilişkili unsurlar, görünürlüğü artırmak için önemli faktörlerlendendi. Bu faktörlerin dışında ziyaretçinin müze mekanına geldiğinde deneyim sağlayabileceği katalog, afiş, dükkân gibi unsurlar da görünürlüğü arttırmak için önemli bir yer edinmiştir. İnternet çağı öncesi, görünürlük müze mekânı ile sınırlı olduğundan küratörler, hangi nesnelerin sergileneceğine, nasıl sergileneceğine ve hangi bilgilerin sunulacağına karar verirken, nesnelerin görünürlüğünü artırmayı amaçlamışlardır. Sergi konuları, temalar ve düzenlemeler, ziyaretçilerin ilgisini çekmek ve eğitici deneyimler sunmak için dikkatle planlanmıştır. Müzeler, sergilerini ve etkinliklerini tanıtmak için basılı materyaller (broşürler, afişler), radyo, televizyon ve basın gibi geleneksel medya araçlarını kullanmışlardır. Özel sergiler ve etkinlikler, görünürlüğü ve ziyaretçi sayısını artırmak için yaygın olarak kullanılmıştır.

Müze profesyonelleri geniş çapta daha açık ve toplumsal yönlü stratejilere ihtiyaç duyulduğunu ancak André Malraux'un "Hayali Müze" ve "Duvarları olmayan müze" üzerine manifestosunu yayınlamasından sonra kabul etmeye başlamışlardır. Bu, bir yandan eğitime daha fazla vurgu yapılmasına ve diğer yandan müzelerin kamusal alanlar olarak kavramsallaştırılmasına yol açmıştır (Everett & Barrett, 2011). Ancak kamusal alanlar olarak işlev görebilmek için, müzeler sadece galerilerine daha fazla

ziyaretçi çekmeye çalışmamalı; aynı zamanda fiziksel sınırlarının ötesindeki kitlelere ulaşmaya da çalışmalılardır (Parry & Arbach, 2007).

Dijital teknolojinin ve internetin ortaya çıkışı, müzeler ile halk arasındaki ilişkiyi kökten değiştirmiştir. Müzenin geleneksel kavramı, fiziksel olarak erişilebilen yapılar kümesi olarak yerel bir site olarak kabul edilirken (mesafe, ulaşım kolaylığı, açılış saatleri vb. tarafından belirlenen tüm kısıtlamalarla), şimdi çok daha soyut bir mekân biçimiyle birleştirilmiştir ve dijital ortamlar aracılığıyla farklı şekillerde temsil edilmeye başlanmıştır. Bu dönüşüm, öncelikle müze web siteleri tarafından sağlanmaktadır. Web siteleri, dünya genelinde herhangi bir yerden her an görüntülenebilir olması nedeniyle ne fiziksel ne de zamansal sınırları vardır.

Bu tür bir yapı, sonsuz genişleme kapasitesine sahip bir mekândır ve müzelerde fiziksel olarak sergilenmeyen öğeleri veya tüm koleksiyonları içerebilir. Ayrıca, Europeana, Google Art ve Claros gibi kurumlar arası web portallarıyla birleşerek yeni içerikler oluşturabilir. Bunun yanı sıra, sosyal medya, müzelere halkla daha etkileşimli iletişim kurabilmeleri için çoklu platform olanakları sunmaktadır (Eleni & Markou, 2016). Solima'ya (2002) göre müzeler, toplumun hizmetinde olan kültürel kurumlar olarak, zaman içinde biriktirdikleri eserler ve artefakt koleksiyonlarını koruma ve halka sunma sorumluluğunu taşımaktadır. Koruma faaliyetleriyle miraslarını muhafaza ederken, değerlendirme ve yorumlama süreçleriyle ziyaretçilere aktarmayı amaçlamaktadırlar. Ayrıca, diğer kurumlar gibi müzeler de iş birliği içinde oldukları paydaşlarla doğru ve güvenilir bilgi sunma sorumluluğunu üstlenmek zorundadır. Koleksiyonlarını toplumla buluşturma hedefi doğrultusunda katalog oluşturma, eğitim kitleri ve programları, atölyeler ve seminerler gibi çeşitli yöntemler kullanmaktadırlar.

Günümüzde web siteleri, müzenin halka ulaşabilmesi ve kendini tanıtabilmesi için en önemli kanallardan biri olarak görülmektedir. Müzelerin görünürlüğünü sağlayan ve sağlayabilecek önemli faktörlerden biri olan web siteleri, müzede mevcut olan sürekli veya süreli sergilerin dışında koleksiyonun tamamını da halka açabilecek, sunabilecek altyapıdadır bu nedenle de müze mekanına fiziksel olarak erişemeyen bireyler tarafından da her an, her yerde görüntülenebilir olma özelliğine sahiptir. Müzenin eser, koleksiyon ve sanatçı arşivine, müzedeki güncel gelişmelere, müzeyi yakından veya dolaylı olarak etkileyen unsurlara ev sahipliği yapabilecek bir portaldır aynı zamanda. Müze web siteleri, sonsuz şekilde genişleyen bir mekandır (örneğin, Europeana,

Google Art, Claros gibi kurumlar arası web portallarında) karışabilir veya birleşebilir, daha önce hayal edilemeyen birleşimler ve yeni içerikler üretebilir. Aynı zamanda, sosyal medya, müzelere halkla daha etkileşimli iletişim biçimleri için yeni çoklu platform olanakları sağlar. Kişilerarası iletişimin stratejik noktaları olan müzelerin iletişimsel boyutunun öne çıkması, kullanmayanlar ya da ziyaret etmeyenler için bile müzeleri daha cezbedici alanlar durumuna getirmektedir (Markou & Catapoti, 2018).

Pandemi süreciyle beraber müzelerde eseri birebir görmenin hazzı da yerini dijital platformlarda görünürlük sağlayan uygulamalara bırakmıştır. Müzelerin kapılarını kapatması, müzelerde korunan nesnelerin yeni sergileme ve izleyiciyle buluşturma yöntemleri için önemli bir süreç olmuştur. Müzelerin dijitalleşmesi ve pandemiyle beraber artan dijitalleşme uygulamaları da yeni yöntemler keşfedilmesine olanak tanırken aynı zamanda duvarları olmayan, mekân ile sınırlı kalmayan bir müze yaratmıştır. Bu durum, müzeler ile ilgili klasik bazı soruları yeniden gündeme getirmiştir. Bu sorulardan en önemlisi, müzelerin amacına dair basit ama her zaman güncel olan bir sorudur: Nesneler, ziyaretçiler tarafından doğrudan erişilemezse (sergi çerçevesinde), müze ne işe yarar? Bu soru nihayetinde müzenin toplumsal rolüne, yani toplumun inşa edilip düzenlenmesinde oynadığı işlevine ilişkindir (Vajda, A., 2020). Pandemiyle beraber müze ortamının çevrimiçi hale gelmesi yeni türde anlatılar ve yeni anlatım olanaklarına imkân tanırken, müzelerde artan dijitalleşme uygulamaları, değişen görme ve yorumlama alışkanlıklarını da beraberinde getirmiştir. Dijital erişim de cihaz, internet ve erişim kaynağı gibi görünmez duvarlar ile sınırlı kalabilmektedir. Tıpkı müzeleri fiziksel ziyaret etmede yaşanan zorluklar gibi, internet ve cihaz gibi gerekli donanımlara sahip olan bireyler ve gruplar tarafından dünyanın herhangi bir yerinden herhangi bir vakitte bir müze, dijital olarak görüntülenebiliyorken, internet ve cihaz erişimi olmayanlar tarafından aynı müze, dünyanın farklı bir yerinden, yine dijital ortamda ziyaret edilememektedir.

Bilgi teknolojilerinin müzelere sağladığı faydalar arasında, düzenlenen sergilerin daha geniş kitlelere ulaşmasını ve etkileşimli hale gelmesini sağlaması da yer almaktadır. Bu gelişmelerin bir sonucu olarak, dünya genelinde sanal müzeler kurulmuş ve sergilenen eserler yalnızca fiziksel olarak müzeyi ziyaret edenler için değil, zaman ve mekân sınırlamaları olmaksızın tüm kullanıcıların çevrim içi erişimine açılmıştır. Yapılan araştırmalara göre (Marty, 2008), çevrim içi müze ziyaretçileri dijital veriyi

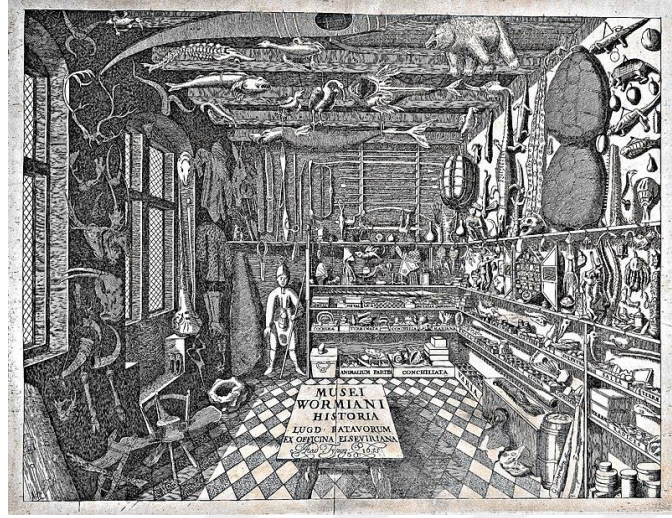
orijinal eserlerin yerine koymamakta, ancak çevrim içi müze uygulamalarını tamamlayıcı bir unsur olarak değerlendirmektedir (Akça, 2020).

2.2. Avrupa’da Müzelerde Görünürlük Faaliyetleri

Batı dillerindeki "müze" kelimesi, kökenini Latince “museum” ve Yunanca “mouseion” sözcüklerinden alır. Klasik Dönemde, güzel sanatlara bağlılığın ve yaratıcılığın simgesi olarak, ilham perileri olan Musalardan esinlenerek türetilmiştir. “Müze” kelimesinin dayandığı Latince “museum” ve Yunanca “mouseion” sözcükleri farklı anlamlar taşımaktadır. En yaygın anlamıyla “mouseion”, Yunan mitolojisinde ilham perileri olarak bilinen ve “Musa” adı verilen tanrıçalara adanmış bir tapınak olarak tanımlanmaktadır (Karadeniz, 2009).

On altıncı yüzyılda müze kavramını ifade etmek için iki yeni kelime ortaya çıkmıştır. Galeri (İtalyanca: galleria), yanlardan aydınlatılmış uzun büyük bir salon, resim ve heykel sergi alanı anlamına gelmektedir. Kabin (İtalyanca: gabinetto) genellikle doldurulmuş hayvanlar, nadir bitki türleri, madalyonlar veya heykelcikler gibi küçük sanat eserleri, nesnelerle dolu kare şeklinde bir odadır; Almanca’da Wunderkammer denilen bu koleksiyonlara, Fransızca’da *Cabinet de Curiosité* yani merak odaları adı verilmektedir. Nadire Kabineleri ya da merak odaları olarak bilinen bu birimler, sahipleri olan kişilerin kontrolünde olup yalnızca hatırlı kişilerin ziyaretine açıktı. Kamusal bir ziyaret söz konusu değildir.

Şekil 1: "Museum Historia" yazan nadire kabinesi, Worms Müzesi'ne ait bir koleksiyon.

Kaynak: Wikipedia, 2024

Dolayısıyla, müze prototipi hazırlayan ilk oluşumlar, genellikle kamusal bir işlev üstlenmektense özel bir gösterim alanı olarak varlık göstermiştir. Ancak zamanla, müzelerin toplumsal işlevi değişmiş ve daha geniş kitlelere hitap etmeye başlamıştır. 17. ve 18. yüzyılda Avrupa'da bilimsel ilerlemeler, sanatın ve kültürün kamusal bir şekilde paylaşılması gerektiği anlayışını pekiştirmiştir. Bu dönemde, müzeler yalnızca soyluların ve zenginlerin koleksiyonları olmaktan çıkarak halkın erişebileceği kamusal mekanlara dönüşmüştür. Bununla birlikte, müzelerin topluma sunduğu kültürel miras, aynı zamanda sosyal bir bilincin de şekillenmesine yardımcı olmuştur. Toplumun geniş kesimlerine hitap etmek ve bilgiye ulaşımı sağlamak, müzelerin temel işlevlerinden biri haline gelmiştir. 18. yüzyılın sonlarına doğru, bilimin ve kültürün halkla daha fazla paylaşıldığı bir döneme girilmiş, aynı dönemde, Avrupa'daki ilk halk müzeleri de kurulmuştur. Bunlar, elit koleksiyonlardan ziyade, toplumun geniş kesimlerine hitap eden müzelerdir. 1750'lerde kurulan Louvre Müzesi, bu tür bir dönüşümün örneği olarak öne çıkmaktadır. Fransız Devrimi'yle birlikte Louvre, Fransız halkının kültürel mirasını sergileyen halka açık bir müzeye dönüşerek, önceleri sınırlı bir çevrenin erişimine açık olan koleksiyonların görünürlüğünün artırılmasında Avrupa'da önemli bir örnek teşkil etmiştir (Bulduk, 2018).

Endüstri Devrimi ile birlikte, Avrupa müzeleri sadece görsel sanatları sergilemekle kalmamış, aynı zamanda bilimsel, tarihi ve kültürel anlamda da geniş bir içerik yelpazesi sunmaya başlamıştır. Müzelerin bu dönemdeki görünürlük faaliyetleri, genellikle fiziksel sergilerle sınırlı kalmış ve ziyaretçilerin bu sergilere erişimi için belli saatlerde açılışlar yapılmıştır. Ancak 20. yüzyılın başlarından itibaren, özellikle II. Dünya Savaşı sonrasında, müzeler daha farklı bir boyut kazanmış ve toplumlarla etkileşime giren, ziyaretçilerin katılımını teşvik eden yöntemler benimsenmiştir.

20. yüzyılın başlarında Avrupa ve Amerika’da peş peşe açılan müzeler arasında güzel sanatlar müzeleri ön plana çıkarken, II. Dünya Savaşı’nın ardından sanayide yaşanan ilerlemelerle birlikte sanayi tekniklerinin sergilendiği müzelerin sayısında da belirgin bir artış gözlemlenmiştir. 20. yüzyılın ortalarına gelindiğinde ise müzeciliğin temel amacı, kültür ve bilimin toplumun her kesimine ulaştırılması yönünde şekillenmiş, bu doğrultuda eğitim, toplamayı, korumayı, araştırmayı, değerlendirmeyi ve sergilemeyi yönlendiren önemli bir işlev haline gelmiştir (Karabıyık, 2007).

Bu gelişmeler doğrultusunda, Avrupa müzelerinin görünürlüğe verdiği önem giderek artmış ve müzeler, yalnızca koleksiyonlarını sergileyen mekanlar olmaktan çıkıp, toplumsal bilinci şekillendiren ve kültürel mirası geniş kitlelerle buluşturan kurumlara dönüşmüştür. 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren müzeler, eğitim ve araştırma faaliyetlerini daha da geliştirmiş ve ziyaretçileriyle etkileşim kuran yapılar haline gelmiştir.

Özellikle 1960’lardan itibaren, müzeler halka erişimi artırmak adına çeşitli görünürlük faaliyetleri yürütmeye başlamıştır. Bu dönemde, sergiler için rehberli turlar, eğitim programları ve çocuklara yönelik özel etkinlikler düzenlenmiş, böylece müzeler farklı yaş ve sosyal gruplardan insanlara hitap edebilir hale gelmiştir. Ayrıca, müze katalogları ve broşürler gibi basılı materyallerle koleksiyonların daha geniş kitlelere tanıtılması sağlanmıştır.

1980’lerden itibaren, Avrupa’daki müzeler görünürlüğü artırmak amacıyla medya ve teknolojiyi daha etkin kullanmaya yönelmiştir. Bu dönemde televizyon programları, belgeseller ve gazete ilanları gibi araçlarla müzeler kendilerini daha geniş bir kitleye tanıtmış ve toplumun kültürel etkinliklere katılımını teşvik etmiştir. Ayrıca, büyük çaplı uluslararası sergiler ve sanat bienalleri gibi etkinlikler, Avrupa müzelerinin

küresel ölçekte görünürlüğünü artırmıştır. Örneğin, 20 Ekim 1980 tarihinde Le Monde gazetesinde yayınlanan bir haberde, Paris'teki tarihi hastane binalarının restorasyon ve kültürel alanlara dönüşüm süreci ele alınmış ve bu süreçle birlikte bazı hastane yapılarının müze işlevi görmeye başladığı vurgulanmıştır (Schafer, 2011). Bu haber, Avrupa müzelerinin medya aracılığıyla kültürel mirası tanıtmaya ve toplumsal görünürlüklerini sağlama çabalarına önemli bir örnek teşkil etmektedir. 1990'lı yıllarda dijitalleşmenin başlamasıyla birlikte, müzeler web siteleri oluşturarak koleksiyonlarını çevrimiçi ortamda sergilemeye başlamış ve sanal turlar, dijital arşivler gibi yenilikçi uygulamalarla ziyaretçilerine farklı erişim imkanları sunmuştur. İnternetin yaygınlaşmasıyla birlikte, müzelerin görünürlüğü küresel bir boyut kazanmış ve dijital stratejiler, müze yönetimlerinin temel bileşenlerinden biri haline gelmiştir.

Günümüzde Avrupa müzeleri, sosyal medya platformları, interaktif sergiler, dijital kataloglar ve çevrimiçi etkinliklerle görünürlüklerini artırmaya devam etmektedir. Özellikle sosyal medya, müzelerin geniş kitlelere ulaşmasını sağlayarak, ziyaretçilerin koleksiyonlar hakkında bilgi edinmesine, sergilere dair görüşlerini paylaşmasına ve müzelerle doğrudan etkileşim kurmasına imkan tanımaktadır. Bunun yanı sıra, müzeler kamusal alanlardaki sergi projeleri ile de fiziksel mekanlarının ötesinde bir görünürlük kazanmaktadır.

Avrupa müzelerinin görünürlüklerini artırma yönündeki faaliyetlerinin şu başlıklar altında kümelendiği gözlemlenmektedir; Dijitalleşme ve Online Erişim Stratejileri, Eğitim Programları ve Atölyeler, Özel Gün Kutlamaları, Müze Mekanının Bulunduğu Konum ve Coğrafya, Mimari Tasarım ve Mekan Kullanımı, Süreli ve Kalıcı Sergiler, Basılı Yayınlar.

Dijitalleşme ve Online Erişim Stratejileri

Görünürlüğün sağlanmasında önemli faktörlerden biri de aktif kullanılan dijital kanallarda müzelerdeki sergileri tartışmaya açık bir şekilde paylaşmaktır. Halkın yorumları burada herkese görülebilir olduğundan, henüz sergiyi gezmemiş kişiler için müzeler gidilmeye değer gözükebilir. Sergiyi gezen ve değerlendirmek isteyen kişiler içinse bu kanallar kolay erişim yoluyla düşüncelerin aktarılabilirdiği araçlar olarak görülmektedir. Olumlu-olumsuz her türlü eleştiriye açık olan bu sosyal medya

kanalları, müzelerdeki nesnelerin ve sergilerin görünürlüğünü arttıran etkenler arasındadır. Sosyal medya ve müze iletişimlerinin beraber kullanımı, beraberinde bazı bağımsız müze kurumlarının kurulmasını/oluşumunu sağlamıştır. Örn; british colonisation museum, Uluslararası Kölelik Müzesi | Liverpool, İngiltere Uluslararası Kölelik Müzesi (ISM) (Wróblewska, M., 2022).

Avrupa'daki müzelerin dijital platformlardaki görünürlük faaliyetleri incelendiğinde bazı müze örnekleri dikkat çekmektedir. Örneğin, British Museum, Twitter ve Instagram'da sergilenen eserlerin hikayelerini paylaşarak ve global konuşmalara katılarak (#MuseumWeek, #HistoryIsHere gibi etiketler kullanarak) web sitesi ve sosyal medya etkileşimini teşvik eden bir yapıya sahiptir. Louvre Müzesi, sanal turlardan Twitter ve Instagram'daki interaktif gönderilere kadar geniş bir dijital yelpazede hizmet vermektedir. Sergileri tanıtarak, gelen sorulara yanıt vererek ve eğitici hikayeler anlatarak daha geniş bir kitleye hitap ederek müzeyi çevrim içi olarak daha erişilebilir kılmaktadır. Rijksmuseum, sosyal medyada sergi ve sanat eserlerini tanıtmanın yanı sıra web sitesine bağlı olarak web sitesinde Rijksstudio adlı bir çevrim içi görüntü kütüphanesi sunmaktadır. Ziyaretçiler burada sanat eserleriyle etkileşime geçip kişiselleştirme yapabilmektedirler, bu da fiziksel olarak müzeye gitme imkanı olmayanlar için bağlantı kurulmasını sağlamaktadır (Rijksmuseum, 2024). Başka bir örnekte ise Berlin Doğa Tarihi Müzesi, halkla etkileşimi artırmak için sosyal medyayı kullanır ve sanal sergiler sunarak uluslararası ziyaretçilerin müze içeriğine ulaşmasına olanak tanımaktadır. Uluslararası Kölelik Müzesi gibi toplumsal bilinçlendirme odaklı olan Göç Müzesi, sosyal medya platformlarında göç hikayelerine yer vererek müzede varolan hikayeyi ve bilgiyi sanal ortama taşımaktadır. Bu örnekler, müzelerin dijital kanallar aracılığıyla nasıl daha geniş kitlelere ulaşabileceğini gösterir. Çevrim içi sergilere erişim imkanı sağlamak, kamuoyu ile etkileşim kurmak ve geri bildirimler almak, müzelerin görünürlüğünü artırma yönünde önem taşıyan dijitalleşme örnekleri olarak görülmektedir.

Eğitim Programları ve Atölyeler

Müzelerde eğitim programları ve atölyelerin, görünürlük faaliyetlerinin önemli bir parçası olarak, müzelerin sadece sergi alanlarında değil toplumsal etkileşimde de aktif olmasını sağladığı görülmektedir. Bu tür programlar, müzelerin erişilebilirliğini artırırken, aynı zamanda topluluklarla daha derin bir bağ kurmalarını mümkün

kılmaktadır. Eğitim programları ve atölyeler, ziyaretçilerin müze içeriğiyle etkileşimde bulunmalarını teşvik eder ve müzeleri, sadece görsel değil, aynı zamanda düşünsel ve duygusal bir deneyim alanı haline getirir. Bu tür programlar, müzelerin sadece sanat eserlerini veya nesneleri sergilemenin ötesine geçerek, ziyaretçilerin bu eserlerle daha anlamlı bir bağ kurmalarını sağlar. Eğitim faaliyetleri, genellikle müzeye özgü bir deneyim sunar, katılımcıların eserleri daha derinlemesine anlamalarına, eleştirel düşünme becerilerini geliştirmelerine ve yeni perspektifler kazanmalarına olanak tanır. Ayrıca, atölye çalışmaları, katılımcıların yaratıcı potansiyellerini keşfetmelerine fırsat verirken, müze ile olan etkileşimlerini daha kişisel ve kalıcı hale getirebilecek faaliyetler olarak önem arz etmektedir. Eğitim ve atölye programları, genellikle çevrimiçi olarak da duyurulmakta ve katılımcıların deneyimlerini paylaştığı sosyal medya platformlarında görünürlük kazanmaktadır. Bu sayede, müze sadece fiziksel ziyaretlerle sınırlı kalmaz; çevrimiçi etkileşimlerle, farklı yaş ve topluluklardan gelen insanlara yönelik etkinlikler sunar. Müzelerde görünürlük faaliyetlerinin önemli bir unsuru olan eğitim programları ve atölyeler incelendiğinde bazı örnekler dikkat çekmektedir. Örneğin, British Museum'un gençlere yönelik eğitim programları, müzeyle etkileşimde bulunan kişilerin deneyimlerini paylaşmalarına ve müzeyle bağ kurmalarına olanak sağlar (British Museum, 2024).

British Museum, 16-24 yaş arasındaki gençler için özel olarak tasarlanmış çeşitli programlarla müzeye dahil olma fırsatları sunmaktadır. Düzenlenen programlar gençlere, tarih ve kültürden ilham alarak yeni beceriler ve deneyimler kazandırmayı amaçlar. Her yıl, British Museum, Gençlik Kolektifi adı verilen bir grup gençten oluşan bir ekip kurmaktadır. Bu grup, farklı geçmişlerden gelen 18-24 yaş arasındaki bireylerden oluşmakta olup, haftalık olarak bir araya gelerek müze hakkında bilgi edinmekte ve diğer gençleri müzeyle etkileşime geçmeye teşvik eden etkinlikler düzenlemektedir. Gençlik Kolektifi, çeşitli etkinlikler, atölyeler ve çevrimiçi içerikler aracılığıyla, müzede değişim yaratmayı hedeflemektedir. Bu süreçte, kolektif üyeleri, müzede karşılaştıkları deneyimleri ve gözlemleri paylaşarak yapıcı eleştirilerde bulunmakta ve müze içindeki çeşitli süreçlere katkı sağlamaktadır (British Museum, 2023). British Museum ayrıca, gençlere müze sektöründeki kariyer fırsatlarını tanıtan *Unlocking the Museum* adlı bir video serisi sunarak müze kariyerleri ve fırsatları hakkında daha fazla bilgi edinmelerini sağlamaktadır. 2023 yılında Gençlik Kolektifi, *All You Need Is Love* adlı etkinliklerini düzenleyerek müzede yer alan nesnelerde aşkın

farklı hallerini incelemiş, *Mid-Autumn Festival* etkinliği ile Çin'in Gizli Yüzyılı sergisiyle bağlantılı büyük bir kutlama yapmıştır. *Carve Out Your Career* adlı etkinlik ise gençlerin kariyer yolculuklarına ilham vermeyi amaçlamıştır. 2022 yılında ise Gençlik Kolektifi, *Celebrating Pride* ve *Careers Outside Curation* gibi etkinliklerle, toplumsal meseleler hakkında farkındalık yaratmış ve müzede kariyer olanaklarını tanıtmıştır.

Louvre Müzesi de eğitim programları ve atölyeler konusunda benzer bir yaklaşım sergileyerek, ziyaretçilerin sanatsal yaratım süreçlerine katılmalarını sağlayan çeşitli etkinlikler sunmaktadır. 2021 yılında açılışı yapılan The Studio, Louvre'un ziyaretçilere sanatsal deneyim kazandırmayı amaçlayan geniş çaplı bir eğitim alanıdır. 1.200 metrekarelik alanda, farklı yaş ve geçmişlerden gelen ziyaretçilere hitap eden atölyeler ve eğitim programları düzenlenmektedir. Bu alan, müze ziyaretçilerine sadece sanat eserlerini görmekle kalmayıp, aynı zamanda eserlerle etkileşime girme fırsatı sunar ve onları kendi sanatsal becerilerini geliştirmeye teşvik eder. The Studio, Louvre'un eğitim stratejisinin önemli bir parçası olarak, müzeye erişimi artırırken, aynı zamanda sanat ve kültür eğitimini merkeze alır. Müzeye özgü rehberli turlar ve özel etkinliklerle tamamlanan atölye programları, ziyaretçilere farklı sanatsal deneyimler sunarak müze ile olan etkileşimlerini derinleştirir. Louvre, tüm bu programları müze giriş biletiyle erişilebilir kılarken, engelli ve dezavantajlı bireyleri de kapsayan çeşitli etkinlikler sunar. Ziyaretçiler, Forum'da 20 dakikalık ücretsiz atölyelere katılabilir veya çeşitli sanat malzemeleri ile yaratıcı bir süreç deneyimleyebilir. Bunun yanı sıra, önceden rezervasyon yapılabilen daha uzun süreli atölye çalışmaları ve profesyonel eğitmenler tarafından verilen eğitim oturumları da mevcuttur. Bu çeşitlilik, müzeyi farklı topluluklarla etkileşim kurabilecek bir alan haline getirir (Louvre Museum, 2024).

Louvre'un eğitim ve atölye programları, dijital platformlarda da duyurularak, sosyal medya aracılığıyla daha geniş kitlelere ulaşır. Bu sayede, müze sadece fiziksel ziyaretçilerle değil, çevrimiçi etkileşimlerle de görünürlük kazanır. Atölye katılımcıları, deneyimlerini çevrimiçi platformlarda paylaştıkça, müzenin toplumsal etkisi ve görünürlüğü artar. Böylece, Louvre'un eğitim programları, hem yerel topluluklarla güçlü bağlar kurarken, hem de küresel ölçekte sanat ve kültürle ilgili önemli bir etkileşim alanı yaratır.

Rijksmuseum de eğitim ve atölye programları konusunda önemli adımlar atmaktadır. Amsterdam'da bulunan bu müze, çeşitli yaş gruplarına hitap eden etkinlikler ve eğitim programlarıyla sanatla etkileşimi teşvik etmektedir. Müzede düzenlenen atölyelerin, hem sanatsal yaratıcılığı hem de tarihsel farkındalığı artırmaya yönelik tasarlandığı görülmektedir. Rijksmuseum'un *"Is This Art?"* video serisi, modern popkültür unsurlarını klasik sanatla ilişkilendirerek, ziyaretçilere sanata dair çağdaş ve eleştirel bir bakış açısı kazandırmayı amaçlamaktadır. Bu seri, popüler kültür öğelerinin sanatla kesiştiği noktaları sorgularken, izleyicilerine sanatın tanımını genişletmeyi teşvik eder. Serinin teması, sanatın yalnızca geleneksel galerilerde bulunan eski eserlerle sınırlı olmadığı, popüler kültürün de sanatsal bir ifade biçimi olabileceği üzerine odaklanır. Özellikle, *"Popcultuur in het licht van de Nederlandse meesters"* (Hollandalı Usta Ressamların Işığında Popkültür) başlığı altında sunulan video bölümleri, popüler sinema ve internet fenomenleriyle tarihi sanat eserleri arasında paralellikler kurarak, sanatın modern dünyadaki dönüşümünü tartışır. Örneğin, *"Iets interessants aan Marvel's film posters..."* (Marvel Filmleri Posterleri Üzerine İlginç Bir Bakış) bölümü, Avengers: Infinity War gibi popüler filmlerin posterlerini, 17. yüzyıl Hollandalı ressamlarının ünlü tablolarıyla karşılaştırarak, modern görsellerin ve tarihi sanatın benzer estetik ve anlatımsal özelliklere sahip olduğunu gösterir. Bu karşılaştırma, sanatın zamanla nasıl evrildiğini ve yeni medya araçlarıyla nasıl birleştiğini gözler önüne sererek müzede yer alan nesnenin dijital ortamda görüntülenebilmesini sağlar.

Berlin Doğa Tarihi Müzesi'nin eğitim faaliyetleri, müzenin bilimsel iletişim ve doğa eğitimi gibi alanlardaki rolünü artırmak amacıyla çeşitli projeler ve iş birlikleri yürütmektedir. Bu projeler, hem dijital hem de fiziksel alanlarda geniş bir katılımı teşvik ederken, müzenin görünürlüğünü güçlendirmeye de olanak tanımaktadır. Eğitim departmanının temel odaklarından biri, eğitim araştırmalarına dayalı projeler geliştirmektir. Bu projeler, özellikle bilimsel anlayış ve çevre bilincinin artırılmasına yönelik çalışmaları kapsamaktadır. Müze, çeşitli sergiler ve Vatandaş Bilimi projeleri aracılığıyla bilimsel iletişim ve doğa eğitimi üzerine araştırmalar yapmaktadır. Eğitim araştırmalarının bir diğer önemli kısmı ise, müze dışındaki alanlarda doğa deneyimlerinin nasıl geliştirilebileceği üzerine yapılan çalışmalardır. Bunlara ek olarak, müze, gönüllü ekoloji programları düzenleyerek genç yetişkinlere bilimsel ve eğitsel süreçlerde yer alabilme fırsatı sunmaktadır. Genç gönüllüler, müzenin bilimsel koleksiyonlarının dijitalleştirilmesi ve envanterlerinin oluşturulmasına katkı

sağlamaktadırlar. Ayrıca, mikroskopi atölyeleri gibi etkinliklerde okulları ve ziyaretçileri rehberlik etmektedirler. Vielfalt Verstehen (Diversity Understanding) adlı proje, Berlin'deki çeşitli yerleşim bölgelerinde çevre eğitimi sağlamakta ve şehri doğal çeşitlilik açısından keşfetmeye yönelik olanaklar sunmaktadır. Bu proje, aynı zamanda Berlin halkını biyolojik çeşitlilik araştırmalarına dahil etmekte ve çevre eğitimine katkı sağlamaktadır. Eğitim departmanının bir diğer önemli faaliyet alanı, okul ve çocuk gruplarıyla yapılan projelerdir. Müze, özellikle okul öncesi yaşlardaki çocuklara doğayı tanıma fırsatı sunan projeler düzenlemektedir. Bu projeler sayesinde çocuklar, doğa ile ilk tanışmalarını yaparken, aynı zamanda doğa koruma konusunda da bilinçlenmektedirler.

Özel Gün Kutlamaları

Müzelerde özel etkinliklerin rolü, ziyaretçi çekmek ve müzeleri daha popüler hale getirmek açısından önemlidir. Özel etkinlikler, müzelerin farklı hedef kitlelere ulaşmasına, toplumla etkileşimini artırmasına ve ziyaretçilerin ilgisini çekmesine katkı sağlar. Bu tür etkinlikler, hem sergilerin tanıtımını destekler hem de müzeleri toplumsal ve kültürel bir merkez olarak öne çıkarır. Örneğin, sergi açılışları, eğitim programları, festivaller ve interaktif gösteriler gibi etkinlikler, müze ziyaretlerini teşvik ederek kurumun geniş bir kitle tarafından tanınmasına yardımcı olur.

Ziyaretçileri çekmek için, müzeler giderek farklı türlerde özel etkinlikler düzenlemektedirler (Axelsen, 2006; Germain, 2016), bu etkinliklerin giderek daha fazlası gece düzenlenmektedir. Gece düzenlenen en popüler müze etkinliklerinden biri, "Müzeler Gecesi"dir. Daha önce yapılan bazı çalışmalar, bu özel etkinliğin Doğu Avrupa ülkelerinde müze ziyaretlerinin artmasına katkı sağladığına dair bazı kanıtlar sunmaktadır: Hırvatistan'da (Noć muzeja, 2018; Mavrin ve Glavaš, 2014), Sırbistan'da (Bjeljac et al., 2011), Romanya'da (Dumbrăveanu et al., 2014) ve Polonya'da (Jaremen ve Rapacz, 2018). (Komarac T., Dosen Ozretic D., Bulatovic Juric V., 2019).

Müze Mekanının Konumu, Bulunduğu Bölge ve Coğrafya

Bir müzenin coğrafi konumu ve çevresi, ziyaretçi çekiciliği ve müzenin kimliği açısından büyük önem taşır. Örneğin, Louvre Müzesi'nin Paris'in kalbinde bulunması, ona kültürel ve turistik bir merkez olma avantajı sağlar. Guggenheim Müzesi, Bilbao

şehrinde inşa edilerek şehrin yeniden canlanmasına katkıda bulunmuş, ikonik yapısıyla dünya çapında tanınmıştır. Bir müzenin yerel kültürle iç içe olması veya merkezi bir turistik alanda konumlanması, onun ulusal ve uluslararası alanda görünürlüğünü artırır ve ziyaretçi deneyimini zenginleştirir.

Mimari Tasarım ve Mekan Kullanımı

Mimari ve mekân tasarımı, müzelerin tanınırlığını ve çekiciliğini artırmada güçlü bir araç olarak kullanılmaktadır. Bu bağlamda Guggenheim Müzesi'nin ikonik sarmal tasarımı, binayı hem sanatsal bir simgeye hem de bir turist merkezi hâline getirmiştir. Benzer şekilde, Paris'teki Louvre Müzesi'nin cam piramit girişi, müzenin modern bir kimlik kazanmasına katkıda bulunmuş; British Museum'un Great Court alanı ise klasik bir müze yapısını çağdaş mimariyle yeniden tanımlamıştır. Bu örnekler, mimari tasarımın, müzelerin görünürlüğünü nasıl etkilediğine dair başarılı örnekler sunmaktadır. Dünya genelindeki devlet müzeleri de, mimari öğeleri kullanarak fiziksel çekicilik yaratmanın yanı sıra dijital ortamlarda da görünürlüğü artıracak şekilde yeniden tasarlanmaktadır.

Sürelî ve Süresiz Sergiler

Müzelerin görünürlük faaliyetlerinde geçici ve süresiz sergiler önemli bir rol oynamaktadır. Sürelî sergiler, müzeye belirli bir süre boyunca yoğun ilgi çekmeyi sağlayarak ziyaretçileri yenilikçi ve güncel içeriklerle buluşturur. Bu sergiler, müzenin dinamik yapısını yansıtırken aynı zamanda farklı hedef kitlelere hitap eden etkinlikler sunar. Özellikle sosyal medya ve çevrim içi tanıtım kanalları, geçici sergilerin daha geniş bir izleyici kitlesine ulaşmasını sağlar ve toplumsal etkileşimi artırır. Süresiz sergiler ise müzenin kimliğini ve temel koleksiyonunu temsil eden içeriklerle uzun vadeli bir görünürlük sağlar. Bu sergiler, müzenin kültürel mirasa olan katkısını vurgularken, eğitim amaçlı ziyaretler için sürekli bir kaynak sunar. Sürelî ve süresiz sergilerin hem dijital hem fiziksel ortamlarda sürdürülen görünürlük faaliyetleri, müzenin toplumla bağını güçlendirir ve kültürel erişimi artırır.

Bu süreçte sürelî sergiler önem kazanmaktadır. Diğer bir yandan zamanla ev sahipliği yapılan sergilerin, eserlerin, koleksiyonların kime ait olduğu, kimlerle iş birliği yapılarak sergilendiği vb. içerikli başlıklar da önemli hale gelmeye başlamıştır.

Nitekim birçok insanın yurtdışında göremediği veya görme imkânı olmadığı koleksiyonları, eserleri, sanatçıları misafir eden müzelerin prestiji artmakta, takipçileri çoğalmakta, bunu takiben ziyaretçi sayısı da artmaktadır. Daha fazla ziyaretçi çekebilmek, hareketli ortamda hayatına devam edebilmek, aynı zamanda dinamik kültür ve sanat ortamının hareketliliğinin sürekliliğini sağlamak adına, çeşitli pazarlama stratejileri ile müze gündemi aktif tutmaya çalışmaktadır (Kaytan, B., 2012).

Basılı Yayınlar

Müzelerde görünürlük faaliyetlerinde basılı yayınlar, müzenin kültürel varlığını yaymak ve geniş kitlelere ulaştırmak için güçlü bir araçtır. Sergi katalogları, broşürler, dergiler ve rehber kitaplar gibi yayınlar, müzenin koleksiyonlarını, sergilerini ve etkinliklerini ayrıntılı bir şekilde tanıtarak bilgi paylaşımını sağlar. Bu yayınlar, hem sergi ziyaretçilerine kalıcı bir hatıra sunarken hem de müzenin dışındaki kitlelere ulaşarak bilgi aktarımını artırır. Özellikle akademik ve popüler basın aracılığıyla yapılan tanıtımlar, müzenin prestijini ve tanınırlığını pekiştirir. Basılı materyallerin etkili bir dağıtımı, müzenin kültürel mirasın korunması ve yaygınlaştırılmasındaki rolünü vurgularken, aynı zamanda kurumun erişimini genişletir (McClean, 1996).

Müzeler yayınlayacakları basılı yayınlar vasıtasıyla da koleksiyonlarını tanıtmak ve bilgi verme görevini yerine getirirler. Konferanslar, kongreler, müze danışma bürolarının hepsinde müzelerin bilgi sağlayıcı unsurlarıdır (McClean, 1996: 122, Akt. Cengiz, E., 2006).

Nadire kabinelerinden günümüze Avrupa müzelerinin görünürlük faaliyetleri incelendiğinde, tarihsel süreç boyunca önemli evrimler geçirdiği görülmektedir. Başlangıçta özel koleksiyonlar olarak varlık gösteren müzelerin, zamanla kamusal bir işlev üstlenerek toplumla daha fazla etkileşim kurma amacına yöneldiği görülmektedir. 17. ve 18. yüzyılda bilimin ve kültürün halkla paylaşılması gerektiği anlayışı müzeciliği dönüştürmüş, özellikle Louvre gibi müzeler bu dönüşümün öncüsü olmuştur. 20. yüzyılın ortalarından itibaren müzeler, eğitim, araştırma ve katılımcı etkileşim gibi yeni işlevler kazanmış, medya ve teknolojiyi kullanarak daha geniş kitlelere ulaşmaya başlamıştır. Dijitalleşme ve sosyal medya gibi araçlar, müzelerin küresel ölçekte görünürlüğünü artırmış ve halkla ilişkilerini güçlendiren önemli

stratejiler haline gelmiştir. Günümüzde, etkileşimli projeler ve çevrimiçi platformlar müzelerin görünürlük stratejilerinin temelini oluşturmaktadır. Avrupa Müzelerindeki bu gelişmeler, müzelerin sadece koleksiyonlarını sergileyen mekanlar olmaktan çıkıp, kültürel mirası halkla buluşturan ve toplumsal bilinci şekillendiren dinamik kurumlar haline gelmelerine öncülük etmiştir (Kahraman, 2021).

Avrupa müzelerinin öne çıkan faaliyetlerinden olan dijital platformlardaki görünürlük faaliyetleri, müzelerin küresel ölçekte erişilebilirliğini artıran kritik bir strateji olarak öne çıkmaktadır. Sosyal medya platformları, müzelerin sergilerini halkla daha etkileşimli bir şekilde paylaşmalarına olanak tanımaktadır. Bu platformlar aracılığıyla sergilenen eserlerin hikayeleri, müzeye olan ilgiyi arttırmakta ve daha geniş bir izleyici kitlesine ulaşılmasını sağlamaktadır. Web siteleri ve sosyal medya kanallarında yapılan paylaşımların, hem sergiye katılanların hem de katılmayanların etkileşime geçmesine olanak tanıdığı görülmektedir. Müzeler, bu platformlarda hem olumlu hem de olumsuz yorumlara açık bir biçimde sergi içeriklerini sunduğunda, bu geri bildirimler hem müzenin görünürlüğünü arttırmakta hem de daha geniş bir toplumsal etkileşim sağlanmaktadır.

Genel olarak, Avrupa'daki müzeler dijitalleşme ve eğitim programları aracılığıyla toplumsal etkileşim alanlarını genişleterek görünürlüklerini artırmakta ve küresel ölçekte sanat, kültür ve bilimle ilgili önemli bir platform oluşturmaktadır. Bu stratejiler, müzelerin sadece fiziksel ziyaretlerle sınırlı kalmayıp, dijital platformlar aracılığıyla daha geniş bir kitleye ulaşmasını sağlayarak çağdaş müzeciliğin dinamiklerini şekillendirmektedir. Müzeler, geçmişten günümüze kadar halkla ilişkilerini güçlendiren ve kültürel mirası daha geniş kitlelere ulaştıran yöntemler geliştirmiştir. Günümüzde ise dijitalleşme, sosyal medya ve etkileşim odaklı projeler, müzelerin görünürlük stratejilerinin temelini oluşturmaktadır.

Avrupa müzelerinin görünürlük faaliyetleri, tarihsel süreç içinde önemli değişimler geçirmiş ve teknolojik gelişmelere bağlı olarak sürekli evrimleşmiştir. Avrupa'daki müzeler, dijitalleşme ve eğitim programları ile toplumsal etkileşim alanlarını genişleterek görünürlüklerini artırmakta ve küresel ölçekte sanat, kültür ve bilimle ilgili önemli faaliyetlere yer vermektedir. Bu faaliyetler, müzelerin sadece fiziksel ziyaretlerle sınırlı kalmayıp, dijital platformlar aracılığıyla daha geniş bir kitleye ulaşmasını sağlayarak çağdaş müzeciliğin dinamiklerini şekillendiren önemli örnekler

olarak görülmektedir. Müzeler, geçmişten günümüze halkla ilişkilerini güçlendiren ve kültürel mirası daha geniş kitlelere ulaştıran yöntemler geliştirmiştir. Günümüzde ise dijitalleşme, sosyal medya ve etkileşim odaklı projeler, müzelerin görünürlük faaliyetlerini oluşturan önemli unsurlar arasında yer almaktadır.

Bu bağlamda, Avrupa'daki müzelerde görünürlüğü artırmaya yönelik faaliyetler, Türkiye'deki devlet müzeleri için de referans alınan uygulamalar arasında yer almıştır. Türkiye'deki devlet müzelerinin Osmanlı döneminden günümüze kadar görünürlüklerini artırmaya yönelik yürüttüğü faaliyetler, hem kültürel mirası koruma hem de geniş halk kitlelerine ulaşma amacı güden çeşitli faaliyetler ile şekillenmiştir. "Türkiye Müzelerinde Görünürlük Faaliyetleri" başlığı altında, bu faaliyetlerin tarihsel süreç içindeki yeri ve uygulamaları örnekler üzerinden incelenerek, Türkiye'deki müzelerde görünürlük faaliyetlerinin geçmişten günümüze evrimi ele alınacaktır.

2.3. Türkiye'de Müzelerde Görünürlük Faaliyetleri

Türkiye'de müzeciliğin temelleri 19. yüzyılın ortalarında atılmıştır. Bu dönemde, batılılaşma hareketlerinin etkisiyle Osmanlı Devleti'nde de Avrupa'dakine benzer bir müze kurulması gündeme gelmiştir. Tophane Müşiri Ahmet Fethi Paşa'nın öncülüğünde, Osmanlı İmparatorluğu'nun ilk müze örneği olarak Topkapı Sarayı'nın Aya İrini Kilisesi'nde Müze-i Hümayun (İmparatorluk Müzesi) oluşturulmuştur. 1846 yılında Fethi Paşa tarafından yapılan düzenlemeyle, kilise içinde iki ayrı bölüm oluşturulmuş ve saraya ait eski silahlar ile arkeolojik eserler tasnif edilerek sergilenmiştir (Meriç, 2011).

Daha sonra, 1881 yılında Osman Hamdi Bey'in Müze-i Hümayun'un müdürlüğüne getirilmesi, Türk müzeciliği açısından büyük bir dönüm noktası olmuştur. Osman Hamdi Bey, eserlerin bir kısmını Çinili Köşk'te sergilemiş, ancak yürütülen arkeolojik kazılar sonucunda koleksiyonun genişlemesiyle, Batılı müzelerde olduğu gibi doğrudan müze işlevi görececek bağımsız bir binanın gerekliliğini vurgulamıştır. Bu doğrultuda, mimar Alexandre Vallaury tarafından tasarlanan ve günümüzde İstanbul Arkeoloji Müzesi olarak bilinen yapı inşa edilmiştir (Çal, 2009).

Türkiye'de sanat müzesi kurma girişimleri 19. yüzyılın sonlarına kadar uzanmaktadır. 1910 yılından itibaren Müze-i Hümayun ve Sanayi-i Nefise Mektebi'nin müdürlüğünü

üstlenen Halil Edhem Bey, öncelikli olarak bir resim koleksiyonu oluşturmayı ve bir sanat müzesi kurmayı hedeflemiştir. "Güzel sanatların bütün dallarında ilerleyebilmek ve gelişmek için mutlaka eski ustaların resim, gravür ve heykellerini görmenin bir sanat erbabı olmak için temel ilke olduğunu" savunan Halil Edhem Bey, bu doğrultuda hükümete başvurarak yerli ressamların eserleriyle birlikte eski sanatkarların bazı eserlerinin kopyalarının yapılması gerektiğini belirtmiş ve sanat müzesinin gerekliliğini vurgulamıştır (Eldem & Kaya, 2014).

Güzel Sanatlar Okulu'nun (Sanayi-i Nefise Mektebi) açılmasıyla birlikte sanat eserlerini bir koleksiyon altında toplama çalışmaları başlamış, ancak müze kurma planı gerçekleşmemiştir. Bu süreçte, eğitim faaliyetlerinin bir parçası olarak, Osmanlı'da ilk resim koleksiyonu olan Elvah-ı Nakşiye, öğrenci eğitimini desteklemek amacıyla kurulmuştur (Özkasım&Ögel, 2005).

Bu dönemde, 1921 yılında Anadolu Medeniyetleri Müzesi ve 1930 yılında Ankara Etnografya Müzesi açılmış, Anadolu'nun çeşitli şehirlerinde yeni müzeler yaygınlaştırılmıştır. Cumhuriyetin ilanından sonra ise Atatürk'ün talimatıyla 1937'de İstanbul Resim ve Heykel Müzesi Türkiye'nin ilk sanat müzesi olarak faaliyete geçmiştir. Cumhuriyet döneminde müzeler, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı olarak çalışmış, ardından 1944 yılında Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü kurulmuştur. Günümüzde Türkiye'de Bakanlığa bağlı 465 müze bulunmaktadır. Müzeler, yalnızca sergi alanları olmaktan çıkmış; ulusal ve uluslararası etkinliklere, eğitim programlarına, bilimsel yayınlara ev sahipliği yapan kültür merkezlerine dönüşmüştür (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2024).

Türkiye'de müzelerde görünürlük faaliyetlerinin ilk örneklerine ise, Müze-i Hümayun'un üçüncü müdürü Philipp Anton Dethier dönemindeki uygulamalar örnek gösterilebilir. Dethier'in Ahmed Kemal Paşa'nın nazırlığı döneminde başlayan müze faaliyetleri, sonrasında gelecek birçok müze uygulamasına öncülük etmiştir. Anthon Dethier'in eserlerin tasnifi, kataloglanması ve müzede yerleştirilmelerinin yanı sıra tüm eserlerin özellikle de vurgulanması gerektiğini düşündüğü buluntuların duyurulması konusunda da etkin çabaları olduğu bilinmektedir. Osmanlı bölümüyle 1867'de düzenlenen Paris Dünya Sergisi'ne davet edilen Dethier, sergide Bizans dönemine ait beş anıtın çizimleriyle yer almıştır. 1873 yılında gerçekleştirilen Viyana Dünya Fuarı'nda Osmanlı pavyonundaki sergi için görevlendirilen Dethier, aynı yıl en

bilinen eseri olan "Le Bosphore et Constantinople: Description topographique et historique" adlı kitabını yayımlamıştır. Bu eserinde, Bizans ve klasik Osmanlı anıtlarının yanı sıra Darülfünun ve dönemin Harbiye Nezareti binalarını da tanıtmıştır (Saatçı Ata, 2020).

Philipp Anton Dethier'nin Temmuz 1874'te L'Orient Illustré adlı dergide yayınlanan "Statue chyprienne colossale de Bacchus primitif (faussement attribue a Hercule ou Silène-Kéraste" başlıklı farklı bir yazısı da Kıbrıs'tan çıkarılan Bacchus heykeli ile ilgilidir (Saatçı Ata, 2020).

Dethier'in müzenin görünürlüğünü artıran önemli çalışmalarından biri de, müzelerin işleyişinde kritik bir unsur olan jurnal adı verilen defterin kullanımını başlatmasıdır. Günümüzde müze vukuat defteri olarak bilinen bu kayıt defteri, müzede gün içinde gerçekleşen tüm olayların düzenli şekilde kaydedilmesini sağlamıştır (Ağca Diker, 2024).

Bu tür yayınlar aracılığıyla Dethier'in müzenin sahip olduğu eserleri ve eserlerin çıkarıldığı kazılara dair yazılar yazarak müzenin tanınırlığını ve görünürlüğünü artırmaya yönelik faaliyetler içerisinde olduğu görülmektedir.

Dethier'in müzede yürüttüğü önemli çalışmaların ardından, yönetim Osman Hamdi Bey'e geçtiğinde müzecilik alanında yeni bir dönem başlamış ve Türk müzeciliği açısından önemli bir değişim süreci yaşanmıştır (Gerçek, 1999: s. 108; Ersay Yüksel, 2021: s. 216; Türkseven, 2010: s. 50). Daha sonra Dahiliye Nazırı olan Edhem Paşa, vilayetlere eski eserlerin korunması ve toplanarak İstanbul'a gönderilmesi yönünde genelgeler göndermiştir (Ateşoğulları, 2022, akt. Cengiz, 2010).

1884 yılında hazırladığı yeni Âsar-ı Atıka Nizamnamesi ile eski eserlerin yurtdışına kaçırılmasını engellemeye yönelik yasal düzenlemeler getirmiştir. Bu nizamname, Batı'nın Anadolu'nun arkeolojik zenginliklerini yağmalamasını engellemeyi amaçlayan 5 bölümden ve 37 maddeden oluşmaktadır. Eserlerin devlete ait olduğunu vurgulayan bu düzenleme, müzeciliğin sadece eserlerin korunmasıyla sınırlı kalmayıp, aynı zamanda bu eserlerin toplumla paylaşılmasını da sağlamayı hedeflemiştir. Osman Hamdi Bey'in görev süresi boyunca gerçekleştirdiği kazılar ve bulduğu eserlerle İstanbul Arkeoloji Müzesi'nin koleksiyonu büyük ölçüde zenginleşmiştir. Bu eserlerin

toplandığı ve sergilendiği müze binasının inşası da Hamdi Bey'in müzecilik anlayışını somutlaştıran önemli bir adımdır. Çinili Köşk'ün bahçesinde inşa edilen ve 1891'de ziyarete açılan Âsâr-ı Atîka Müzesi, Osmanlı İmparatorluğu'ndaki ilk modern müze olarak kabul edilir. Mimar Alexandre Vallaury tarafından Neo-Klasik üslupla inşa edilen bu müze, dönemin sanat ve kültürel mirasını sergileyen önemli bir mekân haline gelmiştir. Osman Hamdi Bey, müzenin kurumsallaşması için eserlerin bilimsel şekilde sınıflandırılması ve kataloglanmasını sağlamıştır (Ateşoğulları, 2022).

Osman Hamdi Bey'in müdürlüğü döneminde, ilerleyen yıllarda müzedeki eserlerle ilgili ayrıntılı kataloglar hazırlanmıştır. 1901 yılına ait kayıtlar da bu çalışmaları doğrulamaktadır. Bu kataloglar arasında Meskûkât-ı Atîka-yı İslâmiyye Kataloğu (birinci, ikinci ve üçüncü kısımlar), Luhud ve Mekabir Kataloğu, Âsâr-ı Heykeltıraşı Kataloğu, Âsâr-ı Himyeriye ve Tedmüriye Kataloğu, Âsâr-ı Mısriye Kataloğu ve Tunç ve Mezinata Dair Asar gibi çeşitli konulara odaklanan eserler yer almaktadır (Saatçı Ata, 2021).

Osman Hamdi Bey, bu dönemde arkeolojik kazıların sayısını artırmayı hedeflemiş, ancak yeterli sayıda uzman bulunmaması bu süreci zorlaştırmıştır. 1892 yılında Mekteb-i Sultani mezunu Theodor Makridi, Müze-i Hümayun'da Fransızca kâtip olarak görevine başlamış ve kısa sürede Osman Hamdi Bey'in ilgisini çekmiştir. Bunun üzerine Osman Hamdi Bey, Makridi Bey'i müzenin kazı çalışmalarında görevlendirmiş ve onun katkılarıyla arkeolojik kazıların sayısında önemli bir artış yaşanmıştır (Dönmez, 2017).

Makridi Bey, Osmanlı İmparatorluğu'nda hem Osmanlı hem de Yunan kimliğini bir arada taşıyan önemli bir isimdir. Arkeoloji Müzesi'nin son tasnif çalışmalarına büyük katkı sunmuş, ayrıca Çinili Köşk'teki Türk ve İslam eserlerinin düzenlenmesinde önemli görevler üstlenmiştir. İslam sanatına duyduğu ilgi, Benaki Müzesi'ndeki çalışmalarıyla daha da derinleşmiş ve kariyerinin son dönemlerinde Türk kumaşları üzerine kapsamlı bir eser hazırlamıştır. Ancak bu eser, Avrupa'daki büyük yayınevleri tarafından basılmamıştır (Cinoğlu, 2002).

Osman Hamdi Bey'in çabalarıyla, müze koleksiyonlarının daha sistemli incelenmesi ve sergilenmesi hız kazanmıştır. Bu süreçte, Fransız arkeolog Gustav Mendel'in başlattığı müze katalog çalışmaları önemli bir yer tutmuştur. Mendel'in tasnif

alışmaları kapsamında, Smyrna antik kentinden gelen pişmiş toprak figürinler de incelenmiştir (1908). Ancak uzun süre bu eserler üzerine detaylı bir araştırma yapılmamış, son kapsamlı çalışma ise İstanbul Arkeoloji Müzeleri'nden Gülcan Kongaz ve M. Ece Çaldıran Işık ile Louvre Müzesi'nden Isabelle Hasselin Rous tarafından gerçekleştirilmiştir (Kızıltan, 2015).

Osman Hamdi Bey'in bu adımları, sadece eserlerin korunması ve sergilenmesi açısından değil, aynı zamanda halkın kültürel mirasa erişimini sağlayarak müzelerin toplumla etkileşimini arttırması açısından da büyük bir önem taşımaktadır. Osman Hamdi Bey döneminde gerçekleştirilen bu faaliyetler, Türkiye'de modern müzeciliğin ve kültürel mirasın görünür olması yönündeki bilincin güçlenmesinde önemli bir rol oynamıştır. Ancak, bu döneme ait müze ziyaretçi sayıları ile ilgili veri bulunmadığından, halkın müzelere olan ilgisinin boyutunu kesin olarak belirlemek güçtür.

Müzecilik alanındaki çalışmaları, kendisinden sonra gelenler için bir rehber niteliği taşımıştır. Bu doğrultuda, Osman Hamdi Bey'in vefatı üzerine müdürlük görevinne başlayan Halil Edhem Bey, müzeciliği modern ve ulusal bir modelde şekillendirerek geliştirmiştir. Müzenin düzenlenmesi sürecinde Halil Edhem Bey, koleksiyonu ayrıntılı olarak inceleyerek, Müze-i Humayun'un Avrupa'daki örnekleriyle başa baş rekabet edebilecek bir müze olması için çaba sarf etmiştir. Halil Edhem, müzelerin sadece eserlerin depolandığı bir yer olmaması gerektiğini vurgulamış ve İstanbul Asar-ı Atika Müzesi'nin, Avrupa'daki benzer müzelerden geride kalmadığını; eser koleksiyonunun zenginliği bakımından onlarla rekabet edebilecek düzeyde olduğunu belirtmiştir (Artun, 2019).

Halil Edhem'in kaleme aldığı ve Müze-i Hümayun'un görünürlüğünü arttıran önemli metinlerden biri olan "Müzeler" başlıklı yazı, 1932'de Birinci Türk Tarih Kongresi'nde sunulan bir bildirinin metne dönüştürölmüş halidir. Edhem, bu yazısında Batı müzelerini tanıtırken, Türk müzeciliğini Batı örnekleriyle karşılaştırmış ve Ankara, İstanbul, İzmir ve Konya'daki müzelerin değerini vurgulamıştır. Ayrıca, geçmişte Batılı devletlere verilen antika eserlerin eşsiz önemine dikkat çekmiştir (Karadeniz, 2020).

Halil Edhem, "Müzeler" başlıklı yazısının yanı sıra, "Arkeoloji Müzelerimizin Avrupa Müzeleri Arasındaki Yeri ve Önemi" başlıklı yazısında Türkiye'deki arkeoloji koleksiyonlarının içeriğine, bu koleksiyonların hangi bölgelerden gelen eserlere dayandığına ve arkeolojik kazı süreçlerinde nasıl toplandığına dair önemli bilgiler sunmuştur. Ayrıca, Sanayi-i Nefise Mektebi'nin kuruluşuyla ilgili verdiği bilgiler ve İstanbul Asar-ı Atika Müzesi'ndeki tablolara ilişkin derlemesi olan "Elvah-ı Nakşiye Koleksiyonu" başlıklı yazısı, müzelerin ve sanat eserlerinin toplumla etkileşimini artırmak ve kültürel mirası daha görünür hale getirmek açısından büyük bir öneme sahiptir. Bu çalışmalar, müzedeki eserlerin ve Türkiye'deki müzecilik anlayışının geniş kitlelere ulaşmasını sağlayarak görünürlük bağlamındaki gelişimine katkı sunmuştur (Köksal, 2012).

Halil Edhem Bey, müzelerin sadece eserlerin depolandığı yerler olamayacağını, aynı zamanda halkla etkileşim içinde kültür merkezi olmaları gerektiğini faaliyetleri ile vurgulamıştır. Bu yaklaşım, 20. yüzyılın başlarında Türk müzeciliğinde önemli bir dönüm noktası yaratmıştır (Ateşoğulları, 2022).

Bu dönemde, özellikle Osmanlı sanatının gelişimini yansıtan koleksiyonların daha fazla yer verildiği, Batılılaşma hareketlerinin etkisinin görülmeye başladığı bir sergileme anlayışı benimsenmiştir.

Cumhuriyet dönemiyle birlikte, müzeciliğin temelleri sağlamlaştırılmaya devam edilmiştir. 1920'lerde ve 1930'larda yeni müze açılışları yapılmıştır. Bu dönemde, Atatürk'ün de desteğiyle, Türk müzeciliğinde önemli yenilikler gerçekleştirilmiştir. Özellikle Cumhuriyet'in ilanından sonra, Atatürk'ün talimatıyla oluşturulan İstanbul Resim ve Heykel Müzesi, Türkiye'nin ilk sanat müzesi olarak 1937'de faaliyete geçmiş ve Türkiye'nin sanatsal gelişimine katkı sağlamanın yanı sıra, halkın sanatla buluşmasını sağlayan önemli bir eğitim merkezi haline gelmiştir.

1960'lı yıllar, Türkiye'de müzecilik açısından önemli bir dönüm noktası olmuş, bu süreçte birçok yeni müze inşa edilmiştir. Bu müzelerin bir kısmı, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan özel bir proje doğrultusunda tasarlanmıştır. Yüksek Mimar İhsan Kıyık tarafından geliştirilen bu proje, başlangıçta planlanmamış olmasına rağmen farklı illerde uygulanmış ve planlanmamış bile olsa, bir çeşit "tip proje" olarak Türk Müzecilik Tarihi'ne geçmiştir (Özkasım & Ögel, 2005, Akt. Yıldız, 2001).

21.yy'da giderek belirgin bir önem kazanan dijital uygulamalar ile şekillenen Türkiye'de müzecilik faaliyetleri, zamanla halkla daha güçlü bir etkileşim kurmaya yönelik birçok yeni adım atılmıştır. Müzelerin artık geleneksel olarak koleksiyon ve bilgi sunması yeterli görülmemektedir.

Müzeler, izleyicileriyle etkileşim kurarak hedeflerine ulaşmak için çeşitli yöntemler geliştirmektedir. Ziyaretçilerin beklenti ve alışkanlıkları göz önünde bulundurulduğunda, son yıllarda sanal ortam uygulamalarında yeni bir yaklaşım benimsenmiştir (Dıvrak, 2020). Covid-19 sürecinde, koleksiyon ve sergilere çevrim içi erişim imkânı müzeleri fiziksel bir mekân olmanın ötesine taşımış ve ziyaretçilerle etkileşimi artırmıştır. Günümüzde müzeler, web siteleri, sosyal medya ve mobil uygulamalar aracılığıyla izleyicilere ulaşarak dijital platformlarda da beklentilere yanıt verebilmektedir. Bu dijital hizmetler, müze-izleyici ilişkisini dönüştürerek ziyaretçilerin müzelerle sürekli iletişimde kalmasını sağlamaktadır (Mazlum, 2022).

Sonuç olarak, Türkiye'de müzelerin tarihsel gelişimi, özellikle müzelerin görünürlüğü ve halkla etkileşimi açısından önemli bir evrim geçirmiştir. Müze-i Hümayun dönemi, müzeciliğin ilk adımlarının atıldığı ve müzelerin tanınırlığının arttığı bir dönem olarak öne çıkmaktadır. Bu dönemde daha çok, müze eserlerinin kataloglanması, tasnif edilmesi ve sergilenmesinin yanı sıra, eserlerin tanıtılmasına yönelik yazılı metinler ve yayınlar yoluyla müzenin görünürlüğünü artırmaya yönelik önemli faaliyetlerde bulunulmuştur.

Müzecilikteki dijital dönüşüm ise 21. yüzyılda belirgin bir şekilde görülmeye başlanmıştır. Covid-19 salgınının etkisiyle, müzeler dijital platformlarda daha aktif hale gelmiş ve sanal sergiler, web siteleri, mobil uygulamalar aracılığıyla geniş kitlelere ulaşılmaya başlanmıştır. Müzeler artık yalnızca fiziki mekanlarda değil, dijital ortamlarda da ziyaretçileriyle etkileşime geçmekte, izleyicilerin beklentilerine dijital içeriklerle yanıt vermektedirler. Dijitalleşme ile birlikte müzecilik, müze-izleyici ilişkisini yeniden şekillendirerek daha geniş bir kitleye ulaşmayı başarmıştır.

2017 yılı itibarıyla Türkiye'deki devlet müzelerinin bağımsız web sitelerinin kapatılmasıyla oluşturulan müze portalları olan muze.gov.tr, turkishmuseums.com ve sanalmuze.gov.tr, MuseumQual kriterlerinde yer alan altı başlık çerçevesinde

incelenecek, incelenen portalların müzelerin görünürlüğü konusunda nasıl bir rol oynadığı analiz edilecektir.

2.4. Müzelerde Görünürlüğün Web Sitelerinde Ölçüm Kriteri Olarak MuseumQual

Günümüzün hızla değişen ve dönüşen dünyasında internet, her geçen gün daha fazla insan tarafından kullanılan vazgeçilmez bir araç haline gelmiştir. Teknolojinin bu denli hızlı yayılması, yalnızca ticaret, eğitim veya eğlence sektörlerini değil, kültürel kurumları da doğrudan etkilemiştir. Bu bağlamda, müzeler de dijital dönüşüm sürecine kayıtsız kalamamış ve internetin sunduğu fırsatları değerlendirme yoluna gitmiştir.

1990'lı yılların ortalarından itibaren, Dünya Çapında Ağ (WWW) teknolojisinin yaygınlaşmasıyla birlikte, müzeler de bu yeni ortamı keşfetmeye ve kullanmaya başlamıştır. Fiziksel mekânlara bağlı kalmadan koleksiyonlarını daha geniş kitlelere sunabilme potansiyeli, müzelerin internetle olan etkileşimini hızlandırmıştır. Müzeler de bu süreçte hızlı bir öğrenme eğrisi izlemiş ve web teknolojisini benimsemekte gecikmemiştir (Garmil, 1997).

Bu dijital dönüşüm, müzelerin bilgi paylaşımını ve ziyaretçi etkileşimini etkileyen önemli bir adım olmuştur. Geleneksel müzecilik anlayışının ötesine geçerek web siteleri ile de varlık göstermeye başlayan müzeler, dijital platformları yalnızca bir tanıtım aracı olarak değil, aynı zamanda bilgiye erişimi kolaylaştıran ve kültürel mirası daha geniş kitlelere ulaştıran dinamik bir alan olarak görmeye başlamıştır. Böylece, internetin sunduğu imkânlar sayesinde müzeler, eğitim, kültürel etkileşim ve bilgilendirme süreçlerinde daha etkin roller üstlenmeye başlamıştır.

MuseumQual, 2008 yılında Fotakis ve Economides tarafından müze web sitelerini değerlendirmek amacıyla geliştirilmiş bir değerlendirme çerçevesidir. Bu çerçeve, müze web sitelerinin çeşitli yönlerini incelemek amacıyla 6 ana başlık altında 35 kriter sunmaktadır. Bu kriterler, altı ana başlık altında toplanmıştır: İçerik, Sunum, Kullanılabilirlik, Etkileşim ve Geri Bildirim, E-hizmetler, Teknik. Her bir ana başlık kendi içerisinde farklı başlıklardan oluşmaktadır. Değerlendirme kriterleri için alt başlıklar şu şekildedir;

1. İçerik

- İeriğın niceliğı
- İeriğın niteliğı
- Kişiselleştirme

2. Sunum

- Multimedya niceliğı
- Multimedya niteliğı
- Kişiselleştirme
- Stiller ve format
- Doğru yazım, gramer, dilbilim kuralları vb.

3. Kullanılabilirlik

- Kullanıcı arayüzü
- Site yapısı ve organizasyonu
- Site içi arama
- Sayfada kolay gezinim
- Alternatif yollar
- Ana sayfaya dönüş
- Site yapım aşamasında olmayan sayfalar ve linkler
- Oryantasyon
- Site Haritası

4. Etkileşim & Geri Bildirim

- Eşzamanlı olmayan iletişim
- Eşzamanlı iletişim
- E-topluluklar
- Etkileşimli multimedya uygulamaları

5. E-hizmetler

- E-hizmetlerin niceliğı
- E-hizmetlerin niteliğı
- Çevrim içi alışveriş ve ödeme
- Bilgi hizmetleri
- Sanal turlar
- Çevrim içi öğrenme
- Çevrim içi eğlence
- Teknik Hizmetler

6. Teknik

- Uyumluluk (tarayıcılar vb.)
- Özel yazılıma gereksinim duymama

- Güvenlik ve geçerlilik
- Performans
- Güvenlik ve gizlilik
- Çerez yok

Fotakis ve Economides, MuseumQual sistemini geliştirme sürecinde kapsamlı bir araştırma yürütmüştür. 2006 sonbaharında, dünya genelindeki müzelerin web sitelerini incelemek amacıyla geniş çaplı bir veri toplama süreci başlatarak, bu süreçte Uluslararası Müzeler Konseyi (ICOM), ulusal müze dernekleri ve kültürel kuruluşların web sitelerini taranmış, ayrıca arama motorları kullanılarak dünya genelindeki müzelerin listelerine ulaşmışlardır. Bunun yanı sıra, farklı ülkelerin Kültür Bakanlıklarının web sitelerini de ziyaret ederek daha fazla veri elde ettiklerini MuseumQual kriterlerini tanıttıkları makalede yer vermektedirler (Fotakis & Economides, 2008).

MuseumQual, müze web sitelerinin döküman analizini yaparken, özellikle müzelerin çevrimiçi varlıklarını iyileştirmelerine yardımcı olmak amacıyla tasarlanmıştır. Bu sistem, müze web sitelerinin içerik, sunum, kullanım kolaylığı ve teknik özellikler gibi çeşitli alanlardaki performanslarını değerlendirir ve bu değerlendirmeler, müzelerin ziyaretçilere daha iyi hizmet sunabilmesi için geliştirilmesi gereken alanları belirler. Fotakis ve Economides'in çalışması, MuseumQual çerçevesi kullanılarak dünya çapında 210 müze web sitesini (70 sanat, 70 bilim/teknoloji ve 70 tarih müzesi) değerlendirmiştir. Değerlendirme sonuçları, müze web sitelerinin genellikle tatmin edici bir seviyede olduğunu, ancak müzelerin sitelerinin daha da iyileştirilmesi gerektiğini göstermektedir. Müze web sitelerinin genel olarak tatmin edici bir seviyede olduğunu, ancak iyileştirilmesi gereken birçok alan bulunduğunu göstermektedir. Özellikle tarih müzelerinin web sitelerinin, diğer kategorilere kıyasla daha zayıf kaldığı belirtilmektedir. Bununla birlikte, tüm müze web sitelerinin geliştirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Bu çerçeve, müze web sitelerinin daha verimli ve etkili hale gelmesine olanak tanır ve müzelerin çevrimiçi hizmetlerinin geliştirilmesi için önemli bir araç sunar (Fotakis & Economides, 2008).

Bu iyileştirmelerin, müzelerin dijital ortamda daha etkili hizmet sunmasını sağlayarak hem ziyaretçilerin beklentilerini karşılamasına hem de müzelerin görünürlüklerini olumlu yönde etkileyeceği düşünülmektedir (Fotakis & Economides, 2008).

Araştırma kapsamında seçilen üç ülkenin (Fransa, Almanya, Türkiye) müze portalları MuseumQual kriterlerinden yararlanılarak, ilgili portalların görünürlük konusunda nasıl bir rol oynadıkları değerlendirilecektir.

3. AVRUPA’DA DEVLET MÜZELERİNDE WEB SİTE VE PORTAL KULLANIMI

Bu bölümde, Avrupa’daki devlet müzelerinin varlıklarını dijital ortamda sunan web siteleri ve portal kullanımları incelenmektedir. Berlin ve Fransa müzeleri örnekleri üzerinden, portal ve web sitelerinin tarihi, gelişimi, arşivleme yöntemleri ve seçili sergi örnekleri değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme sürecinde de bir önceki bölümde de kullanılan MuseumQual ölçeğindeki içerik, sunum, kullanılabilirlik, etkileşim ve geri bildirim, e-hizmetler ve teknik olmak üzere altı ana başlıktan yararlanılmıştır. Berlin müzelerinin tercih edilmesinin temel nedeni, Staatliche Museen zu Berlin portalının Avrupa’da kamu müzeleri arasında öne çıkan örneklerden biri olmasıdır. Portal, kapsamlı dijital arşiv yapısı, geniş kullanıcı kitlesine ulaşma potansiyeli ve sergi örnekleri ile devlet müzelerini temsil eden bir yapıya sahiptir. Bu nedenle, Berlin müzeleri üzerinden yapılan değerlendirme, Almanya’daki müzecilik bağlamında anlamlı bir perspektif sunmaktadır.

3.1.Berlin Müzeleri

Berlin Devlet Müzeleri'nin temelleri, 16. yüzyılın ortalarında Brandenburg Elektörü Joachim II'nin kurduğu "Kunstammer" (sanat odası) ile atılmıştır. Ancak bu koleksiyonlar, 30 Yıl Savaşları sırasında büyük ölçüde kaybolmuştur. 19. yüzyılın başlarında, Prusya Kralı III. Friedrich Wilhelm, bu koleksiyonları geniş halk kitlelerine açmak amacıyla kamuya açık bir sanat müzesi kurma kararı almıştır. 1830 yılında açılan Altes Museum, Berlin'in ilk halka açık sanat müzesi olarak önemli bir adım olmuştur. Bu dönemde Prusya'nın sanat ve bilimi destekleyen bir kültür devleti haline dönüşme süreci başlamıştır. Zamanla müzeler adeta bir "sanat ve bilim mabedi" haline gelmiş ve yeni müze binaları inşa edilmiştir: Neues Museum (1843-1855), Alte Nationalgalerie (1867-1876), Bode Müzesi (1897-1904) ve Pergamonmuseum (1910-1930). Bu genişleme, Prusya'nın dünya çapında bir kültürel merkez haline gelmesinde önemli rol oynamıştır. Koleksiyonların hızla büyümesi, Kral Friedrich Wilhelm IV'ün

1841'de Altes Museum'un kuzeyindeki arazinin 'sanat ve öğrenme kutsal alanı' haline getirilmesi kararını almasına yol açmıştır. Ardından, sırasıyla Neues Museum (1843-1855), Alte Nationalgalerie (1867-1876), Bode Müzesi (1897-1904) ve Pergamonmuseum (1910-1930) gibi diğer müze binaları inşa edilmiştir. Almanya İmparatorluğu döneminde gerçekleştirilen olağanüstü arkeolojik başarılar, Berlin'de birçok nesnenin toplanmasına ve müzelerin Paris ve Londra'daki çok daha eski koleksiyonlarla rekabet etmeye başlamasına olanak tanımıştır. (Staatliche Museen zu Berlin, 2024).

Staatliche Museen zu Berlin (Berlin Devlet Müzeleri), 15 koleksiyon ve 4 enstitüyle, sanatsal ve kültürel hazineleri korumak, araştırmak ve bu bilgi birikimini aktarmak amacıyla kurulmuş evrensel bir müze kompleksidir. Müze koleksiyonları, Avrupa ve Avrupa dışı sanat, arkeoloji ve etnoloji alanlarında geniş bir yelpazeyi kapsamakta ve neredeyse tüm milletler, kültürler ve dönemlere ait eserleri barındırmaktadır. Prusya Devleti'nin çöküşünün ardından kültürel mirası sürdürecektir bir yapının kurulması gerekliliğinin doğmasıyla Berlin Devlet Müzeleri, Berlin Devlet Kütüphanesi (Staatsbibliothek), Prusya'nın eski devlet arşivleri (Geheimes Staatsarchiv) gibi diğer önemli kurumlarla birlikte Staatliche Museen zu Berlin'in yönetimi altına alınmıştır.

3.1.1. Staatliche Museen zu Berlin Portalı Tarihi, Gelişimi ve Portalda Yayınlanan Seçili Sergi Örnekleri

SMB'nin dijitalleşme süreci 2012 yılında başlamış ve özellikle çevrimiçi erişim ve koleksiyonların dijital ortama aktarılması üzerine odaklanmıştır. Portal, sanatseverler ve araştırmacılara geniş bir arşiv sunarak eserlerin dijital ortamlarda görüntülenmesine olanak tanımaktadır. Staatliche Museen zu Berlin web sitesi, kullanıcıların koleksiyonlardaki nesnelere ve eserlere her yerden ve her zaman erişim sağlamasına olanak tanır. Ziyaretçilerin araştırma yaparak detaylı bilgi edinme, temalar aracılığıyla derinlemesine inceleme yapma veya turlar bölümünden ilham alarak bir sonraki müze ziyaretleri için öneriler alma imkanı sunmaktadır (Staatliche Museen zu Berlin, 2024).

Staatliche Museen zu Berlin portalı, 2012 yılında kurulmuştur ve bu kurulum, portalda bulunan müzelerin dijital stratejisinin bir parçası olarak, koleksiyonlarına ve araştırmalara daha fazla erişim sağlamayı amaçlamaktadır. Başlangıçta, müzenin geniş koleksiyonları, sergileri ve eğitim programları hakkında kapsamlı bilgiler sunan bir

platform olarak hizmet verirken, kullanıcıların çevrimiçi kataloglar ve veritabanları gibi etkileşimli araçlara erişim sağlaması hedeflenmiştir. Zamanla, web sitesi kullanıcı deneyimini iyileştirmeye, dijital içeriği artırmaya ve müzenin çevrimiçi koleksiyonlarına erişimi genişletmeye odaklanmıştır. Portal için önemli gelişmelerden biri, kullanıcıların 270.000'den fazla nesneyi keşfetmesine olanak tanıyan "Sammlungen Online" portalının entegrasyonu olmuştur. Ayrıca, İslam Sanatı ve Münzkabinett gibi belirli koleksiyonlar için portala bağlı platformlar da bulunmaktadır. Portal içeriklerinin genişlemesi ile beraber dijital sergiler, video içerikler ve kapsamlı eğitim kaynakları sunulmaya başlanmıştır.

Portalda paylaşılan Berlin Devlet Müzeleri Tüzüğü'nde yer alan "Kamu hukuku çerçevesinde bir vakıf olarak, kültürel mirası, 'Alman halkı için koruma, bakım ve tamamlanması' amacıyla, geleneklere saygı göstererek koleksiyonların anlamlı bir bütün olarak korunmasını ve bu kültürel mirasın halkın bilim ve eğitim çıkarları için, ayrıca halklar arasındaki kültürel değişim için değerlendirilebilmesini sağlamayı görev edinmiştir." maddesi, Berlin müzelerinin yalnızca kültürel mirası koruma amacını değil, aynı zamanda bu mirası geniş bir halk kitlesinin erişimine sunma sorumluluğunu da üstlendiğini vurgulamaktadır. Müzelerin toplumla etkileşim kurarak, bilimsel ve kültürel gelişime katkıda bulunmayı hedefleyen bu yaklaşım, müzelerin misyon politikaları çerçevesinde açıkça yer almakta olup, kültürel mirasa erişim sağlama ve halkın eğitimi gibi temel hedefleri içermektedir. Misyon politikalarında yer alan "Sergileme, Sunma ve Erişilebilir Hale Getirme" başlığı altında, Berlin Devlet Müzeleri'nin kültürel mirası toplumla paylaşma amacını taşıyan çeşitli önemli maddeler aşağıda sunulmuştur. Bu başlık altında, müzelerin koleksiyonlarını halka sunma, erişilebilirlik sağlama ve kültürel etkileşimi artırma amacı güden temel stratejiler ve uygulamalar sıralanmıştır.

- Berlin Devlet Müzeleri, koleksiyonlarını sürekli olarak koleksiyon sunumları ve özel sergiler aracılığıyla kamuya sunarak, kültürel mirasa olan takdiri ve anlayışı sürekli olarak artırmayı amaçlamaktadır. Koleksiyon ve nesne tabanlı sergileme projeleri, giderek daha fazla bireyler ve topluluklar arasında diyalog ve katılım yoluyla gerçekleşen bilgi iletişimine dayalı bir programatik stratejiye uygun olarak şekillenmektedir.
- Koleksiyon sunumları, izleyicilere müze koleksiyonları hakkında genel bir bakış sunarak, farklı kültürlerin maddi ve manevi belgelerinin incelenmesi,

eğitimi ve deneyimlenmesi için bir ortam sağlamaktadır. Bu sunumlar birbirini tamamlayıcı nitelikte olup, tarih öncesi çağlardan günümüze kadar olan kültür ve sanat tarihine kapsamlı bir erişim imkânı sunmayı amaçlamaktadır.

- Koleksiyon sunumları, aynı zamanda koleksiyonlara açılan pencereler olarak değerlendirilmektedir. Sergiler, etkinlikler ve yayınlar aracılığıyla, ilgili disiplinlerin bilimsel bilgileri halka açık ve anlaşılır bir biçimde aktarılmaktadır.
- Berlin Devlet Müzeleri, koleksiyon sunumlarını düzenli olarak müze koleksiyonlarıyla tematik açıdan ilişkili özel sergilerle zenginleştirmektedir. Bu sergiler, koleksiyonlara dair ek unsurlar, yeni perspektifler veya güncel araştırma bulguları sunmaktadır. Aynı zamanda, toplumsal ve siyasi olayları ve tartışmaları izleyerek, bunlara yönelik katkılar sunmaktadır.
- Değişen ve çeşitli bir topluma hitap eden müzeler, farklı formatlarda etkili özel sergiler ve koleksiyonlar arası, disiplinler arası ve dönemler arası tematik sergiler ve koleksiyon sunumları gibi müdahaleler sunmaktadır.
- Berlin Devlet Müzeleri, koleksiyon sunumlarını ve özel sergilerini sanal turlar, interaktif bilgi sunum formatları ve evrimii koleksiyon katalogları gibi dijital araçlarla desteklemektedir. Bu sayede, sergiler ve yayınlar, küratörlü dijital içeriklerle erken ve stratejik olarak birleştirilerek, analog ve dijital alanlar arasında bir bağ kurulması sağlanmaktadır.

İçerik

Staatliche Museen zu Berlin portalı içerikleri toplamda 6 ana bölümden oluşmaktadır. Sergiler başlığı altında yer alan Geçmiş-Gelecek-Güncel sergiler kategorilerinin güncel tutulduğu, Koleksiyonlar kategorisinin evrimii Koleksiyonlar- Menşei Araştırması- Kültürel Miras- Koleksiyonların ne çıkanları başlıklarıyla kategorize edildiği görülmektedir. Araştırma başlığı altında Araştırma Projeleri- Burs Programları- Araştırma ve Eğitim- Kütüphaneler ve Arşiv- Koruma ve Sanat Teknolojisi Araştırması- Açık Erişim- Satın Alma ve Kayıt Defteri- evrimii Kataloglar ve Veritabanları başlıkları bulunmaktadır. Satın Alma ve Kayıt Defteri kategorisi, Nationalgalerie'nin satın alma kayıtlarının tarihini, gelişimini ve yapısını detaylandıran arşiv belgelerine dikkat çekmektedir. Belgelerin, müzenin diğital portalında bu şekilde görseller ile açıklayıcı ve net bir şekilde sunulması müzede ziyaret edilen eserlerin müze binasına nasıl ulaştığı ve satın alma aşamalarına dair

erişilebilirliği ile önem taşımaktadır. Aynı zamanda, müze alanında eğitim gören öğrenciler veya müze profesyonelleri için de bir müzede görülen eserlerin arka planında nasıl ulaştığı, nereden alındığı, satın almaya dair görsel belgeler bilginin sürdürülebilirliği/arşiv açısından da önemlidir (Staatliche Museen zu Berlin, 2024).

Portalda yer alan 19 müze, tek bir sayfada görüntülenebilmektedir. Her müze için etkinlikler (yetişkinlere ve çocuklara yönelik), haberler, blog, çevrim içi uygulamalar, çevrim içi koleksiyonlar, sosyal medya hesapları yönlendirme linkleri, müze mağazası, sanal müze turları başlıkları ile içerikler kategorize edilmiştir. Haberler içeriği ile portalda yer alan müzeler ile ilgili son gelişmeler paylaşılmaktadır. Çevrim içi teklifler içeriği ile ziyaretçilerin müze koleksiyonlarını dijital olarak keşfedebileceği çeşitli uygulama ve belgeler sunulmaktadır. Örneğin müzelerin kat planları yayınlanan çevrim içi katalog ile görüntülenebilmektedir. Bu katalog ile hangi koleksiyonların hangi kat ve hangi galeride olduğu bilgisine kolayca ulaşılabilmektedir. Portalda yer alan ‘Perfect Match! Dating with Museum Objects’ Çevrim içi uygulama içeriği ile Heykel Koleksiyonu ve Bizans Sanatı Koleksiyonu kapsamında müzede yer alan eserler kişiselleştirilerek kullanıcılara tanıtılmaktadır. Bu içerik, nesneleri kişiselleştirerek çekinceleri ve önyargıları eğlenceli bir şekilde ortadan kaldırmayı amaçlamaktadır. Kullanıcılar, eserleri sola veya sağa kaydırarak eser hakkında bilgi edinmek isteyip istemediklerine karar verebilirler. Eğer nesne de kullanıcıyı ilginç bulursa, bir eşleşme (match) sağlanır ve bir sohbet başlar. Müze nesnesi, kullanıcıyı sergi alanında kendisiyle tanışmaya davet edebilmektedir. Uygulama, Bode Müzesi ile Greifswald Üniversitesi Caspar David Friedrich Enstitüsü arasında düzenlenen bir seminerin sonucunda geliştirilmiştir. İçeriği, sanat tarihi öğrencileri tarafından hazırlanan uygulama, güncel sanat tarihi yaklaşımları olan köken araştırması (provenance research) ve nesne biyografisi (object biography) temel alınarak tasarlanmıştır. Perfect Match! (Bode Müzesi, 2022), Berlin Şatosu'ndaki Humboldt Forum Vakfı adına yürütülen ortak proje olan “museum4punkt0 Geleceğin Müzesi İçin Dijital Stratejiler” kapsamında geliştirilen bir uygulamaya dayanmaktadır (Staatliche Museen zu Berlin, 2022). “museum4punkt0” projesi, Almanya Federal Hükümeti Kültür ve Medya Temsilciliği tarafından finanse edilmektedir. Proje, Museum & Location tarafından desteklenmektedir. Portalda bulunan müzelerin koleksiyonları da portal içerisinde yer alan ‘Çevrim içi Veri Tabanı’ içeriği ile görüntülenebilmektedir (Humboldt Forum, 2018). Örneğin Bode Müzesi

koleksiyonunda bulunan Heykel Koleksiyonu ve Bizans Sanatı ve Münzkabinett Nümizmatik koleksiyonu iki farklı başlık altında sunulmuştur.

Münzkabinett koleksiyonunda bulunan nesneler, portala bağlı bir platform olan Münzkabinett Berlin Online Katalog sayfası ile detaylı olarak görüntülenebilmektedir. Sayfada Münzkabinett koleksiyonu eserleri hakkında bir video içeriği, Münzkabinett sergileri tanıtım metinleri ve görselleri, koleksiyon ile ilgili haber içerikleri ile birlikte yer almaktadır.

Portalda yer alan Bode-Museum'un 'Im Dialog mit der Kunst' içeriği, Berlin'i ziyaret eden kişilere, aynı zamanda İspanyolca konuşan ülkelerle kültürel bir bağ kurmayı amaçlayarak, bu dildeki insanlara Berlin'in kültürel zenginliklerini tanıtmayı hedeflemektedir. Önerilen rotalar, katılımcıların müze koleksiyonlarına olan merakını ve ilgisini uyandırmayı amaçlayan estetik, tarihsel ve coğrafi yolculuk olarak işlev görmektedir. Etkileşimli içerik erişilebilir olup indirilebilmektedir ve katılımcılar önerileri hem evde hem de müzede deneyimleyebilirler. İçerik, öğretmenlerin de sınıfta kullanabileceği faydalı bir öğretim aracı olarak görülebildiğinden çevrim içi eğitim uygulamaları bağlamında önem taşımaktadır. Proje, Instituto Cervantes Berlin ile Bode-Museum arasında bilimsel ve akademik bir iş birliği olup, kültürel araçlar Dr. Amanda Robledo ve Paloma Manzanera (Invisible Pedagogies) ve sanatçı Anna Talens'in programın tasarım, geliştirme ve uygulamasındaki katkılarıyla gerçekleştirilmiştir (Instituto Cervantes Berlin, 2024).

Çevrim içi Yayınlar içeriği ile müze koleksiyonlarının edinim kayıtları detaylı metinleri ile görüntülenebilmektedir. Münzkabinett koleksiyonunun edinim kayıtları, "Provenance and Collections: Publishing the Acquisition and Accession Logs of the Staatliche Museen zu Berlin Online" projesi kapsamında taranmış, dijitalleştirilmiş ve çevrimiçi olarak erişime sunulmuştur. Yayınlar kategorisi altında sunulan bir diğer içerik olan 'Kronoloji: Bode Müzesi Tarihi' içeriği ile Bode Müzesi'nin tarihi gelişimi detaylı bir içerik dosyası ile paylaşılmıştır. Portalda yer alan bazı müzeler için tarihi gelişim içeriği yer alırken bazı müzeler için bu içerik paylaşılmamıştır. 'Hareket Halindeki Müzeler: Kunstkammer'den Müzeye' içeriği ile Berlin Devlet Müzeleri'nin koleksiyonlarının nasıl oluştuğu ve günümüzde küresel bir bağlamda ne anlama geldiği, aynı isimle gerçekleştirilen serginin çevrim içi versyonunu sunmaktadır. Film

başlıklı video içerikleri ile müze koleksiyonları ve koleksiyonlarda yer alan eserler müze personelleri tarafından anlatılmaktadır.

Google Arts & Culture web sitesine yönlendirme bulunmaktadır ve bağlantıya tıklanıldığında sayfada portaldaki müzelerin tanıtım metinleri, sanal tur seçenekleri, koleksiyonlar hakkında bilgiler görüntülenebilmektedir. Portalda Google Arts& Culture platformuna doğrudan yönlendirme bulunması, kullanıcıların etkileşime geçebileceği bir içerik olması ve yeni ziyaretçileri müzelere çekebilmek, tanıtabilmek açısından önemlidir.

Sergiler için çevrim içi seçenekler arasında Bode Müzesi'nden Sergi Filmleri, Bode-Müzesi'ndeki Sergiler İçin Çevrim içi Yayınlar, Bode Müzesi'ndeki Sergiler İçin Çevrimiçi Teklifler, Bode Müzesi'ndeki Sergilere Yönelik Turlar içerikleri yer almaktadır. Bu içerikler ile müzedeki sergiler çevrim içi olarak farklı seçenekler ile görüntülenebilmektedir. Müzelerin ziyaret saatleri tek bir sayfa üzerinden görüntülenebilmektedir. Portaldaki içerikler Almanca ve İngilizce olmak üzere iki farklı dil seçeneği sunulmaktadır. Müze etkinlikleri ve duyurular, Yetişkinliklere yönelik ve Çocuklara yönelik olarak iki farklı kategori altında paylaşılmaktadır. Çocuklar ve okul grupları için bir eğitim bülteni oluşturularak güncel eğitim etkinlikleri ve öğretmenler için eğitici etkinlikleri detaylandıran bir eğitim bülteni üye olan kullanıcılara gönderilmektedir. Servisler başlığı altında işitme engelli bireylere yönelik hazırlanmış olan bir video içeriği bulunmaktadır. İçerikte Staatliche Museen zu Berlin müze kompleksi ve portalı Almanca işaret dili ile anlatılmaktadır. Portalda kullanıcıların üye olabilecekleri yan platformlar arasında genel bülten dışında farklı bültenler de bulunmaktadır. Üye olunabilecek bülten kategorileri şu şekilde başlıklandırılmıştır; Nationalgalerie der Gegenwart Bülteni Kunstbibliothek Bülteni, MEK (Museum Europäischer Kulturen) Bülteni, Seyahat Endüstrisi Bülteni, Bülten Arşivi, Araştırma Bülteni Arşivi, Staatliche Museen zu Berlin Genel Bülteni Arşivi, Çocuklar ve Aileler İçin Bülten Arşivi, Okullar İçin Bülten Arşivi, Haus Bastian, Kültürel Eğitim Merkezi Bülteni Arşivi.

Sunum

Staatliche Museen zu Berlin web sitesi, kolay erişim sağlayan bir arayüz ve tasarıma sahiptir. Sitede yer alan içerik başlıkları sayfa sonunda tek bir listede

görüntülenebilmektedir. Ek olarak detaylı içeriklerin de görüntülenebileceği bir site haritası bulunmaktadır. Web sitesi, ziyaretçilerin aradıkları bilgiye kolayca ulaşabileceği sade bir tasarım ile düzenlenmiştir. Portalın ana sayfası incelendiğinde kullanıcı için kolaylıkla erişilebilecek bir tasarımı içeren arayüze ve ziyaretçilerin aradıkları bilgiye ulaşabilmesini sağlayacak üst seçeneklere de sahip olduğu görülmektedir. Müzenin üst seçeneklerinde yer alan Müzeler ve Kurumlar başlığı Konum, Koleksiyon, Kurumlara göre sınıflandırılarak web sitesini ziyaret eden bir ziyaretçi için bilgilendirme açısından kolaylık sağlamaktadır. Sitede yer alan içerikler ile ilgili her bir kategori için şablon oluşturulduğu ve paylaşımların mevcut şablonlar ile yapıldığı, görsel anlamda bir bütünlük sağlandığı gözlemlenmiştir. Kullanılan yazı stilleri ve renk paletleri, Staatliche Museen zu Berlin logosuna uyum sağlayacak bir tasarım ile geliştirilmiştir ve içerikler tek bir renk paleti üzerinden paylaşılmaktadır. Bu durum, kullanıcı için sitede gezinti deneyimini kolaylaştırmakta ve siteye profesyonel bir estetik kazandırmaktadır. Şablonların tutarlı kullanımı, içeriğin düzenli ve anlaşılır bir şekilde sunulmasını sağlar. Ayrıca, görsel bütünlük sayesinde, kullanıcılar siteyi ziyaret ederken müze kimliği ile güçlü bir bağlantı kurabilmektedir. Renk paletinin ve yazı stillerinin seçimi, kullanıcıların metinleri rahatça okuyabilmesini sağlamaktadır ve görsel olarak hoş bir deneyim sunar. Bu tasarım yaklaşımı, siteyi ziyaret eden kullanıcılar için daha akılda kalıcı bir izlenim bırakarak, müzelerin tanınırlığını artırır ve web sitesinin profesyonel imajını pekiştirmektedir.

Kullanılabilirlik

Portalın sayfa düzeni, içeriklerin düzenli bir şekilde kategorize edilmesiyle sezgisel hale getirilmiştir. Web sitesindeki metinler açık ve anlaşılır bir dille sunulurken, görsel unsurlar ve renk paletiyle müzeler kompleksinin kimliğine uyum sağlamaktadır. Web sitesi, ziyaretçilerin kolayca arama yapabileceği bir yapıya sahiptir. Anasayfa, ziyaretçilerin ilgisini çekebilecek içerikleri öne çıkarırken, detaylı içeriklere erişim için menüler ve alt kategoriler kullanılmıştır. Site yapısının basit ve sezgisel olması, kullanıcıların aradıklarını kolayca ve doğru şekilde bulmalarını sağlar. Kullanıcıların istedikleri bilgilere hızla ulaşabilmesi için etkin bir arama fonksiyonu yer almaktadır. Arama çubuğu, sitenin üst kısmında belirgin bir şekilde yer almakta ve filtreleme özelliği ile hızlı sonuçlar sunarak kullanıcılara sorunsuz bir deneyim sağlamaktadır. Portalda bulunan sayfalarda gezinim, basit ve kullanıcı dostudur. Anasayfadan diğer

bölmelere geçişler net bir şekilde belirlenmiş, kullanıcılar istedikleri sayfalara hızlı bir şekilde erişebilmektedir. Sayfa içi geçişlerde de her zaman görünür menüler kullanılarak, kullanıcılar ne zaman hangi sayfada olduklarını kolayca anlayabilmektedir. Web sitesi, kullanıcıların içeriklere farklı yollarla erişebilmelerini sağlayan alternatif yollar sunmaktadır. Ana menüdeki bağlantılar dışında, sayfa içi bağlantılar da kullanıcıların hızla gezinmelerine olanak tanır. Ayrıca, mobil kullanıcılar için optimize edilmiş bir yapı da mevcuttur. Anasayfa, siteye gelen kullanıcıları karşılayacak şekilde düzenlenmiştir. Sergiler, etkinlikler ve duyurular gibi ana başlıklar öne çıkarılmış ve her kategoriye hızlıca erişim sağlanabilmektedir. Görsel öğeler, içeriği destekleyecek şekilde yerleştirilmiştir, bu durum, kullanıcıların içerikleri rahatlıkla keşfedebilmesine olanak tanır. Web sitesinin menüleri, kullanıcıların hızlıca istedikleri bölümlere ulaşmalarını sağlayacak şekilde düzenlenmiştir. Başlıklar net ve açık bir şekilde sıralanmış, sayfanın üst kısmında yer alan araç çubuğu içerikleri net tanımlayan başlıklar ile eklenerek kullanıcıların içeriğe kolayca erişebilmesini sağlamaktadır. Portal içerisinde site haritası da bulunmaktadır.

Etkileşim ve Geri Bildirim

Portalda sunulan içeriklerin kullanıcılarla çift yönlü etkileşimi teşvik ettiği görülmektedir. Özellikle, Perfect Match! gibi uygulamalar, kullanıcıların eserlerle bireysel bağ kurmasını sağlayarak hem eğlenceli hem de eğitici bir deneyim sunmaktadır. Bu, eserlerin kişiselleştirilmesi ve etkileşimli bir yaklaşımla tanıtılması sayesinde müze ziyaretçilerinin nesnelerle doğrudan ilişki kurmasına olanak tanır. Kullanıcılar, bu uygulama aracılığıyla yalnızca pasif bir şekilde bilgi edinmekle kalmaz, aynı zamanda sergi deneyimine aktif olarak katılır. Portalın sunduğu çeşitli bültenler, kullanıcılarla eşzamanlı olmayan iletişim kurmanın etkili bir yoludur. Özellikle çocuklar, öğretmenler ve profesyoneller için hazırlanan özel bültenler, kullanıcıların ihtiyaçlarına göre özelleştirilmiş içeriklerle onları bilgilendirerek güncel tutmaktadır. Bu da portaldaki kullanıcı kitlesinin farklı segmentlerine hitap eden bir iletişim stratejisini ortaya koymaktadır. Portalda etkileşimli multimedya uygulamalarına ağırlık verilmesi, kullanıcıların dijital ortamda aktif bir deneyim yaşamalarına olanak tanır. Örneğin, video içeriklerinin kullanımı, eserlerin tarihçesi ve detaylarının görsel ve işitsel öğelerle desteklenmesiyle daha etkileyici hale gelmektedir. Ayrıca, işitme engelli bireyler için hazırlanmış Almanca işaret dili

videoları, müze içeriğinden tüm kitlelerin yararlanabilmesi açısından önemlidir. Portalda yer alan eğitim programları ve çevrim içi projeler, kullanıcıların yalnızca bilgi edinmesini değil, aynı zamanda müzelere aktif olarak katılımını teşvik etmektedir. Örneğin, “Im Dialog mit der Kunst” gibi içerikler, yalnızca Berlin’deki kültürel zenginliği tanıtmakla kalmayıp, aynı zamanda farklı ülkelerden kullanıcıların ilgisini çekmek üzere tasarlanmıştır. Hem evde hem de sınıf ortamında kullanılabilir içeriklerin sunulması, geniş bir kullanıcı kitlesinin katılımını sağlamaktadır.

Portalın mevcut etkileşim ve geri bildirim mekanizmaları, kullanıcılara erişilebilir ve etkileşimli bir deneyim sunmaktadır. Bu sayfada, ziyaretçiler geri bildirimlerini paylaşmak üzere hazırlanan formu kullanarak müzeye geri bildirimde bulunabilmektedirler. Form, sorular, rezervasyonlar ve geri bildirimler olmak üzere üç farklı kategoriye ayrılmıştır. Bu kategorize edilmiş geri bildirim sistemi, hem ziyaretçilerin ihtiyaçlarının kolayca belirlenmesini hem de müze ekibinin daha verimli bir şekilde destek sunmasını sağlamaktadır.

E-Hizmetler

Portalda müzelerin koleksiyonları detaylı bir şekilde sunulmaktadır. Kullanıcılar, müze koleksiyonları hakkında bilgi edinmek için dijital kataloglara erişim sağlayarak koleksiyonları görüntüleyebilmektedir. ‘Perfect Match! Dating with Museum Objects’ uygulaması, müze koleksiyonundaki eserlerle etkileşime geçmeyi sağlamaktadır. Müze ziyaretçileri ve eğitimciler için sunulan çevrimiçi yayınlar, öğretim araçları ve eğitim etkinlikleri, ‘Im Dialog mit der Kunst’ gibi etkileşimli içerikler, müze ziyaretçilerinin ve portal kullanıcılarının müzeleri keşfederken keyifli bir deneyim yaşamalarını sağlamaktadır. Kullanıcılar, portalda bulunan müzelerin sanal turları ve sergi içerikleri ile de koleksiyon ve eserleri dijital olarak ulaşabilmektedir. Bode Müzesi ve diğer müzeler, sergi filmleri, çevrimiçi yayınlar ve sanal sergi turları ile sergilerini dijital ortamda sunmaktadır. Böylece fiziksel ziyaretler yapılmasa bile, sergi deneyimi çevrimiçi olarak yaşanabilir. Portalda, işitme engelli bireyler için hazırlanan video içerikler (Almanca işaret diliyle sunulan müze tanıtımları), erişilebilirliği artırmak ve tüm kullanıcılar için eşit bilgi erişimi sağlamak adına önemlidir. Portalda Google Arts & Culture platformuna yapılan yönlendirmeler, bu platform üzerinden müze koleksiyonları hakkında daha fazla bilgi edinebilmeyi

sağlarken, ziyaretçilerin ve kullanıcıların koleksiyonları daha detaylı bir şekilde keşfedilmesine olanak tanır.

Teknik

Portal, Almanca ve İngilizce olmak üzere iki farklı dil seçeneği sunmaktadır. Dolayısıyla sitenin geniş bir kullanıcı kitlesine hitap etmeyi ve uluslararası erişimi artırmayı amaçladığı görülmektedir. Portal farklı cihazlarda görüntülenebilmektedir. Portalda yer alan içeriklerin birçoğu kullanıcı dostu arayüzler ve dijital koleksiyonlar sunarak, özel yazılımlara gerek kalmadan erişilebilir şekilde tasarlanmıştır. Örneğin, çevrim içi kataloglar, sanal turlar, ve "Perfect Match!" gibi uygulamalar, kullanıcıların içeriklere erişim sağlamak için ekstra yazılım veya eklentilere ihtiyaç duymadan web tarayıcıları üzerinden görüntülenebilmektedir. Portalda yer alan içeriklerin (video, görsel, kataloglar) hızlı bir şekilde indirilebilmektedir. Portal, kullanıcı dostu arayüzleri ve erişilebilir tasarımıyla, teknik açıdan kullanıcının rahat bir gezinim sağlayabileceği bir yapıya sahiptir. İki dil seçeneği sunarak daha geniş bir kullanıcı kitlesine hitap etmesi, uluslararası erişim açısından avantaj sağlamaktadır. Web tarayıcıları üzerinden, herhangi bir özel yazılım gereksinimi olmadan erişilebilen dijital koleksiyonlar ve uygulamalar, kullanıcı deneyimini artırmaktadır. Ayrıca, içeriklerin hızlı bir şekilde indirilebilmesi, kullanıcıların zaman kaybı yaşamadan bilgilere ulaşmalarını mümkün kılmaktadır. Bununla birlikte, portalın içeriği görseller ve videolarla zenginleştirilmiş olup, görsel ve işitsel materyallere kolay erişim sağlanması, ziyaretçilerin portalda geçirdiği süreyi verimli hale getirmektedir.

Staatliche Museen zu Berlin Portalı Sergi Örnekleri

Flow: The Exhibition on Menstruation, 06.10.2023- 09.03.2025,

Museum Europäischer Kulturen

Almanya Devlet Müzeleri'nden biri olan Museum Europäischer Kulturen'de (Avrupa Kùltürleri Müzesi) sergilenen Flow: Menstrüasyon Sergisi, tabu olarak kabul edilen bir konuyu kamusal alana taşıyarak cesur bir örnek oluşturmaktadır. Menstrüasyon gibi genellikle toplumda üzeri örtülen, konuşulmaktan kaçınılan bir mesele, bu sergi ile geniş bir perspektifte ele alınmaktadır. Üstelik bu sergi yalnızca fiziksel bir mekanda değil, aynı zamanda müzenin dijital platformları ve portalları üzerinden de

erişilebilir hale getirilerek, devlet müzelerinin toplumsal cinsiyet eşitliği ve bilinçlendirme konusundaki rolünü güçlendirmektedir. Böylelikle menstrüasyon, kadınların ve regl olan bireylerin yaşadığı deneyimleri görünür kılmakta ve daha önce marjinalize edilen bir konuyu merkeze alarak tartışmayı teşvik etmektedir. Bu durum, devlet müzelerinin yalnızca geçmişini değil, aynı zamanda güncel sosyal sorunları da ele alarak kamusal bir tartışma platformu işlevi gördüğünü göstermektedir.

Serginin cesur yönlerinden biri, sadece menstrüasyonun biyolojik bir süreç olmasından ziyade, bu süreçle ilgili toplumsal tabuları, regl yoksulluğunu ve regl ürünlerinin tarihsel gelişimini gözler önüne sermesidir. Özellikle, menstrüasyon ürünlerinin 19. yüzyıldan günümüze kadar nasıl değiştiğini sergileyerek, bu konunun tarihsel ve ticari boyutuna dikkat çekmesi oldukça önemli görülmektedir.

Ayrıca, menstrüasyonla ilgili eğitici içerikler ve güncel bilimsel bilgiler sunulması, devlet müzelerinin eğitici rolünü de pekiştirmektedir. Sergi, bu biyolojik sürecin etrafında dönen yanlış anlaşılımları ve eksik bilgileri ortadan kaldırmayı amaçlarken, aynı zamanda ziyaretçilerin interaktif bölümlerle bu konuda daha bilinçli hale gelmesini sağlamaktadır. Böylece, sadece fiziksel bir sergi olmaktan çıkıp, müzenin web portalları aracılığıyla da daha geniş kitlelere ulaşması, dijitalleşmenin devlet müzeleri üzerindeki etkisini de gözler önüne sermektedir.

Sergide müzik, komedi, sanat ve filmler aracılığıyla menstrüasyonun daha geniş kamusal bir tartışmaya nasıl dahil edildiği gözler önüne seriliyor. Bu boyut, serginin yalnızca geçmiş ve günümüzle sınırlı kalmadığını, aynı zamanda gelecekteki olası gelişmelere de kapı araladığını gösteriyor. Özellikle devlet müzeleri gibi köklü kurumların bu tür konuları gündeme alması, müzelerin toplumsal değişime katkıda bulunan önemli araçlar olduğunu bir kez daha kanıtlamaktadır.

"Josephine Baker: Icon in Motion" (Neue Nationalgalerie, 2024)

"Josephine Baker: Icon in Motion", Josephine Baker'ın hayatını ve sanatını ele alarak, Berlin'deki Neue Nationalgalerie'de açılan önemli bir sergi olarak öne çıkmaktadır. Bu sergi, Baker'ın sadece bir sanatçı değil, aynı zamanda bir aktivist ve kültürel bir figür olarak toplum üzerindeki etkisini yeniden değerlendirerek izleyiciye sunmaktadır. Josephine Baker gibi figürler, genellikle toplumdan gizlenmiş veya

ihmal edilmiş olsalar da, bu tür sergiler onların hikayelerini gün yüzüne çıkarmak ve toplumla buluşturmak için önemli bir araçtır.

Aktivistler, toplumdaki normlara ve beklentilere meydan okudukları için sıklıkla marjinalleşme riski taşır. Baker, bu durumu yalnızca kendi kariyerinde değil, aynı zamanda toplumsal adalet mücadelesinde de gözler önüne sermektedir. Onun hayatı, sanatın aktivizmle nasıl kesiştiğine dair güçlü bir örnek teşkil etmektedir. Bu bağlamda, sergi, ziyaretçilere Baker'ın sanatsal mirasını keşfetme şansı sunarken, onun aktivizminin ve toplumsal mücadelelerinin izlerini takip etmelerini de sağlamaktadır.

Baker'ın yaşamı ve kariyeri, sanatın toplumdaki rolü ve sanatçıların sosyal meselelerle olan ilişkisi üzerine derinlemesine bir tartışma açmaktadır. Bu tür sergiler, devlet müzelerinin, sosyal adalet ve eşitlik gibi konuları ele alarak toplumsal bilinci artırma potansiyelini göstermektedir. “Icon in Motion,” geçmişin etkileyici figürlerini günümüzdeki toplumsal tartışmalarla birleştirerek, ziyaretçilerin tarihsel bağlamda derinlemesine düşünmelerini teşvik etmektedir.

Eserleriyle toplumsal konuları ele alan Josephine Baker'ın, bir sanatçı olarak kimliği ve etkisi, Neue Nationalgalerie'de sergilenen “Icon in Motion” sergisiyle birlikte çevrimiçi platformlarda da nasıl sunulduğu önem arz etmektedir.

Çevrimiçi platformda sergi ile ilgili sunulan içerik, Baker'ın sanatını ve aktivizmini daha geniş bir kitleye ulaştırmakta ve onun hikayesinin daha fazla insan tarafından deneyimlenmesine olanak tanımaktadır. Bu bağlamda, Baker'ın yaşamı ve kariyeri, henüz sanatçıyla karşılaşmamış olan kitleye yönelik bir merak uyandırarak sergi ziyaretine yönlendirmektedir.

Serginin çevrimiçi platformda nasıl sunulduğuna dair sağlanan bilgiler, izleyicilerin ulaşım, saatler ve bilet fiyatları gibi pratik bilgileri kolayca bulabilmelerine olanak tanımaktadır. Bu, günümüz dijital çağında müzelerin erişilebilirliğini artırma çabalarının bir yansımasıdır. Ayrıca, sergideki sanatçıların geçmiş ve güncel eserleri arasında kurulan köprü, izleyicilerin Baker'ın tarihsel bağlamda nasıl bir etki yarattığını ve bu etkinin modern sanat üzerindeki etkilerini daha iyi anlamalarına yardımcı olmaktadır.

Sonuç olarak, “Icon in Motion” sergisi, hem geçmişin hem de günümüzün kültürel ve sosyal dinamiklerini keşfetmek açısından önemli bir araç. Bu tür sergiler, devlet müzelerinin sadece sergi alanlarında değil, aynı zamanda dijital platformlarda da etkili bir şekilde aktivist kimlikleri ön plana çıkarabildiğinin güzel bir örneğidir.

The Second Glas: All Forms of Love (01.09.2019- 01.03.2020)

Bode Müzesi'ndeki "İkinci Bakış: Tüm Aşk Biçimleri" sergisi, özellikle aşk, ilişkiler ve kimlik gibi karmaşık sosyal temaları ele alması açısından devlet müzeleri bağlamında önemli bir girişimdir. "İkinci Bakış" projesi, Bode Müzesi koleksiyonlarını genellikle geleneksel sanat tarihi söylemine dahil edilmeyen yeni ve farklı bakış açılarıyla sergilemektedir. Bu serinin ilk bölümü olan "Tüm Aşk Biçimleri," Schwules Museum ile iş birliği içinde geliştirilmiş olup, koleksiyondaki eserlerin cinsel kimliklerin çeşitliliği, bu kimliklerin algısı, değerlendirilmesi ve sanatsal keşfi ile ilgili temalara odaklanmaktadır. Sergi, Bode Müzesi'ndeki "Tüm Aşk Biçimleri" sergisi, LGBTQ cinsellikleri ve kimlikleri ile ilgili temaları ele alarak, koleksiyondaki eserlerin bu konudaki sanatsal ve toplumsal etkileşimlerini vurgulamaktadır. Beş tematik yol boyunca sunulan 33 nesne, cinsel kimliklerin çeşitliliğini ve bunların sanattaki algısını, değerlendirilmesini ve keşfini ortaya koymaktadır. Bu serginin önde gelen bir kurum içinde konumlanması, müzenin, genellikle göz ardı edilen ya da marjinalleşmiş konular etrafında önemli diyalogları teşvik etme rolünü vurgulamaktadır.

Serginin çevrimiçi sunumu, temaların geniş bir kitle tarafından daha kolay erişilebilir hale gelmesini sağlamaktadır. Web sitesi, serginin bölümleri hakkında tarihsel bağlamlar, aşk tanımları ve ötekileştirilen gruplar hakkında detaylı bilgiler sunarak, değerli bir kaynak işlevi görmektedir. Bu durum, devlet müzelerinin dijital platformları yalnızca tanıtım amaçlı değil, eğitim ve kapsayıcılık için aktif araçlar olarak kullanma eğilimi ile de örtüşmektedir.

Ayrıca, sergi katalogları ve terminoloji kılavuzlarının ücretsiz çevrimiçi erişime sunulması, şeffaflık ve kamu katılımına olan bağlılığı göstermektedir. Terminoloji kılavuzu, toplumsal bağlamlarda sıkça değiştirilen grupların deneyimlerine de değinerek, aşk ve ilişkilerin farklı kültürler ve kimlikler arasında nasıl tezahür ettiğini koleksiyonda yer alan eserler üzerinden vurgulamaktadır. Bu yaklaşım, serginin

anlatısını zenginleştirirken, sosyal yapılar hakkında daha derin bir anlayış geliştirmeyi de mümkün kılmakta ve güncel kapsayıcılık ve temsil tartışmalarına bağlam sağlamaktadır.

Sonuç olarak, Bode Müzesi'nin "İkinci Bakış" sergisini fiziksel ve dijital ortamlarda sunma çabaları, müze uygulamalarında ilerici bir yaklaşımı yansıtmaktadır. Örnekleri verilen sergiler, devlet müzelerinin, toplumsal konular üzerine eleştirel düşünmeyi teşvik eden alanlar olarak önemini vurgulamakta ve web kaynaklarını kullanarak bilgiye demokratik erişimi sağlamaktadır. Kapsayıcılık ve katılımın güncel değerleriyle uyum içinde olan bu sergiler, tarihsel olarak marjinalleşmiş toplulukların mücadeleleriyle örtüşen temaları ele alarak, toplumsal değişim için katalizör işlevi görebilmektedir.

3.1.2. Staatliche Museen zu Berlin Portalı Arşivlerine Yönelik Bir Değerlendirme

Devlet müzelerinin arşivlerinin dijital platformlar aracılığıyla erişime sunulması, kültürel mirasın korunması ve yaygınlaştırılması açısından kritik bir öneme sahiptir. Bu arşivler, yalnızca müzelerin tarihini, koleksiyonların oluşum sürecini ve sanat eserlerinin bağlamını belgelemekle kalmaz, aynı zamanda araştırmacılar, akademisyenler ve müzelere merak duyan bireyler için önemli bir bilgi kaynağı sunar. Portallar aracılığıyla erişilebilir hale getirilen arşivler, fiziksel olarak bir arşive ulaşma imkânı olmayan bireyler için bilgiye hızlı ve kolay erişim sağlamaktadır. Dijitalleştirilen belgeler, yazışmalar, fotoğraflar ve envanter kayıtları, yalnızca müzeleri daha iyi anlamakla kalmayıp, aynı zamanda müzelerin gelecekteki akademik ve sanatsal projelerine de ilham ve temel oluşturabilir. Müzelerin web portalları, arşivlerin geniş kitlelere ulaşmasını mümkün kılarak, bilgiye erişimde eşitlik sağlayabilecek ve ulusal ya da uluslararası düzeyde iş birliği projelerine olanak tanıyabilecek bir potansiyele sahiptir. Ayrıca, bu dijital platformlar, kültürel mirasın korunması sürecinde etkin bir araç olarak, orijinal belgelerin fiziksel zarar görmesini önleyerek hem belgelerin uzun ömürlü olmasını sağlamakta hem de geleceğe aktarılmasına katkıda bulunmaktadır. Arşivlerin portalda yer alması, aynı zamanda kullanıcılar için etkileşimli ve kişiselleştirilmiş bir deneyim sunma fırsatı yaratmaktadır. Örneğin, çevrimiçi sergiler, dijital koleksiyon gezintileri ve tematik arama özellikleri, kullanıcıların farklı perspektiflerden bilgiye ulaşmasına olanak tanır. Böylece, müzelerin dijital arşivleri, yalnızca bir bilgi kaynağı olarak değil, aynı

zamanda bir öğrenme ve keşif aracı olarak işlev görür. Müzelerin arşivlerinin web portalları üzerinden erişilebilir hale getirilmesi, kültürel mirasın korunması, yaygınlaştırılması ve gelecek nesillere aktarılması açısından önemli bir rol oynamaktadır. Bu süreç, yalnızca müzelerin vizyonunu değil, aynı zamanda toplumsal belleği zenginleştiren ve sürdürülebilir kılan bir stratejiyi de temsil etmektedir (Mulholland, Zdrahal, & Collins, 2008).

Staatliche Museen zu Berlin portalı, Berlin devlet müzelerini tek bir dijital platformda bir araya getirerek kültürel mirası erişilebilir kılmayı hedefleyen bir yapıdır. Portal, müzelerin dijital varlıkları ve koleksiyonlarına dair kapsamlı bir erişim sunmaktadır. Portalda yer alan Zentralarchiv, müzelerin tarihsel belgelerinin ve koleksiyonlarının saklandığı merkezi arşiv olarak büyük bir öneme sahiptir. Berlin'in Museumsinsel bölgesinde bulunan Archäologisches Zentrum'da yer alan bu arşiv hem akademik araştırmalara hem de genel kamuya açık olan kaynaklara ev sahipliği yapmaktadır. Zentralarchiv, özellikle Staatliche Museen zu Berlin'in tarihini, koleksiyonlarını ve sanat eserlerinin köken araştırmalarını içeren zengin bir belge yelpazesi sunmakta olup, müzelerin kültürel ve sanatsal hafızasını koruma görevini üstlenmektedir. Zentralarchiv, Staatliche Museen zu Berlin'in bilimsel hizmet kurumu olarak, sanat, arkeoloji ve etnoloji koleksiyonlarına ilişkin belgeleri, arşiv koleksiyonlarını ve belge miraslarını barındırmaktadır. Berlin'de, Museumsinsel (Müzeler Adası) yakınında bulunan, Staatliche Museen zu Berlin'e bağlı bir araştırma ve hizmet merkezi olan Archäologisches Zentrum'da yer alan bu arşiv, müzelerin tarihine dair belgeleri koruma, analiz etme ve araştırmacılara erişim sağlama görevini üstlenmiştir. Aynı zamanda müzelerin "tarihsel hafızası" olarak görev yaparak köken araştırmalarını koordine etmektedir. Zentralarchiv'in kökeni, 1830 yılında Berlin Kraliyet Müzeleri'nin kuruluşuna dayanmaktadır. Ancak, müze tarihine ilişkin belgelerin korunması savaş sonrası döneme kadar sistematik bir şekilde ele alınmamıştır. 1960 yılında kurulan merkezi arşiv, 1987 yılında farklı müze arşivlerinin birleşimiyle bugünkü yapısına kavuşmuştur. Almanya'nın birleşmesinden sonra, Prusya Kültürel Mirası organizasyonu altında Staatliche Museen'e bağlı tüm müzelerin belgelerini koruma görevi üstlenilmiştir. Zentralarchiv, Staatliche Museen zu Berlin'in tarihine dair bağımsız araştırmalar yaparak müzelerin koleksiyonlarının köken araştırmalarını yürütmektedir. Ayrıca, araştırmacılar için açık erişim imkânı sunarak hem kurum içi

hem de kurum dışı kullanıma yönelik önemli bir bilgi kaynağı oluşturmaktadır. Portalda Zentralarchiv koleksiyonları genel başlıkları şu şekilde listelenmiştir;

- Kraliyet Müzeleri'nin, sonrasında Staatliche Museen zu Berlin'in iç iş kayıtları (1945 öncesi dönem)

- Staatliche Museen zu Berlin'in iç iş kayıtları (Doğu Berlin) (1945–1991) ve Staatliche Museen zu Berlin – Preussischer Kulturbesitz'in iç iş kayıtları (Batı Berlin ve birleşmiş Berlin) (1948–)

- Arkadaş gruplarının, derneklerin ve komisyonların dosyaları (depolar da dahil)

- El yazması ve belgeler mirası (bir kişinin yaşamı sırasında bırakılan belgeler dahil)

- Arşiv koleksiyonları

Zentralarchiv'de yer alan arşiv koleksiyonları aşağıdaki başlıklar ile kategorize edilmiştir;

- Sesli-görsel koleksiyon

- El yazısı mektuplar koleksiyonu

- Basılı materyaller koleksiyonu

- Fotoğraf koleksiyonu

- Manuskript ve yazılı eserler koleksiyonu

- Afiş ve pankart koleksiyonu

- ‘Proletarya Sanatı – ASSO’ (Assoziation Revolutionärer Bildender Künstler) üzerine özel koleksiyon

- II. Dünya Savaşı sonrasında Staatliche Museen zu Berlin koleksiyonlarına ait olup, güvenliğe alınan, kaybolan ve sonrasında geri getirilen eserlerin belgelemesi

- Bireyler ve müze personeline ait koleksiyon

- ‘Çürütölmüş Sanat’ kampanyası ve Nationalgalerie’nin Kronprinzen-Palais’deki Yeni Departmanı üzerine koleksiyon
- Staatliche Museen zu Berlin – Preussischer Kulturbesitz basın belgeleri ve gazete k p rleri koleksiyonu
- 19. yüzyıl ile 21. yüzyıl arasındaki sanata dair belgeler
- Resmi belgeler koleksiyonu

Her bir kategoride bulunan arşiv materyallerinin dönem, hacim ve içerik bilgisi portal üzerinden görüntülenebilmektedir.

Şekil 2. Staatliche Museen zu Berlin portalının " evrimi i Arşiv" sekmesinin ekran görüntüsü.

Kaynak: Staatliche Museen zu Berlin, 2024.

Müzelerde geçmiş sergilerin ve etkinliklerin, eserlere dair kapsamlı bilgiler ve görseller sunan belgelerin müze portalında görüntülenebilir olması, müzelerde yer alan koleksiyon ve eserlerin tarihsel bağlamını daha iyi anlayabilmek açısından önemlidir. Portal, bu açıdan incelendiğinde müzelerde yer alan eserlerin arşiv dökümanları görüntülenebilmekte ve tarihsel bağlamda inceleyebilme olanağı sunmaktadır.

Portal bünyesinde bulunan müzelerde gerçekleşen geçmiş sergiler 2001 yılından 2024 yılı arasındaki sergileri içermektedir. Yıllara göre kronolojik bir cetvel oluşturularak paylaşılmakta olan sergi içerikleri detayları ile birlikte görüntülenebilmektedir.

Portalda bulunan Kunstbibliothek, Staatliche Museen zu Berlin bünyesinde yer alan en önemli arşiv ve araştırma merkezlerinden biridir. Sanat tarihi ve kültürel çalışmaların tüm yönlerine adanmış olan Kunstbibliothek, yalnızca bir kütüphane olmanın ötesine geçerek mimarlık tarihi, fotoğrafçılık, grafik tasarım, moda, kitap sanatı ve medya sanatı gibi çeşitli alanlarda değerli koleksiyonlar sunmaktadır. Portal aracılığıyla erişilebilen arşiv, kullanıcıların tarihi belgeler, mimari çizimler, moda tasarımları, fotoğraf koleksiyonları ve Fluxus kolajları gibi çeşitli materyallere ulaşmasını mümkün kılmaktadır.

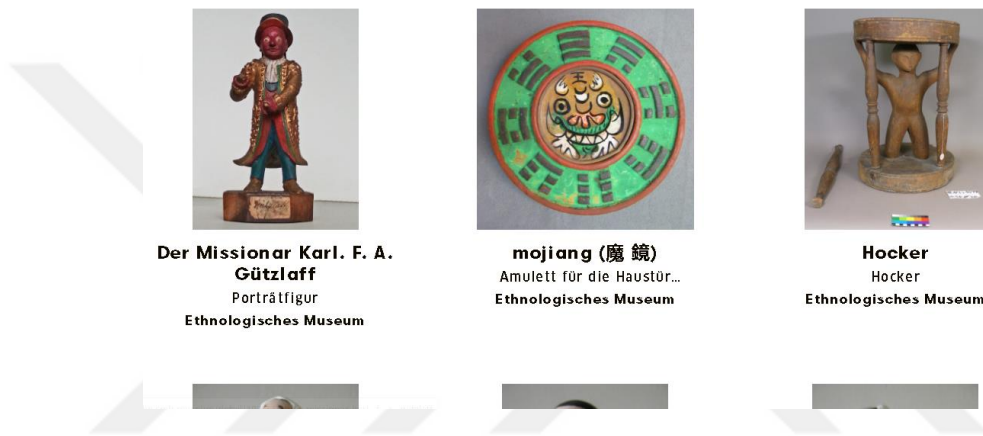
Portal, Kunstbibliothek'in farklı mekanlarda bulunan koleksiyonlarına entegre bir şekilde erişim sunarak disiplinlerarası araştırmalara kaynaklık ettiğini söylemek mümkündür. Örneğin, Fotoğraf Koleksiyonu'nun sergilendiği Museum für Fotografie'deki dijitalleştirilmiş materyaller ya da Arkeoloji Kütüphanesi'ndeki tarihi belgeler, portal üzerinden erişime açık bir şekilde sunulmaktadır. Kunstbibliothek ayrıca, sanat ticaretinin tarihi, uluslararası sanat akımlarının gelişimi ve Batı ile Avrupa-dışı sanatın ortak kökenleri gibi temalarda disiplinlerarası çalışmalar yaparak Staatliche Museen zu Berlin'in kültürel mirasın korunması ve yaygınlaştırılması misyonuna önemli bir katkı sağlamaktadır. Bu kapsamda portal, Kunstbibliothek'in geniş kapsamlı arşivlerinin yalnızca korunmasını değil, aynı zamanda bu materyallerin dijital ortamda daha geniş kitlelerle paylaşılmasını destekleyen bir platform olarak işlev görmektedir.

Staatliche Museen zu Berlin portalı, kapsamlı bir dijitalleştirme çalışmasıyla önemli bir tarihi arşiv koleksiyonunu çevrimiçi erişime açmıştır. Etnoloji Müzesi'nin 1830 ile 1947 yılları arasındaki koleksiyon envanterleri, dosyalar ve diğer belgelerinden oluşan 1.603 tarihi belge dijitalleştirilmiş ve toplamda 588.000 sayfa çevrimiçi olarak yayımlanmıştır. Bu materyaller, Almanca konuşulan dünyanın en büyük etnolojik sanat ve kültür nesneleri koleksiyonunun oluşumuna dair önemli bilgiler sunmaktadır. Bu dijitalleşme, yalnızca müze koleksiyonlarının tarihini değil, aynı zamanda Königliche Museen zu Berlin gibi kurumlar üzerinden Staatliche Museen zu Berlin ağı içindeki idari süreçleri anlamak açısından da önemli bir kaynak yaratmıştır. Özellikle,

1899 yılında Alman parlamentosunun aldığı bir kararla Museum für Völkerkunde'nin eski Alman kolonilerinden gelen nesnelerin toplandığı bir merkez haline getirilmiş olması, bu belgelerin sömürgecilik tarihine ışık tutmasını sağlamaktadır (Staatliche Museen zu Berlin, 2024).

Dijitalleştirilen belgeler, koleksiyon nesnelerinin kökenlerini izlemeyi mümkün kılmaktadır.

Şekil 3. Staatliche Museen zu Berlin portalında bulunan " Museum für Völkerkunde'nin Müzesi'nin "Arşiv" sekmesinin ekran görüntüsü.

Kaynak: Staatliche Museen zu Berlin, 2024.

Şekil 4. Staatliche Museen zu Berlin portalında bulunan Museum für Völkerkunde Müzesi'nin "Arşiv" sekmesinde eserin coğrafi referanslarını ve hikayesini gösteren ekran görüntüsü.

Kaynak: Staatliche Museen zu Berlin, 2024.

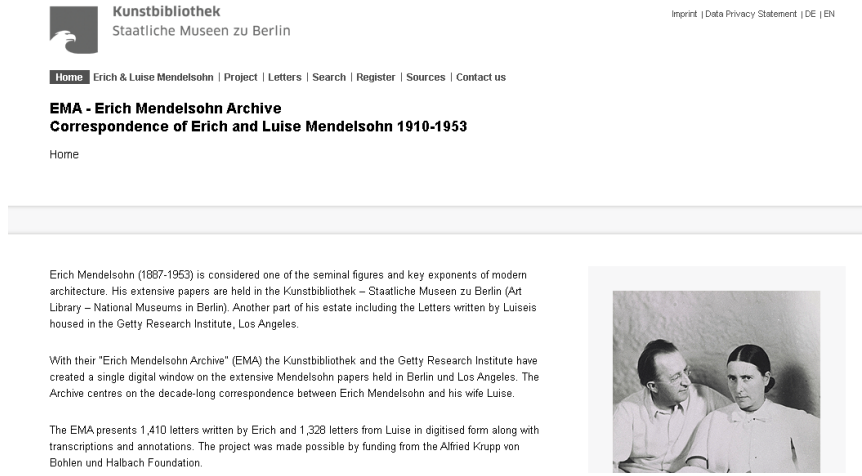
Portalın bu dijital arşivi, araştırmacılara bulundukları yerden bağımsız olarak koleksiyonun tarihi belgelerine erişim imkânı sunmaktadır. Bu durum, yalnızca Etnoloji Müzesi'nin değil, Staatliche Museen zu Berlin portalının genel olarak erişilebilirliğini ve araştırma potansiyelini artırmaktadır. Ayrıca, portalda oluşturulan indeks, kullanıcılara dijital belgeler arasında kolaylıkla gezinme imkânı sunmakta olup, araştırma süreçlerini daha verimli hale getirmektedir.

Staatliche Museen zu Berlin portalı üzerinden erişilebilen bir diğer önemli arşiv çalışması, Suriye Miras Arşivi Projesi (Syrian Heritage Archive Project- SHAP)'tir. Bu proje, Suriye'nin kültürel ve doğal mirasının belgelenmesi için fotoğrafların, planların, haritaların ve raporların sistematik olarak arşivlenmesini amaçlamaktadır. Museum für Islamische Kunst ve Alman Arkeoloji Enstitüsü (DAI) tarafından yürütülen bu proje, 20. yüzyıldan bu yana yapılan araştırmalardan elde edilen zengin materyalleri dijital bir veri tabanında bir araya getirmektedir (SHAP, 2024). Proje kapsamında 2013 yılından itibaren dünyanın dört bir yanından 80'den fazla koleksiyoncudan alınan 270.000'den fazla öge arşive eklenmiş, bunların arasında fotoğraflar, planlar ve tarihi kartpostallar gibi materyaller yer almıştır. Veriler, Suriye'nin arkeolojik ve mimari tarihine ışık tutmakta ve coğrafi referanslama sayesinde öğelerin tam konum bilgileri sanal bir harita üzerinde ilişkilendirilmiştir. Kullanıcılar, portal üzerinden 115.000'den fazla dijitalleştirilmiş ögeye erişebilirken, kayıt olmadan 3500 ögeyi görüntüleyebilmektedir. Projenin öne çıkan bir diğer özelliği, Suriye'nin kültürel mirasının korunmasına yönelik uluslararası iş birliklerini teşvik etmesi ve yıkılmış yapıların yeniden inşasına olanak tanıyan bir bilgi tabanı oluşturmaktır.

Ayrıca, proje kapsamında geliştirilen "Suriye'nin İnteraktif Miras Haritası" ve "Narratives of Syrian Heritage" adlı Facebook sayfası (Facebook.com, heritagemap/), erişilebilirliği artırmakta ve geniş bir kullanıcı kitlesine ulaşmaktadır. Bu proje, Staatliche Museen zu Berlin portalının dijital arşiv çalışmaları kapsamında, yalnızca Suriye'nin kültürel mirasının korunmasına yönelik değil, aynı zamanda dijitalleştirme süreçlerinin uluslararası bir örneği olarak da dikkat çekmektedir.

Portalda bulunan bir diğer arşiv ise modern mimarinin en önemli öncülerinden biri olarak kabul edilen Erich Mendelsohn (1887-1953) arşividir (Kunstabibliothek, 2024).

Şekil 5. Staatliche Museen zu Berlin portalında bulunan "Erich Mendelsohn Arşivi"ni gösteren ekran görüntüsü.

Kaynak: Staatliche Museen zu Berlin, 2024.

Mendelsohn'un zengin sanatsal mirası, Berlin Devlet Müzeleri'ne bağlı Kunstbibliothek Arşivi ile Los Angeles'taki Getty Araştırma Enstitüsü Arşivi arasında paylaşılmış durumdadır. EMA, yani dijital "Erich Mendelsohn Arşivi" sayesinde, bu iki farklı mekânda korunan arşivlere ilk kez entegre bir erişim imkânı sağlanmaktadır.

Projenin odağında, Erich Mendelsohn ile eşi Luise arasındaki onlarca yıl süren mektuplaşma yer almaktadır. 1910 ile 1953 yılları arasını kapsayan bu 2.700'den fazla mektup, iki yaratıcı kişiliğin yaşam öyküsünün detaylarını içeren bir belge niteliği taşımaktadır. Alfred Krupp von Bohlen und Halbach Vakfı'nın mali desteğiyle hayata geçirilen bu projede, EMA için 1410 Erich Mendelsohn ve 1328 Luise Mendelsohn mektubu dijitalleştirilmiş, transkribe edilmiş ve açıklamalarla zenginleştirilmiştir.

Staatliche Museen zu Berlin portalı, dijital arşivleme ve erişim alanında önemli bir kaynak sunarak hem akademik araştırmalara hem de geniş bir kullanıcı kitlesine katkıda bulunmaktadır. Dijitalleştirilen koleksiyonlar, araştırmacıların geçmişe dair derinlemesine bilgi edinmelerine olanak tanırken, müzelerin tarihsel ve kültürel mirasını koruma noktasında da kritik bir işlev görmektedir. Özellikle Suriye Miras Arşivi Projesi gibi uluslararası iş birlikleri ve Erich Mendelsohn Arşivi gibi özel koleksiyonlar, dijitalleştirme süreçlerinin sadece arşivsel verileri paylaşmakla kalmayıp, aynı zamanda kültürel mirası koruma ve paylaşma konusunda da örnek

teşkil ettiğini göstermektedir. Bu tür dijital platformlar, müzelerin fiziksel sınırlarını aşarak küresel bir erişim sağlamak ve kültürel mirası gelecek nesillere aktarmada önemli bir köprü işlevi görmektedir.

3.2. Fransa Müzeleri

Fransa'da müzeciliğin başlangıcı özellikle Fransız Devrimi'nin ardından şekillenmiştir. Fransız Devrimi sırasında (1789-1799) toplumda köklü değişiklikler yaşanmış ve monarşinin lüks ve ayrıcalıklı koleksiyonları halkın erişimine sunulmak istenmiştir. 1793 yılında Louvre Müzesi'nin halka açılması, Fransa'da müzeciliğin ilk adımı olarak kabul edilir. Bu dönemde, Fransız hükümeti, sanat eserlerinin mülkiyetini zengin ve soylulardan alıp, halkı temsilen devlet uhdesine almış, devletin kültürel mirasını halkla buluşturmayı amaçlamıştır. Louvre'un açılması, sadece bir sanat koleksiyonunun sergilenmesi değil, aynı zamanda bir kültürel bilinç oluşturma sürecinin de başlangıcı olmuştur.

Louvre Müzesi ile, daha önce özel alan kapsamında değerlendirilen kraliyet koleksiyonları kamuya açılmıştır. Üstelik bu eserler, geçmişte yalnızca kralların özel yaşamının merkezinde yer alan sarayda, artık herkesin ziyaret edebileceği şekilde sergilenmektedir. Kamusal müze modeli olarak Louvre, farklı kesimlerden gelen insanlar arasında ortak bir bağ kurarak, eşitlik, açıklık ve birliktelik duygusunu güçlendirmiştir (Köksal, 2013).

Fransa devlet müzelerinin en önemli eserleri, ülkenin liderlerinin, -ister kral, imparator ya da başkan olsun-, kişisel inisiyatifi veya katılımı sonucu ortaya çıkması dikkat çekicidir. Bu durum, kurumsal olarak müzenin Fransa'da açıkça ulusal bir girişim olduğunu ve büyük bir siyasi prestije ve sembolik değere sahip olduğunu düşündürmektedir (Bodenstein, 2011).

Öte yandan Fransız Devrimi sonrası İmparator Napolyon döneminde gerçekleşen Kuzey Afrika, 1798-1801 Mısır Seferi ve hatta Avrupa'nın bazı bölgelerine yönelik işgaller, Fransa'nın arkeolojik buluntular başta olmak üzere çeşitli koleksiyonlara el koymasıyla sonuçlanmıştır. Napolyon'un fetihleriyle Louvre'a getirilen eserler nedeniyle o yıllarda Louvre Müzesi Le Musée Napoléon (Napolyon Müzesi) adıyla anılır olmuştur (Lelièvre, 1952).

19.yüzyılın ortalarında, Louvre'un genişletilmesi ve daha fazla müzenin açılması ile birlikte Fransa, sanat ve kültür alanında güçlü bir konuma gelmiştir. Ancak Napolyon'un iktidarının sona ermesinin ardından Louvre Müzesi yine eski adını almıştır. 20.yüzyılın ortalarından itibaren, müzeler Fransa'da kültürel politikaların önemli bir parçası haline gelmiştir. 1960'larda ve 1970'lerde, kültürel mirasın korunması ve halka sunulması konusunda devlet politikaları belirginleşmiş, bu doğrultuda yeni müzeler açılmış ve mevcut olanlar yeniden düzenlenmiştir. Ayrıca, modern ve çağdaş sanatla ilgili müzelerin yanı sıra, bilim ve teknolojinin sergilendiği müzeler de açılmıştır. 20.yüzyılın sonlarında özellikle 1977'de açılan Centre Pompidou ve 1986 yılında açılan Musée d'Orsay'ı devlet müzeleri örneklerini çeşitlendiren özgün örnekler olarak saymak gerekir. Zira bu müzeler yalnızca eserleri sergileyen yerler değil, aynı zamanda toplumla etkileşime giren, eğitim ve kültür paylaşımını teşvik eden merkezler olarak tasarlanmıştır.

Fransa'daki ulusal müzelerin gelişim sürecinde en dikkat çekici unsurlardan biri de, merkeziyetçi yönetim anlayışıyla bağlantılı olarak müzelerin büyük ölçüde Paris ve çevresinde toplanmasıdır. Özellikle Seine Nehri kıyısında yer alan Louvre, Musée de l'Homme, Quai Branly ve Orsay gibi müzeler, hem en prestijli hem de en fazla ziyaret edilen kurumlar arasındadır. Bir diğer önemli eğilim ise sanat müzelerinin açık ara baskın konumda olmasıdır. Bu müzeler, Réunion des musées nationaux (RMN) çatısı altında toplanırken, tarih, bilim ve teknoloji müzeleri genellikle farklı devlet kurumlarına bağlı ve daha dağınık bir yapı sergilemektedir. Bu durum, Fransa'da ulusal müzeciliğin ağırlıklı olarak sanat ekseninde şekillendiğini göstermektedir.

İnternetin yaygınlaşması ve dijital teknolojilerin gelişmesiyle, Fransa'daki müzeler 21.yy'da önemli bir değişim sürecine girmiştir. Müzeler artık sadece fiziksel mekanlarda değil, sanal platformlarda da varlık göstermeye başlamıştır. Fransa'nın kültürel mirasını ve sanatını dijital ortamda sunma çabası, Fransa müzelerinin küresel ölçekte daha geniş kitlelere ulaşmasını sağlayan önemli faktörler arasında görülebilir. Fransa'daki müzeler, dijitalleşmeye erken adapte olan kurumlar arasında yer almıştır. Louvre Müzesi, bunların başında gelir.

Fransa Müzeleri, web siteleri kurulmadan önce kendilerini tanıtmak ve görünürlüklerini sağlamak için farklı yöntemler denemiştir. Haziran 1994'te, Paris metrosunda yapılan bir reklam kampanyası, 3615 Louvre numarasını arayarak

müzenin programını posta yoluyla almak için insanları teşvik etmiştir (Le Monde, 1994). Başarı mütevazı olsa da, bu, dijital ağlara yönelik atılmış ilk adımı göstermekte olup, 1990'ların ortalarından itibaren internetin geniş halk kitlelerine girmesiyle hız kazanmıştır (Schafer & Thierry, 2011).

Fransa Kültür Bakanlığı sitesinin rolü, 1994 yılından itibaren bir katalizör işlevi görmeye başlar ve aynı yıl, Inria (Institut National de Recherche en Informatique et en Automatique) ile iş birliği içinde, Aydınlanma Çağı'na dair sanal bir sergi düzenlenir; bu sergiye on sekiz müze katılır. Aynı dönemde, dağınık bazı girişimler ortaya çıkar. En özgün olanlardan biri, 1994 yılında genç bir kişi tarafından geliştirilen bağımsız bir site olan Weblouvre'dir; bu site, Buffalo Üniversitesi'nin Best of the Web ödülünü alır. Bu dışsal girişim, Louvre Müzesi ile bir çatışmaya yol açar, çünkü müze, adını kontrol etme ve inisiyatifi geri almayı arzu etmektedir (Schafer & Thierry, 2011).

1995 yılında Louvre, ziyaretçilerine web sitesi sunan ilk kültürel kurumlardan biri olmuştur. O dönemde internet, devrim niteliğinde bir teknolojik ve sosyal yenilik olarak kabul edilmektedir, ancak web sitesi, müzenin sadece bir vitrini olarak kalmakta ve sanat eserleri, çeşitli kültürel ve eğitimsel kaynaklar ile müze ziyareti ve erişimini kolaylaştırmaya yönelik pratik bilgiler sunmaktadır.

1300'den fazla Fransa müzesi, "Musées de France" (Fransa Müzeleri) ulusal etiketine sahiptir (Labourdet, 2015), ve bunların büyük bir çoğunluğu -yaklaşık %80'i -yerel yönetimler tarafından yönetilmektedir ve finanse edilmektedir. Birçok durumda yerel müzeler, web siteleri üzerinden tanıtılmaktadır (Evrard & Krebs, 2018).

Bu gelişmeyle birlikte 2000'li yılların dönüm noktası, web üzerinde bir strateji geliştirilmesiyle şekillenir ve bu gelişmeye Ulusal Müzeler Yönetimi (RMN) ve Ulusal Müzeler Toplantısı yardımcı olur; bu kurumlar, ulusal müzelerin tek bir ağda birleşmesine yönelik bir program sunar ve bu sitelerin oluşturulmasına katkıda bulunurlar. RMN, 1996 yılında çevrimiçi rezervasyon sistemi başlatır, ardından 1999'da çevrim içi dükkanlarla ürün satışını başlatır. 1999'da Louvre.edu ile hizmetler daha da genişler ve eserler, çevrimiçi olarak sunulan ürünler arasına dahil edilir (Deloche, 2001).

Louvre, 2000’li yıllarda koleksiyonlarını çevrim içi sergileme, dijital rehberler sunma ve sanat eserlerini yüksek çözünürlükte web sitesine aktarma gibi projelerle dikkat çekmiştir. Louvre’un dijital koleksiyonu, dünya çapında sanatseverlere ve araştırmacılara müze içeriğine erişim sağlama imkânı tanımaktadır. Bu dijital dönüşümle birlikte, müze, sadece bir fiziksel ziyaret alanı olmaktan çıkarak çevrim içi bir deneyim sunmaya başlamıştır. Louvre’un öncülük ettiği bu dijitalleşme hareketi, yalnızca sanat eserlerinin sanal ortamda sergilenmesiyle sınırlı kalmayıp, müze ziyaretlerinin de müze sonrası web site içerikleri ile zenginleşmesini sağlamıştır. Louvre Müzesi’nin dijital koleksiyonlar oluşturarak, ziyaretçilere daha geniş bir erişim sağlama fırsatı oluşturması, sanal rehberler ve yüksek çözünürlüklü görseller ile ziyaretçilerine daha etkileşimli bir deneyim imkanı sunması müze koleksiyonlarının fiziksel sınırları aşarak ziyaretçiye ulaştırılabilmesi ve farklı coğrafyalardan daha fazla kitle tarafından görüntüleme imkanı sağlaması açısından önemli görülmektedir. Müzelerin dijitalleşme süreçleriyle birlikte, Fransa’da müzelerin sadece sanat eserlerini koruma ve sergileme misyonunun ötesine geçildiği görülmektedir.

Müzelerin dijital ortamda paylaşılması, topluma kültürel mirası daha geniş bir kitleye sunma ve sanatı daha erişilebilir hale getirme fırsatı tanımaktadır. Fransa’daki müzeler, dijital teknolojileri etkin bir şekilde kullanarak, ulusal ve uluslararası ölçekte kültürel etkileşimi artırmış ve böylelikle kültürel mirası daha geniş kitlelere tanıtmaya hedefini başarmıştır. Ayrıca, müzeler arasındaki dijital ağlar sayesinde, farklı müzeler bir arada daha geniş bir içerik sunabilmekte ve bu durum, Fransa’nın kültürel mirasının korunması ve paylaşılması konusunda önemli bir adım olarak görülebilir.

Günümüzde Le Musées Nationaux (Ulusal Müzeler Ağı) Fransa’daki müzelerin dijitalleşmesi konusunda önemli bir liderlik sergilemektedir. Bu müzeler, hem fiziksel hem de dijital dünyada güçlü bir varlık göstererek, koleksiyon ve arşivleri ile kültürel mirası daha geniş kitlelere ulaştırmaktadır. Bu dijital dönüşüm süreci, Fransa’nın müzecilik alanındaki öncülüğünü bir nevi pekiştirmekte ve müzeler ile ziyaretçileri arasındaki ilişkiyi yeniden şekillendirmektedir. Fransa’da Kültür Bakanlığı ve Ulusal Müzeler Ağı, kapsamlı bir web sitesine sahiptir ve dünyada erişilebilen önemli veri tabanlarına sahiptir. (Mannoni, 1997).

Sonuç olarak, Fransa’daki ulusal müzeler, dijitalleşme süreciyle sadece fiziksel alanlar değil, aynı zamanda öğrenme, etkileşim ve kültürel paylaşım merkezleri haline

gelmişlerdir. Bu süreç, Fransa'nın kültürel mirasını dünyaya sunma ve müzelerin dijitalleşmesi konusunda ilk örneklerden olması sebebiyle büyük bir öneme sahiptir. Fransa'nın müzelerini dijital ortamda izleyici ile paylaşmadaki öncü rolü, diğer ülkeler için de bir örnek teşkil etmekte ve dijital müzeciliğin geleceği hakkında önemli ipuçları sunmaktadır. Fransa'daki müzelerin dijital ortama taşınmasında önemli bir yere sahip olan "Les Musées Nationaux" (Ulusal Müzeler Ağı) portalı, kültürel mirasın dijital ortamda erişilebilirliğini artırmak amacıyla önemli adımlar atmıştır. Sonraki bölümde, Les Musées Nationaux portalının tanımı, tarihçesi ve gelişim süreci incelenecektir.

3.2.1. Les Musées Nationaux Portalı Tarihi, Gelişimi ve Portalda Yayınlanan Seçili Sergi Örnekleri

Les Musées Nationaux (Milli Müzeler), Fransa'da devlet tarafından yönetilen ve finanse edilen, genellikle sanatsal, kültürel ve tarihi eserlerin sergilendiği müzeler topluluğudur. Bu kurum, Fransız devletinin kültürel mirasını koruma ve halka sunma amacını taşır. Bu çatı altında bulunan müzeler, Fransa'nın kültürel kimliğini yansıtan önemli koleksiyonlara sahiptir ve genellikle sanat tarihi, arkeoloji, etnoloji gibi çeşitli disiplinlerdeki eserleri sergiler. Les Musées Nationaux' un temel amacı, Fransız kültürünü tanıtmak ve dünya çapında kültürel bir diyalog kurmaktır.

Ulusal müzeler ağı, ulusal koleksiyonların saklanması, korunması ve tanıtılmasıyla karakterize edilen 61 müzeyi içermektedir. Ulusal koleksiyonlar, devlete ait sanat eserleri, kültürel, bilimsel veya teknik varlıkları kapsar. 80,6 milyon nesneden oluşan bu koleksiyonlar çeşitlilik ve zenginlik açısından olağanüstü. Bunların yüzde 83'ü Doğa Tarihi Müzesi koleksiyonlarına, yüzde 11'i arkeoloji alanına (Ulusal Arkeoloji Müzesi, Ulusal Prehistorya Müzesi koleksiyonları vb.) ve yüzde 6'sı yani 4,28 milyonu. nesneler, güzel sanatlar ve teknik, endüstriyel ve diğer miraslardan oluşmaktadır (Culture.gouv.fr., 2024).

Ulusal müzelerin listesi ilk olarak güzel sanatlar müzelerinin geçici organizasyonuna ilişkin yönetmeliği uygulayan 31 Ağustos 1945 tarih ve 45-2075 sayılı Kararname ile oluşturulmuştur. Miras Kanunu'nun R 421-1 Maddesi, "ulusal müzelerin listesinin kültürden sorumlu bakanın teklifi üzerine kararname ile oluşturulduğunu" belirtir. Bu listeyi oluşturan iki kararname yayımlanmıştır: 24 Mayıs 2011 tarih ve 2011-574 sayılı kararnamenin D 421-2 ila D 421-4 maddeleri, 11 Şubat 2014 tarih ve 2014-119 sayılı

kararnamenin D 421 maddesi ile değiştirilmiştir. -2'den D421-4'e. 41 ulusal müze Kültür Bakanlığı'na bağlıdır. Toplamda bu “devlet” müzeleri 66 müzeden oluşan bir grup oluşturmaktadır. Tüm ulusal müzeler aynı zamanda “Musée de France” adını taşır. Bu nedenle, ulusal müzelerin bu atamanın belirlediği kriterlere (bilimsel ve kültürel proje, izleyici geliştirme vb.) uyması gerekmektedir (Culture.gouv.fr., 2024).

İçerik

Ministère de la Culture Portalı incelendiğinde, sayfanın üst merkezinde sabit olarak Haberler- Bizi Tanıyın- Yardım ve Prosedürler- Dökümantasyon- Ulusal Etkinlikler başlıkları yer almaktadır. Portalın anasayfasında bugüne ait ve yakın zamanlı güncel gelişmelerin ve haberlerin eklendiği ve ‘Sosyal Ağlardan Canlı Yayın’ başlığı ile Fransa Kültür Bakanı Rachida Dati’nin X platformundaki son paylaşımlarının yer aldığı dikkat çekmektedir. ‘Şimdi’ başlığı ile en yakın tarihli gelişmelerin, yeni projelerin, yeni ekiplerin ve Kültür Bakanlığına bağlı gelişmelerinin burada paylaşıldığı görülmektedir. Yaklaşan etkinliklere ayrı bir kategoride yer verilmiş olup, ‘En Son Yayınlar’ başlığı ile kültürel konular ile ilgili yayınlanan son yazılara buradan ulaşabilmek mümkündür. Yayınlar kategorisi altında yer alan ‘Dökümantasyon’ sekmesi açıldığında Türe-Temaya-Yayıncıya-Bölgeye-Koleksiyona göre detaylı bir arama seçeneği sunulmaktadır. Aynı sayfada Kültür Bakanlığı İstatistikleri, Resmi Bülten, Hesaplanmış İstatistikler, Raporlar, Yayınlar, Teknik ve Bilimsel Dökümantasyon, İdari Belgeler, Konferans Bildirileri, Çalışma Günleri kategorileri yer almaktadır. Her bir sekmenin güncel tutulduğu, özellikle rapor ve yayınların sitede, araştırma kapsamında incelendiği tarih olan Aralık ayından birkaç hafta öncesine dair paylaşımların olduğu gözlemlenmektedir. Özellikle Teknik ve Bilimsel Dökümantasyon sayfasında yer alan İdari Belgeler kategorisinde paylaşılmış olan farklı kültürel alanlara ilişkin koleksiyonlara ilişkin yasal ve düzenleyici metinlerin örneğin; Fransa müzelerinde korunan taşınabilir arkeolojik varlıkların mülkiyeti ve yönetimi, Arkeoloji Rehberi, Kültür Bakanlığında 2023’te en yüksek maaş alan 10 kişinin maaşlarının ve kadın-erkek çalışan sayılarının belirtildiği belge, Ulusal alanlarda çalışma izinlerine uygulanan kurallar ve geçmiş yıllara ait belgeler şeffaf bir şekilde kullanıcılara sunulmaktadır. Portal anasayfasında Kültür Bakanı Rachida Dati’nin de biyografisi, günlük ve haftalık çalışma programı, konuşmaları ve seyahatleri görüntülenebilmektedir. Müzeler hakkında detaylı bilgiler Ministère de la

Culture (Kültür Bakanlığı) portalı bünyesi altında bulunan, Les Musées Nationaux (Ulusal Müzeler) sayfasından görüntülenebilmektedir. Ulusal Müzeler sayfasında ilk olarak temel bilgiler içerisinde ulusal müzelerin 1222 müze, 66 milyon ziyaretçi, 121 milyon nesneden oluştuğu bilgisi yer almaktadır. Tanıtıcı metin olarak ve tüm bölgelere yayılan unvan olarak adlandırılan ‘musée de France’ (Fransa Müzesi) nedir başlığı altında detaylı olarak açıklanmaktadır. Sayfada Fransa tarihi, müzeler ve sergi mekanları, yayınlar temel başlık olarak verilmiştir. Tanıtım metninde koleksiyonların içeriği ve önemine, ulusal müzelerin misyonuna, kriterlerine, güncel müzeler listesine yer verilmektedir. Güncel içerik ve etkinlikler, ziyarete yeniden müzelerin duyuruları, koleksiyonlara ve müzelere yönelik araştırmaların da güncel olarak yayınlandığı görülmektedir. Ayrı bir kategori olarak proje ve hibe çağrıları ve programlar hakkında duyurular ve başvuru bilgileri de paylaşılmıştır. Portalda dikkat çeken iki farklı kategori bulunmaktadır; İlki Fransa’da bulunan müzelerin tek bir sayfadan görüntülenebileceği ‘Fransa Müzelerinin İnteraktif Haritası’, bu harita ile müzelerin birbirine yakınlığı, müzelerin ağırlıklı olarak hangi bölgede konumlandığı görüntülenebilmektedir. Görüntüleme seçeneğine ek olarak interaktif kullanım sağlayabilecek şekilde tasarlanan favorilere ekleme, kaydetme ve paylaşma, müze profilini görüntüleme gibi seçenekler de bulunmaktadır. Bir diğer dikkat çeken kategori ise Fransa’nın dijital kültürel mirasının erişilebilirliğini ve görünürlüğünü artırılmak amacıyla kurulan ‘POP: Açık Miras Platformu’dur. POP: Açık Miras Platformu, Fransız mirasından dijital içerikleri bir araya getirerek dijital platformda tek bir sayfada sunmaktadır. Platformda bulunan temel kategoriler; Fransa Müzeleri Koleksiyonları, Taşınabilir Miras, Mimari Miras, Fotoğraflar, Rose Valland, El Yazmaları, Fransa Müzeleri Rehberi, Biyografik Kaynaklar olarak başlıklandırılmıştır. Kategoriler tematik olarak sınıflandırılmış; örneğin Fotoğrafçılık kategorisinde platform bünyesinde bulunan müzelerde eserleri yer alan fotoğrafçıların her biri için ayrı bir sekme oluşturulmuş olup, bu sekmelerde ilgili sanatçının eserleri, detaylarıyla birlikte görüntülenebilmektedir. İlgili sanatçının sekmesinde eserleri ile birlikte bir harita da yer almaktadır fakat harita üzerinde bir pin veya detay görüntülenememektedir. Yine aynı sekme içerisinde ‘Mosaique’ kategorisi altında sanatçının eserlerinden bir seçkiye yer verilmiştir. Eserler ile ilgili detaylı bilgiler; fotoğrafın konusu, yer bilgileri, fotoğrafta yer alan kişiler, seri başlığı, fotoğraf ismi ve sanatçı hakkında yazılmış editoryal bir metin ile sunulmaktadır. Fotoğrafın Açıklaması başlığı ile de fotoğraf türü, negatif numarası, eski negatif numarası, teslim

numarası, bağış tarihi, negatîfin teknik açıklaması, negatif formatı, çekim tarihi, sergi referansı (nerede sergilendiği), yayın referansı (hangi yayınlarda yer aldığı), fotoğrafla ilgili müze-portal ekibinin gözleminin de olduğu bilgilere yer verilmiştir. Diğer bir kategori olan resim kategorisi, boyama ve çizim başlığı ile sunulmaktadır. Resim kategorisinde de döneme ve sanatçılara göre ayrılmış başlıklar bulunmaktadır. Başlıklardan bazıları şu şekildedir; 18.yy'ın sonlarında yağlı boya tablo, çizimler ve posterler, Eugène Delacroix'in çizimleri, Gustave Moreau'nun ahşap üzerine boyamaları Picasso'nun Dora Maar portreleri. Diğer bir kategori olan moda başlığı içerisinde Coco Chanel, Pierre Balmain, Karl Lagerfeld gibi önemli tasarımcılara eserleri ve sanatçılar ile ilgili arşiv-dökümanlar ile birlikte yer verilmiştir. Bir diğer kategori olan seyahatler başlığı altında seyahatlerde satın alınan eserlere yer verilmektedir. Diğer bir kategori ise kadın sanatçılar kategorisidir ve bu başlık altında kadın sanatçıların eserlerine eserler hakkında detaylı bilgiler ile yer verilmiştir.

Ana portalda Fransa Müzeler Ağı başlığı ile müzelerin doğuşu ve tarihsel gelişimi, Fransa müze ağının oluşum süreci, koleksiyonlar hakkında temel bilgiler ve Fransa'daki müzelerin 2017 yılına ait durumunu belirlemek ve Fransa'daki müzelerin genel durumu hakkında bir rapor sunmak amacıyla, seçilen 7 tema üzerinden; 1. Genel bilgiler; 2. Yasal bilgiler; 3. Bütçe unsurları; 4. İnsan kaynakları; 5. Ekipman; 6. Koleksiyonlar ve 7. Kamu temaları ile gerçekleştirilmiş bir anket sonucu yer almaktadır. Fransa'daki 809 bölgesel müze için yaklaşık yirmi göstergeye ilişkin verilerin yer aldığı bu anketin sonuçları web sitesinde sabit olarak görüntülenebilmektedir (Fransa Kültür Bakanlığı İstatistikleri, 2017).

Fransa'daki ulusal müzelerden, çoğunlukla Fransız Müzeler Servisi ve Kültür Bakanlığı'nın idari denetimi altında bulunan müzelerden ve toplulukların veya tüzel kişilerin müzelerinden oluşan bir müzeler ağı oluşturulmuştur. Yerel yönetimlerin müzeleri, Fransa'daki müzelerin %82'sini tek başına temsil ettikleri için açık ara en çok sayıda müzedir. Kasım 2022 verilerine göre 1.216 müzeden oluşan Fransa müzeler ağı, 18. yüzyılın sonundan bu yana kademeli olarak oluşturulmuştur (Culture.gouv.fr, 2024).

Fransa Müzeleri'nin Politikaları kategorisi altında; müze hizmeti, Fransız müzelerinde konferanslar ve çalışma günleri, ulusal öneme sahip sergiler, kamu politikası, Ulusal Müzelerde 18-25 yaş arası gençler için ücretsiz koleksiyonlar, 21.yüzyılın müzeleri

başlıkları yer almaktadır. Başlıklar detaylı olarak incelendiğinde, müze hizmeti kategorisi içerisinde Kültür Bakanlığı'nın müzecilik politikasının hedefleri, Fransız müze hizmetinin rolünü içeren bilgiler yer almaktadır. Portalda yer alan bilgilere göre Kültür Bakanlığı'nın müzecilik politikalarının hedefleri arasında şu maddeler yer almaktadır;

- Fransa genelinde koleksiyonların korunmasını, zenginleştirilmesini ve erişimini garanti etmek,
- Fransa müzelerine en geniş halkı davet etmek,
- Fransa'nın ulusal müzeleri ve müzelerinden oluşan dinamik bir ağ oluşturmak,
- Müzelerde ve müzeler dışında, mümkün olduğu kadar çok insanın Fransa müzelerinin mirasını keşfetmesine olanak tanıyan tüm bilimsel, kültürel ve eğitimsel faaliyetleri teşvik etmek.

Portalda, Kültür Bakanlığı'nın ulusal müzeler ağının yanı sıra miras alanındaki çeşitli eğitim ve araştırma kuruluşlarını (École du Louvre, INHA, C2RMF) da denetlediği bilgisi yer almaktadır. Portalda yer verilen bilgilere göre müze politikaları alt müdürlüğü müze ağını yönetir ve müze yönetimine ilişkin temel yönergeleri taşır. Doğrudan (veya bakanlığın başka bir dairesi ile birlikte) ulusal müzeleri ve müzeler alanındaki araştırma kuruluşlarını, yani ulusal yeterliliğe sahip yaklaşık kırk kamu kuruluşu veya hizmetini denetler.

Fransa Kültür Bakanlığı her yıl Fransa müzelerinde görev alan kişiler arasında, kurumlarında yaşanan gelişmeleri değerlendirmek ve “yarının müzesi” tasavvuruyla geleceğe bakmak için bilgi alışverişi programları düzenlemektedir ve bu programları güncel olarak web sitesinde paylaşmaktadır. Konferanslar ve çalışma günleri sekmesi incelendiğinde geçmiş etkinliklere ait detaylı metin ve belgelerin ilgili sekmede yer aldığı görülmektedir. Ulusal müzelerde 18-25 yaş arası çocuklar için ücretsiz kalıcı koleksiyonlar başlığı altında verilen bilgiye göre Fransa Müzeleri bazı günlerde müzeleri herkes için ücretsiz ziyaret edebilecek şekilde programlamaktadır. Örneğin, ‘Müze Gecesi: Müzeler Herkes İçin’ etkinliği ile veya çeşitli programlar ile müzeleri herkes için erişilebilir kılmayı amaçlamaktadır. 2016 yılında Fransa Kültür ve İletişim

Bakanı Audrey Azoulay, Fransa'daki tüm müze ağı genelinde ortak bir değerlendirme yapılmasını isteyerek şu sorular ile bir rapor hazırlanmasını istemiştir; “Hangi müzeleri istiyoruz?” “Müzelerin toplumumuzdaki yeri ve rolü nedir?” “Müze politikasının ana yönelim eksenleri neler olacak?”. Bu sorular ekseninde hazırlanan değerlendirme sonuçları, “21. Yüzyıl Müzeleri” raporu başlığıyla 2 Mart 2017’de Lyon Güzel Sanatlar Müzesi’nde Kültür ve İletişim Bakanı Audrey Azoulay’a sunulmuş, sunulan bu rapor müzeler portalında da çevrimiçi olarak yayınlanmıştır ve görüntülenebilmektedir.

Portalda koleksiyonlar 4 farklı başlık altında kategorize edilmiştir. İlk olarak ‘Koleksiyonların Tarihi’ başlığı altında koleksiyonları korumanın ve zenginleştirmenin önemine dayanan bir metin yer almaktadır. Satın alma politikaları, prosedürler, devlet mali yardımı, koleksiyon yönetimi, çalışma ve araştırma yerleri, koleksiyonların dijital yayınlanması hakkında bilgiler de bu kategori altında içerikler ile detaylandırılarak anlatılmıştır. Koleksiyonların tarihinin anlatıldığı bu metinde şu cümle dikkat çekmektedir: “Koleksiyon, sanal da olsa, müzenin kalbini oluşturuyor”. Fransız müzelerinin koleksiyonları bu nedenle koruyucu bir yasal rejimden, ulusal hazine rejiminden yararlanmaktadır.” Buradaki anlatım Fransa müzelerinin koleksiyonlarını dijitalleştirmesi ve bunu bir portalda halka açık olarak yayınlamasına önem verdiği dikkat çekmektedir. Koleksiyonları keşfedin kategorisinde bulunan ve ‘Un catalogue raisonné’ ismiyle oluşturulan, bir sanatçının veya sanat formunun tüm çalışmasının metodik, tanımlayıcı ve eleştirel bir derlemesi olarak yayımlanan, sanatçıların hayat hikayelerine, eserlerine yer veren bir katalog olduğu, aynı zamanda dijital olarak incelenebileceği bilgisi paylaşılmaktadır. Katalogu tanıtan metinde şöyle bir bilgi yer almaktadır; “Katalog raisonné, bir sanatçının veya sanat formunun tüm çalışmasının metodik, tanımlayıcı ve eleştirel bir derlemesidir. Dolayısıyla katalogların varoluş nedeni “söz konusu sanatçıların bilinen tüm eserlerini listeler, tanımlar, zamana yerleştirir, sınıflandırır ve mümkünse yeniden üretir.” (Droit du Marché de l’art Dalloz). Katalogda yer alan sanatçılar web sitesinde ayrı başlıklar altında kategorize edilmiş ve her sanatçının eserlerinin ve biyografisinin yer aldığı farklı bir siteye yönlendirmektedir. Bazı sanatçılarda sanatçının kişisel web sitesine yönlendirdiği görülürken bazı sanatçılarda ise eserlerinin sergilendiği müze web sitesinde bulunan sanatçı sayfasına yönlendirdiği görülmektedir. Çevrimiçi koleksiyon kataloglarının da hazırlanmakta olup, yakın zamanda web sitesine ekleneceği bilgisi

şu metin ile paylaşılmıştır; “Fransa'daki bazı müzeler artık birkaç başyapıtını internete koymakla yetinmiyor. Birçoğu koleksiyonlarını geniş çapta paylaşmayı tercih ediyor.” Fransa’daki yüze yakın müzenin koleksiyonlarını kendi sitelerinde genellikle çeşitli görseller ile destekleyerek sunduğu bilgisine de yer verilmiştir. Toplu kataloglar seçeneği altında katalogların bölgelere göre ayrılarak o bölgede yer alan müzelerin tek bir katalogda görüntülenebileceği bilgisine yer verilmiştir. Örneğin, Normandiya müze ağının üyesi 60 müzenin koleksiyonlarından 70.109 nesnenin ilanı ve görseli tek bir katalogda derlenerek web sitesinde yönlendirilen adres ile izleyiciye sunulmaktadır. Benzer şekilde diğer bölgelerde yer alan müzelerin de toplu olarak katalogları dijital olarak portalda yer alan sayfa yönlendirmeleri ile görüntülenebilmektedir.

Bir basılı yayın olarak yayımlanan ve Sanat Piyasası Kanunu anlamına gelen ‘Droit du Marché de l’art’ ve Dalloz’un Fransa’da hukukla ilgili tanınmış bir yayınevi olduğu görülmektedir. Müzeler, koleksiyonlar ve sanatçılar ile ilgili spesifik bilgilere de yer veren yasaların olduğu bir kataloğun yayınlanması ve bunun Fransa müzeler portalında da yayınlanıyor olması öncelikle müze çalışanları veya müze ziyaretçilerinin merak ettikleri, bilgi edinmek istedikleri konular hakkında bilgi sağlayabilecek bir kaynak ve derleme olması açısından önem taşımaktadır. İkinci olarak, sanat eserlerini doğrudan ilgilendiren böyle bir kaynağın detaylı bir metin ile web sitesinde de izleyiciye tanıtılıyor olması bu kaynağın daha fazla kitleye ulaşabilmesi açısından önemlidir. Yalnızca müzeyi ziyaret edenlere değil, müze ziyareti planlayan veya farklı bir coğrafyada yaşayan müze meraklıları için de böyle bir kaynağın varolduğundan haberdar olabilmek, mevcut bilginin ve kaynakların sunularak izleyicide merak uyandırılabilmesi ve görünürlüğünün artırılabilmesi açılarından da önem taşımaktadır. Yine aynı sayfada Amerika Baskı Konseyi’nin Baskı Katalogları Dizini Kataloğu, Charles Patridge Adams Kataloğu, Janker Adler Kataloğu ve diğer bölgelere ait müzelerin katalogları yer almaktadır. Farklı bir örnek olarak Paris’te bulunan müzelerin kataloğuna yönlendiren ilgili sayfaya tıklanıldığında, Paris’in Müzeleri isminde bir web sitesine yönlendirmektedir. Web sitesinde detaylı olarak Paris’te bulunan tüm müzeler ile ilgili güncel haberler, müzelerde yer alan 378 bin 582 resim, sergiler, incelemek için eser önerileri, koleksiyonlar ve müzelere dair detaylı bilgiler yer almaktadır. Kataloglar sayfasında Fransa Müzeleri dışında Uluslararası Müzelerin Katalogları başlığı ile Fransa dışında birçok müzenin çevrimiçi

olarak erişilebilir hale getirildiği bilgisi paylaşılmıştır. 20 Kasım 2024 tarihinde güncellendiği bilgisi yer alan sayfa, ülkelere göre müze katalogları arasında Güney Afrika, Almanya, Arjantin, Avustralya, Avusturya, Belçika, Brezilya, Bulgaristan, Kanada, Şili, Çin, Kosta Rika, Hırvatistan, Danimarka, İspanya, Estonya, Amerika Birleşik Devletleri, Finlandiya, Yunanistan, Macaristan, Hindistan, İrlanda, İzlanda, İsrail, İtalya, Japonya, Kosova, Norveç, Yeni Zelanda, Hollanda, Peru, Polonya, Portekiz, Romanya, Birleşik Krallık, Rusya, Sırbistan, Singapur, Slovenya, İsveç, İsviçre, Tayvan, Ukrayna, Uruguay, Venezuela ülkelerinin seçili müze ve galerilerinin web siteleri başlıklandırılarak eklenmiştir ve tek bir sayfada bu listede yer alan tüm ülkelerin seçili müze ve galeri siteleri görüntülenebilmektedir. Sanal Müze Sergileri kategorisi altında Fransa veya uluslararası müzelerin koleksiyonlarından oluşturulan sanal sergilere yer veren içerik ile koleksiyonlar tematik olarak kategorize edilerek izleyiciye sunulmaktadır. Örneğin, “Lascaux, Les Eyzies-de-Tayac'taki Ulusal Tarih Öncesi Müzesi Tarafından Sunulan Nesneler Sergisi”, “Poitou-Charentes müzeleri tarafından sunulan Poitou'nun Gallo-Roma tanrıları Sergisi”, “Poitou-Charentes Müzelerinin Sunduğu İlk Oyma Aletler Sergisi” gibi başlıklar ile spesifik konuları ele alan önemli sergiler yer almaktadır. Aynı bir içerik başlığı altında Kadın Sanatçılar Kataloğu da bulunmaktadır. Ministère de la Culture portalında yer verilen bilgiye göre; “35.000'e yakın sanatçının toplam 511.979 katılımından 2.304'ü kadın sanatçı, 20.575 eser yer alıyor. Bu nedenle veri tabanındaki sanatçıların %6,6'sını, eser sayısının %4'ünü temsil ediyorlar. Çok düşük olsa da Temmuz 2021'deki bu yüzdeler, 19. yüzyılın ikinci yarısı için bilinen rakamlardan daha yüksek. Fransa'da o zamanlar 3.818, yani sanatçıların %1,74'ü listelenmişti.” Ek olarak ‘Miras Koleksiyonlarına İlişkin Özel Kaynaklar’ başlığı altında müze profesyonellerinin sorularına yanıt verebilmek üzere herkese açık olarak tasarlanan ve tematik olarak ayrılan kategoriler ile dünya çapından çeşitli kurum veya derneklerin mesleki dökümantasyonu veya kaynakları çevrimiçi hale getirilmiştir. Temalar arkeoloji, güzel sanatlar, etnoloji, bilim ve teknoloji, arşiv ve kütüphaneler bilimsel kelime bilgisi olarak başlıklara ayrılmıştır. Bilimsel kelime bilgisi kategorisi altında müzelerin nesneleri tanımlamak için tercih ettiği kelime listeleri yer almaktadır. Aynı zamanda bu kategori altında özel veya evrensel terimler sözlüğüne de çevrimiçi olarak erişilebilmektedir.

Fransa Müzelerinin kolektif kataloğu olarak adlandırılan ve her türden nesnenin (arkeoloji, güzel sanatlar, etnoloji vb.) çoğu resimli 660.000'den fazla kaydıyla

erişilebilen Mona Lisa kataloğu, portala bağlı olarak Mart 2019'dan beri hizmet veren POP: Açık Miras Platformu aracılığıyla da görüntülenebilmektedir. Her ay, Fransa'daki müzeler tarafından Mona Lisa ile ilgili çevrimiçi olarak yayınlanan duyuruların (nesnelerin tanımlayıcı sayfaları) burada rapor edildiği ve görüntülenebildiği gözlemlenmiştir. Dikkat çeken bir diğer kategori ise yine koleksiyonlar ve kataloglar sayfasında bulunan “Fransa Müzelerindeki Kayıp Eşyalar Kataloğu” başlığı ile sunulan eksik öğeler kataloğu, Fransa'daki müzelerin, koleksiyonlarının on yıllık incelemesi sonrasında bulunamayan öğelerin, Fransa'daki müze koleksiyonlarının kolektif kataloğu Mona Lisa'da yayınlamasına olanak tanımaktadır ve çevrimiçi olarak portalda görüntülenebilmektedir. Sayfada ek olarak müzelerin kayıp mülklere ilişkin bildirimde bulunabileceği bir yönlendirme de bulunmaktadır. Yönlendirme sayfasında eksik nesnelerin düzenleyici olarak raporlanması, üçüncü tarafların kayıp nesneleri bulması durumunda hangi adımları izleyebileceğine dair detaylı bilgilendirme metinleri yer almaktadır. Yine koleksiyonlar başlığı içerisinde müze profesyonellerine ve kamuoyuna yönelik farkındalık artırıcı faaliyetler altında müze bilgilerinin tanıtılması için halka yönelik tanıtımlar yer almaktadır. Bu sayfanın, bu mirasla ilgili bilgileri paylaşmak amacıyla bu koleksiyonları merak eden, uzman ve özellikle uzman olmayan herkese yönelik olduğu belirtilmiş, bu sayfada, geçmiş veya şimdiki medeniyetlere yeniden bakmak için bu koleksiyonları öne çıkarmayı amaçlayan etkinlikler, sergiler, çalışma günleri, belgeler, müze siteleri yer almaktadır. Portalda paylaşılan Fransa Müzeleri Rehberi olarak eklenmiş olan bir diğer kategori ‘Muséofile’e, Fransa'daki müzelerin resmi rehberi olarak, açık miras platformu olan POP'tan ve culture.gouv.fr adresinden erişilebilmektedir. Önemli bir bilgi olarak portalda Muséofile ile ilgili bölümün 2021 yılında güncellenerek daha yüksek çözünürlüklü fotoğrafların eklendiği, içeriklerin biçimsel olarak uyumlu hale getirildiği, kısaltmaların sistematik olarak geliştirildiği, özellikle zayıf olan bazı içeriklerin, müzelerin web sitesinde yayınlanan bilgiler ile zenginleştirildiği bilgisi izleyiciler ile paylaşılmıştır. Bu bilgilendirme, portalda hangi konularda değişiklik yapıldığını kategorize eden başlıklara ayrılmış ve tarihlere yer veren bir metin ile sunulmaktadır. Portalda aynı zamanda Fransa'ya Afrika ve Okyanusya'dan gelen nesnelerin koleksiyonları hakkında farkındalık yaratmayı amaçlayarak oluşturulan müze haritalandırma sayfası ‘Le monde en musée’ sayfasına da yönlendirme bulunmaktadır. Yine koleksiyonlar sayfasında koleksiyonlar ile doğrudan ya da dolaylı olarak ilişkilendirilebilecek olan güncel ve geçmiş yayınlar ve

konferanslara da erişilebilmektedir. İncelenmek istenen konferans veya program seçildiğinde portala bağlı ayrı bir sayfada program kayıtları ve program hakkında detaylı bilgilere erişilebilmektedir. Sayfada etkinlikler bölümünde INHA-Institut National d'Histoire de l'Art (Ulusal Sanat Tarihi Enstitüsü) sayfasına yönlendirme bulunmaktadır. İlgili yönlendirmeye tıklandığında yaklaşan etkinlikler ve etkinlik ile ilgili detaylı bilgiler yer almaktadır.

Portalda anasayfada yer alan diğer temel kategorilerden biri olan ‘Müze Eğitimi ve Kariyer’ sayfasında müze meslekleri şu başlıklar ile kategorize edilmiştir; koruyucular; müdür, koleksiyon yöneticisi, miras küratörü, miras koruyucusu, konservatör. Koleksiyon sunucuları; müze komiseri, üretim müdürü, müze teknisyeni, kurulumcu, kaide işçisi. Müze tasarımcıları ve inşa edenler; proje müdürü, proje sahibi, proje sahibi, inşaat ekonomisti, proje sahibi asistanı, müzeograf, metin yazarı. İzleyici karşılama ve geliştirme ekibi; resepsiyon görevlisi, resepsiyon müdürü, bilet acentesi, müze mağazası-kütüphane. Arabulucular; arabulucu, eğitim sorumlusu, belirli hedef kitleden sorumlu (engelli bireyler) rehber, sanatçı ve harici konuşmacı. Geliştirme; kitle geliştirme/ pazarlama müdürü, satış ve rezervasyon yönetiminden sorumlu, araştırma yöneticisi. Yönetim; yönetici (genel sekreter). Koleksiyon Yönetimi; koruma asistanı, miras restoratörü, sanat yöneticisi, önleyici koruma sorumlusu. Portalda yer verilen bu başlıklar, müze personelinin çeşitli alanlardaki görevlerini ve uzmanlıklarını ortaya koyarak, müzenin işleyişi ve ziyaretçi deneyimini geliştirebilmek açısından önemli bir rol oynamaktadır. Web sitesindeki bu tür içerikler, müzenin profesyonel yapısını ve farklı departmanlarının işlevselliğini tanıtarak, ziyaretçilere müzenin ne kadar geniş bir hizmet ağı sunduğunu ve nasıl bir erişilebilirlik sağladığını göstermektedir. Ayrıca, müze eğitimi ve kariyer başlıkları, müze yönetiminin kurum içindeki profesyonel gelişim fırsatlarına verdiği önemin altını çizerek, müzenin kültürel katkılarını daha sürdürülebilir kılmak için önemli bir strateji oluşturmaktadır. Bu tür içerikler, müze web sitesinin görünürlüğünü ve profesyonel algısını güçlendirerek, daha geniş bir kitleye ulaşmasına olanak tanır.

Portalda yer verilen meslek grupları, müze işleyişinin dijital platformlarda etkin bir şekilde sürdürülebilmesi için kritik roller üstlenmektedir. Özellikle koleksiyon belgeleme, iletişim ve dijital iletişim alanlarındaki uzmanlıklar, müzelerin dijital içeriklerinin doğru bir şekilde yönetilmesi ve geniş bir kitleye ulaşması için temel

oluşturur. Bu mesleklerin detaylı olarak incelenmesi, müzelerin dijitalleşme sürecindeki gereksinimleri ve bu sürecin etkinliğini vurgulamaktadır. Portalda yer verilen ve müzelerin dijitalleştirilmesi ile ilişkilendirilen bazı başlıklar şu şekildedir; koleksiyon belgeleme; arşivci, belge yöneticisi, koleksiyon veri tabanı yöneticisi, kütüphaneci. Koleksiyon belgelemesinin arşivler, belgeler ve kitaplar olarak bu üç etmen olmadan mümkün olmayacağına da dikkat çekilmektedir. Üç etmenin birbirine çok benzer görölse de, her birinin üç farklı uzmanlık alanı olduğu ve üç farklı meslekten personellere ihtiyaç duyulduğu da vurgulanmıştır. İletişim; dijital iletişim yöneticisi, yazı işleri/ düzenleme müdürü, web yöneticisi başlıkları ile kategorize edilmiştir. Portalda ilgili meslekler sayfasının altında müzeler için gerekli görülen bölümler ve personel ihtiyacı başlıklarının ICOM, OCIM, Müze Meslekleri Konferansı, Kültür Bakanlığı Kariyer Rehberi ve bakanlığın ve müzelerin dahil olduğu diğer konferanslardan temellendirilerek derlendiği bilgisi yer almaktadır. Aynı sayfada, Fransa’da bir müze olan Musée de la Chartreuse de Douai Müzesi’nin küratörü olan Anne Labourdette’nin küratörlük mesleğini anlattığı bir röportaj dosyası yayınlanmıştır ve portalda görüntülenebilmektedir. Portalda web sitesi ve personel ilişkisi şu cümle ile vurgulanmaktadır; “Bilginin özellikle web üzerinden yayılması genellikle dokümantasyon sektörünün kapsamına girmektedir. Daha geleneksel olduğunda, bu dağıtım yayıncılık mesleklerini (editör, sayfa düzeni tasarımcısı, yazıcı) çağırır.” (Culture.gouv.fr, 2024).

Portalda ana kategorilerden biri olan Müze Eğitimi ve Kariyer’in altında yer alan bir diğer içerik ise ‘Eğitim ve Araştırma Kurumları’dır. Bu sayfada müze personelinin ve profesyonellerinin veya yakın zamanda Fransa Müzeler ağında çalışması planlanan kişilerin eğitiminde nelere yer verildiği listelenmiştir. Sayfada sırasıyla Fransa Müzeleri ile ilişkili olan kurumlar, Louvre Okulu, Ulusal Sanat Tarihi Enstitüsü (INHA), Fransız Müzeleri Araştırma ve Restorasyon Merkezi(C2RMF), Ulusal Miras Enstitüsü (INP) tanıtım metinleri ile yer almaktadır. Her kurumun kendi web sitesine tanıtım metni sonunda yönlendirme yapılmaktadır. Müze Eğitimi ve Kariyer kategorisi altında ‘Fransa Müze Servisinden Eğitim Teklifi’ başlığıyla ayrı bir kategori yer almaktadır. Bu sayfada müze profesyonelleri için düzenlenen oturumların nasıl düzenlendiği, hangi konuların ele alındığı görüntülenebilmektedir. Aynı zamanda yayınlanan çevrimiçi eğitim katalogları da bu sayfa üzerinden görüntülenebilmektedir. Sitede 2020 itibarıyla uzaktan eğitim çalışmalarına da yer verildiği bilgisi verilmiştir.

Bu uzaktan eğitimlerin, potansiyel coğrafi kapsamını genişletebileceği vurgusu da yer almaktadır.

Portalda ana kategoriler arasında ‘Profesyoneller İçin’ içeriği bulunmaktadır. İçerikte, bir müze oluşturmak ve yönetmenin önemli noktaları listelere ayrılarak rehber metinler ile verilmiştir. Bir müze stratejisi tasarlamaktan binayı yönetmeye kadar uzanan bu içerik, müzelerde koleksiyonların geliştirilmesini ve halka erişilebilirliğini ele alan metinler ile sunulmaktadır. Sekmede mimari ve müzeografik bir projeye liderlik etmek, iklimi, aydınlatmayı ve ekipmanı yönetmeye dair bilgiler ilgili konunun uzmanları tarafından hazırlanan metinlere yönlendirme yapılarak paylaşılmıştır. Profesyoneller için bir diğer rehber sayfa olarak bulunan ‘Fransa Müzelerinde Etiketler ve Duyurular’ bölümünde yönlendirici metin ile, bir serginin ister geçici ister kalıcı olsun, nesnenin tanımlanmasının ve tanıtılmasının bir zorunluluk oluşturduğu, bir Fransa Müzesi için etiketlerin ve ilanların uygulanmasının, duyuruların ve metinlerin uygun metodlar ile paylaşılmasının önem taşıdığına dikkat çekilmektedir. Web sitesinde her ilgili kategori için eklenen metinlere ek olarak, ilgili metnin bulunduğu sayfada daha detaylı bir anlatım içeren dosya eklenmiş, incelemek isteyenlere açık erişim ile sunulmuştur. Müze profesyonellerine yönelik olarak hazırlanan kategoride bir diğer önemli başlık ‘Koleksiyonları herkesin erişimine açık hale getirin’ içeriğidir. Bu içerik ile koleksiyonların ister “yerinde” isterse dijital araçlarla dağıtılmasının Fransa Müzelerinin bir misyonu olduğuna, müzelerde saklanan eşyalara erişimi kolaylaştırmak ve bunların tüm izleyiciler tarafından anlaşılmasını teşvik etmenin Fransa Müzeleri için önem taşıdığına dikkat çekilmektedir. Aynı başlığın altında yer alan ‘Koleksiyonların Dijital Dağılımını Sağlayın’ ve ‘Ziyaretçilere Aracılık Sağlayın’ içerikleri ile, kamuoyunun bilgilendirilmesinin, ziyaretçinin eğitime ve bilgilendirilmesine olanak sağlamanın Fransa Müzelerinin görevlerinden biri olduğuna vurgu yapılmaktadır. Son yıllarda dijitalleşmenin de geçici veya kalıcı sergiler veya basılı yayınlar gibi önem taşıdığı ve bu misyona katıldığına önemi belirtilerek, aynı zamanda dijitalleşmenin müze dünyasının ve hatta kültürün dışındaki izleyicilerle sağlanabilecek iletişim formlarını da kolaylaştırabileceği vurgulanmıştır. Belirtilen ve önemi vurgulanan bu bölümler Fransa’nın resmi mevzuat ve hukuki doküman portalı olan Légifrance’ın miras kodu Madde L410’da da yer alan yasaya göre hazırlanmış, portalda da ilgili madde paylaşılmıştır. Maddeye göre “Müze, korunması ve sunumu kamu yararına olan,

halkın bilgilendirilmesi, eğitimi ve yararlanması amacıyla düzenlenen nesnelerden oluşan kalıcı bir koleksiyon olarak kabul edilir” (Fransa Miras Kanunu, Madde L410-1). İnsanların büyük çoğunluğunun müzelerden habersiz olduğu, diğer bazı çoğunlukların ise belirli sebeplerle (mesafe, engellilik, vb. durumlar) müzelere gidemediği, koleksiyonları ve müzelerdeki içerikleri izleyiciye taşımanın bir zorunluluk olduğu aktarılmaktadır. Ziyaretçilere aracılık etme başlığı altında yer alan ‘Fransa Müzelerini Çevrimiçi Ziyaret Edin’ seçeneği ile müzelere çevrimiçi ziyaretler gerçekleştirmek için tavsiyeler sunulmuştur. Fransa Müzeler ağının yaklaşık on beş kültür kurumu ile gerçekleştirdiği görüşmeler sonucunda “sanal turlar” yerine “çevrimiçi ziyaretler” teriminin tercih edildiği, bu turların çevrimiçi rehberli turdan farklı olarak ziyaret hakkında arabulucu olmayan bağımsız turlar olduğu bilgisi paylaşılmıştır. Aynı sayfada Kültür Bakanlığı tarafından yayınlanan ‘Fransa Çevrimiçi Müze Ziyaretleri Kataloğu’ bulunmakta olup, katalogda Fransa’daki çeşitli müzelerin koleksiyonlarındaki başyapıtlar çevrimiçi olarak görüntülenebilmektedir. Portalda yer alan çevrimiçi tur kataloğu incelendiğinde çevrimiçi olarak ziyaret edilebilen 19 Fransa Müzesinin bulunduğu görülmektedir. Katalogda yer alan müzelere tıklandığında yeni bir sekme açılarak ilgili müzeye çevrimiçi ziyaret gerçekleştirilebilmektedir. Ziyaretçilere aracılık etme kategorisinde yayınlanan bir diğer içerik olan ‘İzleyici Çalışmalarına Yönelik Metodolojik Rehber’, kendi müze çalışmalarını başlatmadan önce araştırma protokollerine ve metodolojik tavsiyelere erişim sağlamak isteyen profesyonellere yönelik olarak tasarlanmıştır. Kılavuz, bir kamu anketinin gerçekleştirilebilmesi ve metodolojisinin anlaşılabilmesi için bilgilendirici unsurlar sunmaktadır. ‘Fransa Müzelerinde Ağ Oluşturma’ başlığı ayrı bir sekmede ele alınmış olup, dijital ağ oluşturmanın, Fransa Müzeleri için uzun süredir devam eden bir gerçeklik ve güncel bir gereklilik olduğu belirtilmiştir. Fransa Müzeler ağı içerisinde iyi uygulamaların paylaşılması, geri bildirimlerin bir araya getirilmesi ve ortak araştırma alanlarının geliştirilmesi, müze profesyonelleri arasındaki alışverişlerden ortaya çıkan somut uygulamalardan bazıları olarak görülmekte olduğu ve portalda güncel olarak paylaşıldığı bilgisi sunulmaktadır. Fransa Müzeleri ağının bölgesel, ulusal ve hatta uluslararası nitelik taşıyabileceği, belirli ağların coğrafi kriterlere (bir bölgedeki müzelerin tek bir ağda derlenmesi) dayandırılabilmesi bilgisi verilmiştir. Son olarak, Fransa Müzeleri için ağ oluşturmanın ağırlıklı olarak idari (yönetim vb.) veya ekonomik (kaynakların veya becerilerin bir araya getirilmesi

ile) gerçekleştirdiği bilgisi paylaşılmıştır. Portalda yer alan bilgiye göre müze profesyonellerinden oluşan bir ağ şunları sağlamalıdır;

- Belirli bir faaliyet sektörünün tanıtımı ve tanınması,
- Bir eğitim teklifi,
- Mesleki günlerin veya periyodik toplantıların düzenlenmesi ve paylaşılması,
- Yayınlar,
- Kaynakların bir havuzda toplanması (belge modelleri, standartlar vb.),
- İş ilanlarının veya proje çağrılarının dağıtımı,
- Bir gün önce sektörle ilgili haberler.

Portalda yer alan bir diğer üst kategorilerden olan ‘Haberler’ bölümünde, güncel gelişmeler ve duyurular portala ek olarak iletişimi yürütülen ‘Mona Lisa Bloğu’ ve üç aylık yayın olan ‘Koleksiyonların Dijital Dağıtım Ofisinin Haber Bülteni’ ile paylaşılmaktadır. Eylül 2011’de hizmet vermeye başlayan bloğun, platformunun ekonomik modelini değiştirmesi sebebiyle 2011 yılı itibarıyla Fransa müzeler portalında yeni format ile derlendiği bilgisi paylaşılmıştır.

Özetle, Fransa Kültür Bakanlığı portalında içerik, müzelere dair güncel bilgiler, etkinlik duyuruları, yayınlar, istatistikler ve kültürel verilerin yer aldığı kapsamlı bir yapıya sahiptir. Portalda, müzeler hakkında genel bilgiler, projeler ve sergilerle ilgili duyurulara ulaşılabilmektedir. Ayrıca, 'POP: Açık Miras Platformu' gibi dijital miras projeleri, müzelerin dijital erişilebilirliğini artırmak amacıyla içerik sunmaktadır. İçerikler, ziyaretçilere müze koleksiyonları, projeler ve kültürel etkinliklerle ilgili kapsamlı ve güncel bilgi sunmaktadır. Ayrıca, müzelerin dijital platformları üzerinden sunulan içerikler, sanatçı biyografileri, fotoğraf ve koleksiyonlara dair detaylar içermektedir.

'POP: Açık Miras Platformu', içerikleri kullanıcılar tarafından daha kolay erişilebilir hale getirmektedir. Müze koleksiyonlarında bulunan eserlerin sanatçılarının biyografileri, eserleri ile ilgili detaylar, künye bilgileri kapsamlı şekilde yer almaktadır. Fotoğraf, resim, moda gibi çeşitli kategoriler altında sanatçılara dair eserlerle ilgili ayrıntılı bilgiler sunulmaktadır. Her esere dair; fotoğrafın konusu, çekim tarihi, sergi referansları, sanatçıya dair yazılar ve teknik detaylar yer almaktadır.

Portalda, eserler ve müzelerle ilgili çeşitli referanslar ve kaynaklar sunulmaktadır. Bu kaynaklar, müzelerdeki koleksiyonların içeriği, sanatçı biyografileri ve yayınlar temaları altında toplanmaktadır. Ayrıca, platformda her eserin geçmişi ve önemli referansları detaylı şekilde sunulmaktadır. İçerikler için birden fazla dil seçeneği sunulmamakta olup, içerikler yalnızca Fransızca görüntülenebilmektedir. Bazı özel günlerde çocuklar ve özel gereksinimi olan bireyler için müze ziyaretlerinin ücretsiz olduğu bilgisi portalda sürekli içerik olarak yer almaktadır.

Portal, müzelerin dijital erişilebilirliğini artırmak ve kültürel içeriği geniş bir kitleye sunmak açısından büyük bir öneme sahiptir. Sunulan içerikler, müze koleksiyonlarının derinlemesine incelenmesine, sanatçılar hakkında kapsamlı bilgilere ve çeşitli kültürel etkinliklere kolay erişim sağlanmasına olanak tanımaktadır. Bununla birlikte, portalın yalnızca Fransızca dil seçeneği sunması, daha geniş bir uluslararası erişim sağlama noktasında sınırlayıcı bir faktör olarak görülmektedir. Ancak, müze ziyaretlerine dair sunduğu fırsatlar ve içerikler, dijital erişilebilirliğin artırılmasında önemli bir adım teşkil etmektedir. Bu tür platformlar, kültürel mirasın dijital ortamda korunmasına ve yayılmasına katkı sağlamaktadır ve dijitalleşme süreci müzelerin küresel görünürlüğü için kritik bir rol oynamaktadır.

Sunum

Le Musées Nationaux Portalı incelendiğinde sayfa, düzenli bir şema ile anlaşılır bir tasarıma sahip olduğu gözlemlenmiştir. Sayfada metin ağırlıklı içerik bulunmakla birlikte, görsel ve video gibi multimedya unsurları da bulunmaktadır. Sayfa genelinde tutarlı bir yazı tipi ve renk paleti kullanılmış, bu da profesyonel bir görünüm sunmaktadır. Sayfa alt metinleri ve başlıklar arasındaki hiyerarşi net bir şekilde belirlenmiştir, bu da okunabilirliği artırmaktadır. Bununla birlikte, sayfa üst kategorisinde yer alan başlıklar, belirgin bir hiyerarşi olmadan sunulmuş ve bu durum içeriklerin kullanıcılar tarafından daha zor erişilir ve anlaşılır hale gelmesine neden olmuştur. Sayfa üst kategorilerinde yer alan başlıklar arasında net bir ayrım yapılmadığı için kullanıcılar, portalda gezinirken hangi başlığın ne tür bilgilere karşılık geldiğini anlamakta güçlük çekebilirler. Portalda kullanılan renk paletinde Kültür Bakanlığı logosu ile uyumlu ve soft renkler tercih edilmiştir, bu da kullanıcı deneyimini olumlu etkilemektedir. Metinler için okunaklı ve profesyonel yazı tipleri kullanılmış, başlıklar ve metinler arasında tutarlılık sağlanmıştır. Dil kullanımı akıcı

olmakla birlikte yalnızca müze profesyonellerine değil, müzelere ilgi duyan veya müzeleri henüz ziyaret etmemiş kitleler açısından da merak uyandırabilecek bir formatta sunulmuştur. Metinler anlaşılır bir dille sunularak karmaşık ifadelerden kaçınılmıştır. Portalda yer alan içerikler görseller ve videolar ile desteklenmiş olup, bu multimedya unsurları metinlerin anlaşılmasını güçlendirerek, kullanıcıların bilgiye daha hızlı ve etkili bir şekilde erişmesini sağlamaktadır.

Kullanılabilirlik

Portalın kullanıcı arayüzü, modern bir tasarıma sahip olup profesyonel ve sade bir görünüm sunmaktadır. Renkler ve yazı tipi tutarlı bir şekilde kullanılmış, bu da genel görünümün sade ve anlaşılır olmasını sağlamaktadır. Ancak, bazı sayfalarda içerik yoğunluğunun fazla olması sebebiyle, bu durum aranan içeriğe kolay ulaşabilmeyi zorlaştırmaktadır. Portalın yapısı genellikle basit ve sezgiseldir. Sayfalarda yer alan içerikler kategorize edilerek kullanıcılara detaylı metinler ve görseller ile sunulmuştur. İçeriklerin kategorilere ayrılması, kullanıcının ihtiyaç duyduğu bilgiye hızlıca ulaşmasına olanak tanımaktadır. Portalda site içi arama fonksiyonu filtreleme seçeneği ile bulunmaktadır. Sayfada gezinim genel olarak kullanıcı dostudur. Metinler içerisinde yer alan başlıklar net bir şekilde yerleştirilmiş ve alt başlıklar kullanılarak içerikler düzenli bir şekilde sunulmuştur. Ancak, üst kategorilerdeki başlıklar arasında net bir ayırım yapılmaması, gezinmeyi biraz karmaşık hale getirmektedir. Müze profesyoneli dışında bir ziyaretçi, sayfayı ziyaret ettiğinde, sayfada yer alan başlıklar ile ne tür bilgilere ve içeriğe ulaşacağını anlamayabilir. Bu durum, özellikle sayfa üst kategorisindeki başlıkların hiyerarşik olarak net bir şekilde ayrılmaması nedeniyle, ziyaretçilerin portalda gezinirken aradıkları bilgilere ulaşmada zorlanmalarına yol açabilir. Başlıkların daha belirgin ve açıklayıcı bir şekilde düzenlenmesi, farklı kullanıcı türlerinin portalı daha kolay ve verimli bir şekilde kullanmalarını sağlayabilmektedir. Portalda yer alan site haritası ile içerikler tek sayfada görüntülenebilmektedir ve bu özellik aranan içeriğe daha kolay ulaşabilmeyi sağlamaktadır.

Etkileşim ve Geri Bildirim

Eşzamanlı iletişim için portalda sohbet seçeneği bulunmaktadır. ‘Kültür Bakanlığı’nın yardımları ve işlemleri hakkında bana bir soru sorun’ metni ile sunulan sohbet

asistanının test aşamasında olup sürekli olarak geliştirildiği bilgisi paylaşılmıştır. Ziyaretçi yorumları veya diğer geri bildirimler e-posta ile iletilebilmektedir. Portalda kültür bakanı da dahil olmak üzere farklı birimlerin iletişim bilgileri sınıflandırılarak paylaşılmıştır. İletişim seçenekleri şu başlıklar ile kategorize edilmiştir; Sübvansiyonlar ve prosedürler, İş-egitim veya staj başvurusunda bulunmak, Kültür geçişi, Diplomalar, sertifikalar ve yarışmalar, Veriler ve kaynaklar, Kültürel etkinlikler, Sağlık Kısıtlamaları. Her bir başlık da kendi içerisinde kategorize edilerek ilgili birimin iletişim bilgileri paylaşılmıştır. Ek olarak portalda yer alan içeriklerin düzenli olarak güncellendiği, bağlantıların çalışmaması veya bilgilerin eksik olduğu durumda müzeyle iletişime geçilmesi belirtilerek iletişim seçeneği sayfa sonuna eklenmiştir. E-posta abonelik sistemi kategorilere ayrılmış olup, kullanıcı ilgi alanına göre haberdar olmak istediği içerikleri filtreleyerek abone olabilmektedir. Portalda etkileşimli multimedya uygulamaları #culturecheznous başlığıyla sunulmaktadır ve bu uygulamaların dışında çevrimiçi etkinlikler güncel olarak paylaşılmaktadır.

E-Hizmetler

Portalda müzelerin koleksiyonları ve arşivleri detaylı bir şekilde sunulmaktadır. Kullanıcılar bilgi sahibi olmak istedikleri eserler veya arşiv belgelerini açık miras platformu ve portalın kendi sayfasında yer alan dökümanlar ile görüntüleyebilmektedir. Portalda #culturecheznous (evimizdeki kültür) başlığı ile çevrimiçi oyunlar, eğitici videolar ve çeşitli multimedya uygulamaları paylaşılmaktadır. #culturecheznous sayfası; çocuklar, sanat ve miras, filmler ve videolar, gösteriler, sesler, kitaplar, oyunlar başlıkları ile kategorize edilmiştir. Sayfada da yer alan veriye göre 1000'den fazla çevrimiçi içerik bulunmaktadır. Portalda sunulan çevrimiçi uygulamalar arasında çocuklara ve ailelere yönelik uygulama ve etkinlikler de bulunmaktadır. Kültür Bakanlığı tarafından tasarlanan oyunlara ve diğer kuruluşlar tarafından oyun ve etkinliklere yönlendirme sayfası da paylaşılmıştır. E-kitaplar ve dergiler de bu sayfa üzerinden paylaşılmaktadır. Portalda kolay erişilebilen bir e-bilet sayfası bulunmamaktadır. Portalın e-hizmetler açısından sunduğu içerikler oldukça geniş ve çeşitlidir. #culturecheznous başlığı altında farklı yaş gruplarına hitap eden eğitici ve eğlenceli içeriklerin paylaşılması, portalın kullanıcı dostu ve kapsayıcı bir yaklaşımı benimsediğini göstermektedir. Özellikle çocuklar ve ailelere yönelik etkinliklerin detaylı bir şekilde sunulması, portalın kapsayıcılık

ilkesine önem verdiğinin bir göstergesidir. Ayrıca, e-kitaplar ve dergilere erişim imkanı, dijital içeriklerin eğitim ve kültür odaklı kullanımına katkı sağlamaktadır. Bununla birlikte, portalda kolay erişilebilir bir e-bilet sayfasının bulunmaması, özellikle fiziksel ziyaretler planlayan kullanıcılar açısından bir eksiklik olarak görülmektedir. Portal, e-hizmetler alanında yenilikçi ve zengin bir içerik sunarken, kullanıcı ihtiyaçlarını daha kapsamlı bir şekilde karşılayacak iyileştirmelere de açık bir yapıya sahiptir.

Teknik

Portalda tek dil seçeneği bulunmaktadır. İçerikler yalnızca Fransızca olarak görüntülenebilmekte olup bu durum Fransızca bilmeyen kullanıcılar için erişilebilirlik sorunlarına yol açabilir. Kültür mirasının daha geniş bir kitleye ulaştırılabilmesi için çoklu dil seçeneklerinin kullanıcıya sunulması, içeriklerin daha fazla kullanıcıya ulaşabilmesi açısından önemlidir. Portal farklı cihazlar üzerinden de görüntülenebilmektedir. Portal, kullanıcı dostu arayüzleri ve erişilebilir tasarımıyla, teknik açıdan kullanıcının rahat bir gezinim sağlayabileceği bir yapıya sahiptir.

Les Musées Nationaux Portalında Yayımlanan Seçili Sergi Örnekleri

Masculin / Masculin- Orsay Müzesi,

24 Eylül 2013- 12 Ocak 2014

Orsay Müzesi, Masculin/ Masculin sergisiyle erkek çıplaklığının sanattaki uzun tarihsel temsiline dair cesur bir bakış sunmaktadır. Sergi, erkek vücudunun sanattaki yerini derinlemesine irdeleyerek, XIX. yüzyıldan günümüze kadar uzanan bir perspektif sunmuş ve toplumsal cinsiyet normlarına karşı sorgulayıcı bir yaklaşım geliştirmiştir. Bu sergi, erkek çıplaklığının XIX. yüzyıldan itibaren klasik sanatın bir parçası olarak, eğitimde ve yaratımda nasıl merkezi bir rol oynadığını vurgular. Sergi, Fransız ve uluslararası koleksiyonlardan derlenen eserlerle, klasik resim ve heykel tekniklerinin yanı sıra, fotoğrafçılık gibi çağdaş sanat tekniklerine de yer vererek geniş bir yelpazede erkek çıplaklığını sergilemektedir. Sergi, sanatın geleneksel sınırlarını zorlayarak erkek çıplaklığını felsefi, sosyolojik ve estetik açılardan ele alır. *Masculin / Masculin* sergisi, Fransa'nın devlet müzelerinin sergileme pratiğinde cesur bir adım olarak öne çıkmaktadır. Bu tür sergiler, sosyal cinsiyet, sanat ve toplumsal normlar

arasındaki ilişkiyi gözler önüne sererek, ziyaretçilere derin bir düşünsel meydan okuma sunmaktadır. Web sitesinde yer alan bu sergi, devlet müzelerinin halkla iletişimde daha yenilikçi ve düşünsel meydan okumalar sunma sorumluluğuna sahip olduğunun bir göstergesidir. Erkek çıplaklığının sanat tarihi içinde nasıl ele alındığı, toplumsal normların değişimi ve sanatsal ifadelerin evrimi konularındaki sorgulamalar, sanatın toplumsal ve politik boyutlarını gözler önüne serer. Bu tür sergiler, yalnızca görsel bir deneyim sunmanın ötesine geçerek, ziyaretçilere önemli kültürel ve toplumsal konularda derinlemesine düşünme fırsatı verir. Orsay Müzesi'nin dijital platformda bu tür bir içeriği yayımlaması, müzenin erişilebilirliğini ve toplumla olan etkileşimini artırırken, aynı zamanda müze deneyimini daha katılımcı ve çağdaş bir hale getirmektedir.

Black Models: From Géricault to Matisse

26 Mart- 21 Temmuz 2019- Musée d'Orsay

Sergi, siyahi sanatçıların modern sanat üzerindeki etkilerini ve katkılarını vurgulayan önemli bir çalışmadır ve siyahi figürlerin görsel sanatlardaki temsili üzerinden estetik, politik, toplumsal ve ırksal meseleleri ele almaktadır. Fransa'da köleliğin kaldırılmasından (1794) günümüze kadar uzanan bir perspektif sunan sergi, özellikle üç ana dönemi incelemektedir: Köleliğin kaldırılması dönemi (1794-1848), Matisse'in Harlem Rönesansı'nı keşfi ve 20. yüzyıl başındaki avant-garde hareket, ve savaş sonrası ve çağdaş sanatçıların ardışık kuşakları. Sergi, sanatçılar ile modeller arasındaki diyalogu ve siyahi figürlerin temsili üzerinde durarak, Théodore Géricault, Charles Cordier, Jean-Baptiste Carpeaux, Edouard Manet, Paul Cézanne ve Henri Matisse'in eserlerinde, ayrıca Nadar ve Carjat'ın fotoğraflarında siyahi figürlerin nasıl temsil edildiğini gözler önüne serer. Orsay Müzesi'ndeki bu sergi, Fransız devlet müzelerinin sergileme pratiğinde cesur bir adım olarak, sanatta ırksal temsili sorgulayan önemli bir örnektir. Fransız devlet müzesinin sanatın toplumsal ve kültürel etkilerini sorgulayan cesur bir yaklaşımı benimsemesinin bir örneğidir. Devlet müzelerinin, özellikle ırksal temsiller gibi tartışmalı konularda sergi düzenlemesi, ve dijital ortamda halka sunması, halkın çoğunlukla göz ardı edilen konular ile daha derin bir bağ kurmasını sağlar ve bu tür temaların müzelerdeki görünürlüğünü artırır. Bu sergi, siyahi figürlerin tarihsel temsillerine dair önemli bir perspektif sunduğu için, Orsay Müzesi'nin web sitesinde yer alması, izleyicilerin geniş bir kitleye ulaşmasını

ve bu önemli sosyal meselenin tartışılmasını sağlar. Devlet müzelerinin bu tür sergileri dijital ortamda yayınlaması, kültürel ve toplumsal anlamda önemli bir etki yaratmaktadır.

3.2.2. Les Musées Nationaux Portalı Arşivlerine Yönelik Bir Değerlendirme

Ministère de la Culture platformu incelendiğinde arşivler için ayrı bir sayfa bulunmaktadır. Arşivlerde yer alan belgelerin toplumdaki herkes tarafından görüntülenebilir ve erişilebilir olması gerektiğine dair bir metin ile açılan sayfada, arşivin 351 kilometre uzunluğunda bir mekandan ve 50 Terabayt doğrudan dijital içerikten oluşarak ulusal arşivlerde saklandığı bilgisi paylaşılmaktadır. Portalda yer alan bilgilere göre arşivlerde okuma odalarına kayıt yaptıran 16 bin 250 okuyucunun bulunduğu ve yazışma yoluyla 15 binden fazla aramanın gerçekleştirildiği, 364 bin 200 ziyaretçinin 2017 yılında bölüm arşivlerinin düzenlediği 173 sergiyi gezdiği bilgisi sayfada en üstte yer almaktadır. Arşivlerden haberler sayfası ile arşivler ile ilgili güncel gelişmelerin portalda doğrudan izleyici ile paylaşıldığı, son paylaşımların yakın tarihli olduğu gözlemlenmektedir. Arşivler sayfada iki farklı başlık ile sunulmaktadır. İlki, 'Fransa Arşivleri Ulusal Portalı' isimli sayfaya yönlendirmekte olup, sayfada yer alan bilgiye göre arşiv belgelerinin dijitalleştirilmiş görüntülerine doğrudan erişim sağlamamaktadır, yalnızca bunları koruyan arşiv hizmetlerinin sitelerine bağlantılar sunmaktadır. Ministère de la Culture arşiv sekmesinde yönlendirilen FranceArchives sayfasında referans arşivleri, bir olayın anısını korumak için oluşturulmuş idari, kişisel veya faaliyet belgeleri: bir çocuğun doğumu, bir evin satışı, bir suçun hükmü, bir anlaşmanın imzalanması örneğin iki Devlet arasında maaş ödenmesi gibi idari belgelerin bulunduğu görülmektedir. Aynı sayfa içerisinde müzeler ile ilgili arşiv belgeleri de görüntülenebilmektedir. Örneğin Paris Doğa Tarihi Müzesinin henüz inşaat halindeyken görüldüğü bir fotoğraf, arşivde görüntülenebilmektedir. Yine Ministère de la Culture portalının arşiv sekmesinde yönlendirmesi yapılan bir diğer sayfa olan 'Ulusal Arşivler' Fransa Kültür Bakanlığı'nın bir kuruluşu olarak, Orta Çağ'dan günümüze devlet arşivlerini ve ulusal öneme sahip özel arşivleri koruyarak kamu ile paylaştığı bilgisi verilmiştir. Ulusal Arşivler sayfasının içerikleri iki farklı başlık ile kategorize edilmiştir;

Paris Sitesi: Eski Rejimin kamu arşivleri, Paris noterlerinin tutanakları

Pierrefitte-sur-Seine Sitesi: Devrimden günümüze kamu arşivleri, özel fonlar (tüm dönemler)

Ulusal Arşivler Hôtel de Soubise binasında yer almaktadır. Fransız Devrimi'nden sonra devlet tarafından el konulmuş ve ulusal arşivlere dönüştürülen Hôtel de Soubise binası, bugün hâlâ Fransa'nın ulusal arşivlerinin merkezi olarak kullanılmaktadır. Binanın mimarisi, büyük bir avlu ve 18. yüzyıldan kalma ayrıntılı iç mekan dekorasyonları gibi dikkat çekici özellikler taşır. Zamanla bina genişlemiş ve özellikle Napolyon ve Üçüncü Cumhuriyet dönemlerinde daha da büyütülmüştür. Günümüzde, Hôtel de Soubise, önemli arşiv koleksiyonlarına ev sahipliği yapmaya devam eden kültürel ve tarihi bir alan olarak hizmet vermektedir. Ulusal Arşivler web sitesinde arşiv kütüphanesinin görsellerinden oluşan bir video yer almaktadır. Not olarak Ulusal Arşivlerin okuma odalarına erişimin, kimlik belgesi sağlayan her yetiştikine açık olduğu bilgisi de paylaşılmaktadır. Ulusal Arşivler sayfası kendi içerisinde 8 farklı başlık ile kategorize edilmiştir. Sitede yer alan başlıklar şu şekildedir;

- **Profesyonel Alan:** Paris noterlerinin arşivleri, sergiler için krediler ve diğer belgeler.
- **Kültürel Mirasa Hizmet Eden Yenilikçi ve İşbirlikçi Projeler:** bilimsel projeler.
- **Medya ve Sponsorluk:** basım, fotoğraf çekimi, alan kiralama, patronaj.
- **Yayın Kataloğu:** Milli arşivlerin düzenlediği veya ev sahipliği yaptığı sergi katalogları.
- **Envanterlerde Ara:** Araştırmalar için belgeler.
- **Tematik Dosyalar:** Ulusal arşivler in önemli dosyaları.
- **Arşivler Mikroskop Altında:** güncel olaylar ile bağlantılı arşiv belgeleri.
- **Dijital Verileri Arşivleyin:** ADAMANT Projesi (Ulusal Arşivlerin doğal dijital arşivlerin danışmanlığına yönelik sunduğu hizmetin adıdır).

Ulusal Arşivler sayfasında yayınlanan sergi katalogları çevrimiçi olarak görüntülenememekte olup, yalnızca katalog hakkında bilgiler (ücret, yayın bilgileri vb.) görüntülenebilmektedir.

Portalda 'Fransa Müzeleri Ulusal Müzeler Müdürlüğü Arşivleri' (AA Serisi) başlığı ile ayrı bir arşiv sekmesi bulunmaktadır. Sekmede koleksiyonların yönetimi, satın

alınması ve dağıtımı, uluslararası ilişkiler, sergiler ve fuarlar hakkında belgeler yer almaktadır. Ek olarak Kültür Bakanlığı ile müzeler arasındaki çok sayıda alışverişi kanıtlayan yazışmaların dijital kopyaları bulunmaktadır. Arşiv belgeleri yazışmalar, sigorta sertifikaları ve fotoğrafları da içermektedir. Arşivde bulunan belgelerin açıklamaları ve alt dizinlere ait kodlar ile ilgili bilgiler portalda görüntülenebilmektedir. Portalda yer verilen bilgiye göre Ulusal Müze Arşivi'nde saklanan arşivler, Kültür ve İletişim Bakanlığı Arşiv Misyonu tarafından 15V0185 numarasıyla Ulusal Arşivlere devredilmiştir. Belgeler 1858 yılından bu yana Louvre Müzesi bünyesindeki Ulusal Müze Arşivleri'nde (AMN) saklanmıştır ve bu merkez 1999 yılında oluşturulan Kütüphane ve Genel Dokümantasyon Servisi'ne aittir. İki yüzyılı aşkın süredir yönetilen devlet müzelerinin yazılı ifadelerini bir araya getirmektedir. Ulusal Müze Arşivi Pierrefitte-sur-Seine'de bulunmaktadır. Arşivler web sitesinde şu başlıklar ile kategorize edilmiştir;

- Giden posta
- Fransa Müzeler Müdürü Sekreterliği
- Genel İşler
- Personel Yönetimi
- Koleksiyon Yönetimi
- Yönetim ve Finans
- DMF Kültürel Eylem Hizmeti
- Malzeme ve Ekipman, Bütçe, BT Planı ve Dava
- İl Müzeleri İdari Denetim Ofisi
- Yazışma Kayıtları

Web sitesinde yer alan arşiv kategorilerinde giden postalar sekmesinde Haziran 1928 itibarıyla olan yazışmalar kronolojik olarak listelendirilmiştir. Fransa Müzeleri Ulusal Müzeler Müdürlüğü Arşivleri başlığı altında sosyal faaliyetler, sergiler, (1962-1965) Bakanlık ofisi ve Fransa Müzeleri Müdürü ile 24 Mart 1971'den 31 Aralık 1972'ye kadarki yazışmalar yer almaktadır. Genel İşler başlığıyla paylaşılan alt seride; ICOM, UNESCO ve diğer topluluklar ile yazışmalar, komisyonların paylaşıldığı bilgisi yer almaktadır. Ulusal müzelerde ücretli giriş istatistikleri, Sergiler için Ulusal Müzelerden alınan ödünç listesi (1962-1969), Yurtdışına emanetler: İlgili kuruluşlarla yazışmalar, Müzelerin projeleri ve organizasyonu, Etkinlikler, anketler ve raporlar,

Ulusal müzelerin giriş istatistikleri, Fransa Müzeler Yıllığı (1955), Sergilere ödünç verilen eserler (1963-1970), Müzelerin etkinlikleri ve yönetimi, Eserlerin emanet edilmesi ve kuruluşlara ödünç verilmesi, Yurtdışındaki sergiler için ödünç verilen eserler, Müzecilik Koordinasyon Komitesi, Tarihi Anıtlar Üst Komisyonu - Giriş ücretleri, Sergiler için ödünç verilen eserler Ulusal Müzeler Arşivi sekmesinde bulunan diğer alt kategoriler arasındadır. Burada listelenen tüm kategoriler, sayfada yalnızca kategori başlıklarını ve başlıklar altında paylaşılan kodlar ile Ulusal Müzeler Arşivleri (Archives des musées nationaux) tarafından saklanan belge gruplarının katalog kaydını temsil etmektedir. Sayfada ilgili belgelere ‘Orijinal Sitede Görüntüleyin’ seçeneği ile yönlendirme yapılmakta olup, yönlendirme linkleri Fransa Ulusal Arşivleri'nin "sanal okuma salonu" ve Fransa Ulusal Arşivler Portalı'na yönlendirmektedir. Her iki sayfanın da Fransa Ulusal Müzeler portalının bulunduğu Ministère de la Culture platformuna (Culture.gouv.fr.) bağlı olduğu görülmektedir.

3.2.3. Louvre Müzesi Örneği

Fransa'nın Ulusal Müzeler Portalı Les musées Nationaux'un da yer aldığı Kültür Bakanlığı Ministère de la Culture portalının dışında Louvre Müzesi'nin kendine ait bir web sitesi de bulunmaktadır. Louvre Müzesi'nin kendi web sitesine sahip olması, hem Fransa'nın hem de dünyanın en önemli müzelerinden biri olması nedeniyle büyük bir öneme sahiptir. Louvre, küresel bir kültürel mirasa sahip bir müze olarak, dijital platformlar aracılığıyla tüm dünyaya ulaşmakta ve ziyaretçilerin müze koleksiyonlarına, sergilerine, etkinliklerine ve araştırmalarına kolayca erişmesini sağlamaktadır. Bu, müzenin daha geniş bir kitleye hitap etmesini ve küresel sanat dünyasında görünürlüğünü artırmasını sağlar.

Fransa'nın Kültür Bakanlığı portalı dışında, müzenin gelişmelerini dijital ortamda yönetme yeteneği, müzenin özgünlüğünü ve prestijini pekiştirir. Müzeye fiziksel olarak gidemeyenler için sanal turlar, sergi bilgileri ve eğitim materyalleri sunan Louvre'un web sitesi, ziyaretçi deneyimini dijital ortamda da devam ettirir. Bu, müzenin kültürel erişimini arttırırken, ziyaretçilerin ilgi duydukları eserler hakkında bilgi edinmelerine olanak tanır. Louvre'un web sitesi, müzenin dijitalleşme sürecine ve kendine ait bağımsız bir kimlik inşa etmeye verdiği önemin bir göstergesidir. Bu, müzenin modern dünyanın gereksinimlerine uyum sağlamasını sağlamaktadır. Louvre Müzesi'nin kendi web sitesine sahip olması, yalnızca Fransa'nın kültürel mirasını

değil, küresel sanat ve kültür dünyasını da etkileyen bir adım olarak görülebilir. Bu site, müzenin eğitim, araştırma, erişilebilirlik ve kültürel etkileşim konularında önemli bir araçtır ve Louvre'un dünya çapındaki prestijini daha da artırmak yönünde önemli bir adım olarak görülebilir.

İçerik

Louvre Müzesi web sitesi incelendiğinde içerikleri Ziyaret, Sergiler ve Etkinlikler, Keşfet, Online Mağaza, Bilet Satın Alma başlıkları ile kategorize edildiği görülmektedir. Web sitesi ana sayfasında müzedeki güncel sergilerin tanıtımları ve aile etkinlikleri, rehberli turlar, Louvre'un başyapıtları seçenekleri yer almaktadır. Ana sayfa alt kısmında müzede yer alan eserler ve çalışmalar ile ilgili videoların paylaşıldığı görülmektedir.

Detaylı bakış seçeneği ile Louvre Müzesi'ndeki sergi sunumları ve eserler küratör anlatımlı videolar ile tanıtılmaktadır. Müzede gerçekleştirilen son konferanslar video kayıtları olarak eklenmiş olup, yeni sergiler hakkında kısa tanıtım videoları ve sergilerin detaylarıyla anlatıldığı uzun sergi sunum videoları yer almaktadır. Sayfada, Louvre Instagram hesabında #musedulouvre veya #louvre hashtag'i ile yapılan paylaşımlar da eklenerek, ilgili paylaşımlara tıklandığında Louvre Instagram hesabına yönlendirme yapılmaktadır. Sergiler bölümünde müzedeki güncel sergiler detaylı metinler ve içeriklerle eklenmiş, güncel etkinlik ve aktiviteler, rehberli turlar aynı sayfada görüntülenebilmektedir. Rehberli turlar, web sitesinde 'Başka Bir Louvre' başlığı ile paylaşılarak, "Kalabalıktan uzakta bir ziyaretin keyfini çıkarın ve 'başka bir Louvre'un daha az bilinen hazinelerini ve çarpıcı ortamlarını keşfedin." metni ile sunulmuştur (Louvre Müzesi, 2024). Koleksiyonlar için ayrı bir sekme oluşturulmuş olup Musée du Louvre Koleksiyonları editoryal anlamda merak uyandıran bir metin ile bu veri tabanında paylaşılmaktadır. Louvre web sitesinde koleksiyonlar sekmesi incelendiğinde koleksiyonların veri tabanına yönlendirme linkleri bulunmakta olup, görüntülenmek istenen koleksiyon detaylı olarak incelenebilmektedir. Web sitesinde yer alan bilgiye göre koleksiyon veri tabanı, Musée du Louvre ve Musée National Eugène-Delacroix'den 500.000'den fazla eser içermektedir. İster Musée du Louvre'da ister Musée Delacroix'de sergileniyor olsun, ister bahçelerde sergileniyor, ister diğer kurumlara ödünç verilmiş olsun, ister rezerv koleksiyonunda saklansın, her eserin mevcut konum bilgisi yer almaktadır. Günlük olarak güncellenen bu veri tabanı,

Établissement Public du Musée du Louvre uzmanları tarafından yürütülen sürekli araştırma ve belgeleme çalışmasının ürünüdür (Louvre Müzesi, 2024). Koleksiyonlar mimarlık ve dekorasyon, silahlar ve ekipmanlar, kitap sanatı, mücevherler, desenler ve gravürler, yazılar ve yazıtlar, mobilyalar, paralar, anıtlar ve cenaze öğeleri, anıtlar ve kült nesneler, ev eşyaları, kişisel eşyalar, araçlar ve aletler, resimler, mühürler ve taşlar, heykeller, steller, tekstil ve giyim, vazolar ve mutfak araçları olarak sınıflandırılmıştır. Her kategoride yer alan koleksiyon nesneleri künye bilgileri ile görüntülenebilmektedir. Her kategori oldukça detaylı olarak eklenmiş olup, örneğin yalnızca mimarlık ve dekorasyon kategorisinde 15bin 846 sonuç görüntülenebilmektedir. Koleksiyonlara ek olarak ‘Tematik Albümler’ başlığı altında ‘Yeni Satın Alınanlar-2023’, ‘2022 Yılı Satın Alımları’ ‘Louvre Müzesi’nde ‘Konservasyon’ ve ‘Louvre’un Başyapıtları’ olarak öne çıkan eserler ve yakın zamanda koleksiyona dahil edilen eserler ayrı sekmelerde incelenebilmektedir.

Belgeler, Louvre Müzesi bölümlerinin dokümantasyonunda veya Ulusal Arşivlerde saklanan belge ve arşivlerin yanı sıra Louvre’da yürütülen çalışmalar aracılığıyla müze koleksiyonlarının oluşum tarihini içeren dökümanlar ile ayrı bir kategori altında sunulmuştur. Belgeler sayfasında 12bin 608 belge yer almakta olup, yazar, tarih, teknik bilgi, boyut bilgileri ile görüntülenebilmektedir. Web sitesinde yer alan ‘Basın’ kategorisinde müze koleksiyonuna dahil edilen son eserler, son sergiler ve yaklaşan etkinlikler ile ilgili içerikler yer almaktadır. Fransa’da ve Dünyada Louvre başlıklı kategori ile; Louvre Koruma Merkezi, Louvre-Lens, Louvre-Abu Dhabi, bölgesel ortaklıklar, sergiler ve kazılar ile ilgili bilgilendirici metinler bulunmaktadır. Ziyaret planlayanlar için uyulması gereken kurallar ayrı bir başlık ile kategorilendirilmiş olup bilgilendirmeler bu sekme üzerinden yapılmaktadır

Sunum

Web sitesi, kullanıcı dostu bir şekilde kategorize edilmiş içerikler sunmaktadır. Louvre Instagram hesabına entegre edilen sosyal medya paylaşımları, sergi ve etkinlik sayfalarında detaylı metinler ve görsellerle desteklenmektedir. Ziyaret planlayanlara yönelik kurallar, rehberli tur seçenekleri ve etkinlik programları açık ve kolay erişilebilir bir şekilde yer almaktadır. Engelli ziyaretçilere özel iletişim formları ve telefon numaraları paylaşılmıştır. Sitede kullanılan renk paleti ve yazı stilleri sade ve

anlaşıldır. Başlıklar ve içerikler kullanıcının kolaylıkla anlayabileceği formda ve kategorilere göre standardize edilerek sunulmuştur.

Kullanılabilirlik

Louvre web sitesi ile müze koleksiyonlarına, sergilere ve müze bilgilerine kolayca erişilebilmektedir. Güncellenen koleksiyon veri tabanı, yalnızca uzmanlar için değil, genel ziyaretçiler için de detaylı bilgiler sunmaktadır. Rehberli turlar ve ziyaretçi memnuniyet anketleri gibi özellikler, siteyi daha kullanışlı hale getirmektedir. Ayrıca iş ilanları ve profesyonel iş birlikleri gibi kategoriler de kullanıcıların farklı ihtiyaçlarına yönelik çözümler sunmaktadır. Louvre web sitesinde arana içeriğe ulaşmayı kolaylaştıracak bir site haritası bulunmamaktadır.

Etkileşim ve Geri Bildirim

Müzeye geri bildirimler, e-posta ve telefon kanalları dışında, web sitesinde yer alan ‘Ziyaretçi Değerlendirme Anketi’ ile yapılabilmektedir. Bu anket ile ziyaretçilerden, müzeyle ilişkin genel memnuniyetleri, ziyaret öncesi bilgi erişimi (web sitesi, biletleme, etkinlik programları vb.) ve müzeyle girişteki karşılama deneyimleri hakkında görüşlerini belirtmeleri istenmektedir. Web sitesinde engelli ziyaretçilerin geri bildirimleri için bir form ve genel ziyaretçiler için sunulan telefon numarasından ayrı bir telefon numarası yer almaktadır. Web sitesi iletişim seçenekleri arasında bireylere yönelik rehberli turlar ve atölye çalışmaları, Louvre rehberi eşliğinde gruplar için rehberli turlar, araştırma ve koleksiyonlar(görseller ve görsel çoğaltma hakları, müzede resim veya çizim yapmak, Louvre’daki bir sanat eserine ilişkin bir araştırma yapmak, özel mülkiyete ait bir sanat eserinin değerlendirilmesi), şirketler ve profesyoneller, resmi turlar ve VIP misafirler, istihdam seçenekleri ayrı başlıklar ile listelendirilerek her birimin iletişim numarası ilgili başlık altında paylaşılmıştır. Web sitesinde iş ilanları ve kabul listeleri de erişime açık bir şekilde görüntülenebilmektedir.

E-Hizmetler

Web sitesinde e-bilet satışı, çevrim içi mağaza, eserlerin dijital katalogları, e-yayınlar, çevrim içi bağış seçenekleri bulunmaktadır. Corpus başlığı ile portala bağlı bir

platform olarak sunulan sayfada, müzede yer alan eserler detaylı olarak görüntülenebilmektedir. Platform ile Louvre Müzesi'nin koleksiyonlarının oluşum tarihi, müzenin departmanlarındaki belgeler ve arşivlerde ya da Ulusal Arşivler' deki korunan belgeler, Louvre'da yapılmış olan araştırmalar aracılığıyla keşfedilebilmektedir. Web sitesinde sanal tur seçeneği bulunmaktadır. Ek olarak 'Evde Louvre' başlığı ile podcastler, oditoryumdaki çeşitli etkinlikler, sanal gerçeklik deneyimi hizmetlerine yer verilmiştir.

Teknik

Web sitesinde İngilizce, Fransızca, İspanyolca ve Çince olmak üzere 4 farklı dil seçeneği bulunmaktadır. Web sitesi farklı cihazlar üzerinden de görüntülenebilmektedir. Sayfada yer alan metin ve görseller eş zamanlı olarak yüklenmektedir.

Louvre Müzesi'nin hem Ministère de la Culture portalında yer alması hem de kendine ait bir web sitesinin bulunması, müzenin görünürlüğü, erişilebilirliği ve koleksiyon yönetimi açısından önemli avantajlar sunmaktadır. Öncelikle, Ministère de la Culture portalı aracılığıyla Louvre, Fransa'nın ulusal kültürel mirasının bir parçası olarak geniş bir kitleye tanıtılmakta ve diğer ulusal müzelerle birlikte konumlandırılmaktadır. Bu durum, müzeyi daha geniş bir bağlamda öne çıkarırken, kültürel politikaların bir parçası olarak Louvre'un erişim ve bilinirliğini artırmaktadır. Buna karşın, Louvre'un kendine ait web sitesi, müzeye özgü bir dijital kimlik oluşturmaya olanak tanımakta ve içerik yönetiminde müzenin bağımsızlığını vurgulamaktadır. Bu bağımsız platform sayesinde, Louvre daha detaylı ve özelleştirilmiş bir deneyim sunabilmektedir. Örneğin, koleksiyon veri tabanı, hem Musée du Louvre hem de Musée National Eugène-Delacroix'ye ait 500.000'den fazla eseri kapsamakta olup, bu veritabanı, sürekli güncellenen ve her eserin konum bilgisine kadar detaylandırılmış bilgiler içermektedir. Ministère de la Culture portalında yer alan koleksiyon bilgileri ise genellikle özet niteliğinde olup, Louvre'un kendi web sitesindeki kadar detaylı bir erişim imkanı sunmamaktadır. Louvre Müzesi'nin web sitesi incelendiğinde kendine ait bir platformun olmasının gözlemlenen avantajları aşağıda sıralanmıştır;

- **Koleksiyon Yönetimi ve Görünürlük:** Louvre'un kendi web sitesinde koleksiyonlarına daha detaylı erişim sağlanması, yalnızca uzmanlar ve

akademisyenler için değil, genel ziyaretçiler için de büyük bir avantaj sunmaktadır. Her bir kategori altında yer alan binlerce eserin detayları, müzenin hem dijital arşivcilik hem de kültürel erişim konularındaki başarısını vurgulamaktadır. Ministère de la Culture portalı daha genel bir çerçeve sunarken, Louvre'un web sitesi koleksiyonların detaylı olarak keşfedilmesini mümkün kılarak, müzenin görünürlüğünü artırmaktadır.

- **Ziyaretçi İletişimi ve Geri Dönüşler:** Louvre'un kendi web sitesinde ziyaretçi memnuniyetine yönelik anketler ve geri bildirim formları, ziyaretçi deneyimini iyileştirme çabalarını desteklemektedir. Ayrıca engelli ziyaretçilere yönelik özel iletişim kanalları ve rehberli tur seçenekleri, müzenin farklı ziyaretçi gruplarına olan duyarlılığını göstermektedir. Bu özellikler, Louvre'un ziyaretçi odaklı bir yaklaşımı benimsediğini ve ziyaretçi memnuniyetine verdiği önemi yansıtmaktadır.
- **Bağımsız Dijital Kimlik:** Ministère de la Culture portalında yer almak, Louvre'un ulusal düzeyde temsil edilmesine olanak sağlarken, kendi web sitesi küresel bir kimlik olarak Louvre'un özgünlüğünü ve prestijini pekiştirir. Kendi dijital platformuna sahip olmak, müzenin hem içerik hem de pazarlama stratejilerinde daha esnek ve yenilikçi olmasını mümkün kılmaktadır.
- **Eğitim ve Etkileşim:** Louvre'un web sitesinde yer alan küratör anlatımlı videolar, detaylı sergi sunumları ve eğitim materyalleri, ziyaretçi ile müze arasında interaktif bir bağ kurarak, müzenin eğitim misyonunu desteklemektedir. Ministère de la Culture portalında yer alan tüm müzeler için bu tür detaylı içeriklere yer verilmezken, Louvre Müzesi'nin web sitesinde kullanıcılar müzeyi sanal ortamda daha kapsamlı bir şekilde deneyimleyebilmektedir.

Louvre Müzesi'nin hem Fransa'daki tüm müzelerin bulunduğu bir portal olan Ministère de la Culture portalında hem de kendi bağımsız web sitesi aracılığıyla dijital iletişimini ilerletmesi, müzenin farklı hedef kitlelere erişim sağlama ve dijital platformlarda çok yönlü bir görünürlük elde etme stratejisinin bir parçası olarak görülebilir. Portal, Louvre'u ulusal bağlamda öne çıkarırken, kendi web sitesi müzenin bağımsız bir dijital varlık olarak öne çıkmasını, küresel sanat dünyasında prestijini artırmasını ve kültürel mirasını daha geniş bir kitleye sunmasını sağlamaktadır. Aynı

zamanda portalda yer almayan müzenin koleksiyonu ve arşivi hakkındaki bilgiler web sitesinde daha detaylı olarak görüntülenebilmektedir.

Web sitesinde krediler kısmında sitede proje yönetimi, dijital proje yöneticiliği, dijital içerik geliştirme, erişilebilirlik desteği, barındırma hizmetleri, içerik yazımı, tanıtım, çeviri koordinasyonu, sosyal medya yönetimi, halkla ilişkiler, biletleme operasyonları, eğitim atölyeleri ve geziler-konferanslar, içerik düzenleme, satın alma, pazarlama, hukuk danışmanlığı, ve site yönetimi alanlarında görev alan kişilerin katkıda bulunduğu görülmektedir. Ayrıca web sitesinde yer alan ve Louvre Müzesi'nin koleksiyonlarına ve dijital hizmetlerine erişimi artırmak için geliştirilen Louvre+ bölümünün, Art Explora Vakfı'nın desteğiyle hayata geçirildiği krediler kısmında belirtilmiştir. Müzenin web sitesi için ayrılan bütçe ile ilgili bilgi sitede yer almamaktadır.

4. TÜRKİYE’DE DEVLET MÜZELERİNDE WEB SİTE VE PORTAL KULLANIMI

Bu bölümde, Türkiye'deki devlet müzeleri ile ilgili paylaşımları sunan web siteleri ve portal kullanımları incelenecektir. Araştırmanın ikinci alt sorusu olan “Türkiye’de kurumsal web siteleri kapatılan devlet müzeleri mevcut portallar aracılığıyla yeterince tanıtılmakta mıdır?” sorusu doğrultusunda Türkiye’nin ilk müzesi olan ve önemli bir koleksiyona sahip olan İstanbul Arkeoloji Müzelerinin web sitelerinin neden kapatıldığına yönelik olarak farklı web sitelerinde arama yapılmış fakat kapatılması ile ilgili bir bilgi veya paylaşım bulunmadığı fark edilmiştir. Bu doğrultuda, İstanbul Arkeoloji Müzeleri Müdürü Sn. Rahmi Asal ile gerçekleştirilen görüşme sonucunda edinilen bilgiler doğrultusunda, yalnızca İstanbul Arkeoloji Müzeleri’nin değil Türkiye’deki bütün devlet müzelerinin Kültür ve Turizm Bakanlığı kararı ile tek bir portalda toplandığı, 2019 yılı itibarıyla İstanbul Arkeoloji Müzeleri’nin portala dahil olduğu görülmektedir. Bağımsız web sitelerinin kapatılmasıyla müzelere dair bilgi ve gelişmelerin, Kültür Bakanlığı’na bağlı muze.gov.tr, turkishmuseums.com, sanalmuze.gov.tr olmak üzere üç farklı portalda birleştirildiği ve paylaşıldığı görülmektedir. Bu düzenleme sonucunda devlet müzelerinin tümü kendilerine ait bağımsız web sitelerini kaybetmiştir. Dolayısıyla söz konusu düzenlemeyle müzelerin görünürlüğü konusunun ne şekilde ilişkilendiğini anlamak amacıyla kurulan üç portalın; muze.gov.tr, turkishmuseums.com ve sanalmuze.gov.tr adresleri üzerinden incelenmesi gereği doğmuştur. Bu değerlendirme sürecinde, müze web sitelerinin analiz edilmesi amacıyla geliştirilen MuseumQual ölçeği kullanılarak içerik, sunum, kullanılabilirlik, etkileşim ve geri bildirim, e-hizmetler ve teknik başlıklarından yararlanılmıştır.

4.1. Muze.gov.tr Portalına Detaylı Bakış

Muze.gov.tr, Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı bir web sitesidir ve Türkiye'deki müzelerin dijital ortamda tanıtılması, erişilebilirliği ve

topluma sunulması amacıyla oluşturulmuştur. Portal üzerinden, Türkiye'deki devlet müzeleri ve ören yerleri hakkında temel bilgiler görüntülenebilmektedir. Portalda toplamda 361 müze ve ören yeri bulunmaktadır. Portalın kuruluş tarihi portal web sitesinde yer almamaktadır.

İçerik

Muze.gov.tr web sitesi incelendiğinde, anasayfa, hakkımızda ve diğer temel başlıkların kolayca görüntülenebilir olduğu fakat başlıklarda yer alan içeriklerin yeterli açık ve anlaşılabilirlikte olmadığı görülmektedir. Örneğin muze.gov.tr web sitesi hakkında bilgi sahibi olmak isteyen bir ziyaretçi web sitesinde yer alan hakkımızda kısmına tıkladığında web sitesinin amacı, ne zaman kurulduğu hakkında bilgi içeren bir metin bulunmadığı görülmektedir. Mevcut içerikte, müze ve ören yerlerinin önemini vurgulayan ve sonunda ziyaretçiye teşekkür ile tamamlanan bir metin yer almaktadır. İçeriklerin ve içeriklerde kullanılan dilin sade fakat içerikler hakkında detaylı bilgi veren metinler olmadığı görülmektedir. Şekil 6'da görüldüğü gibi, "Hakkımızda" bölümünde yalnızca müzeler ve ören yerlerinin korunmasına dair genel ifadeler yer almakta, sitenin kuruluş tarihi ve amacı hakkında bilgi verilmemektedir.

Şekil 6. Muze.gov.tr portalının "Hakkımızda" sekmesinin ekran görüntüsü.

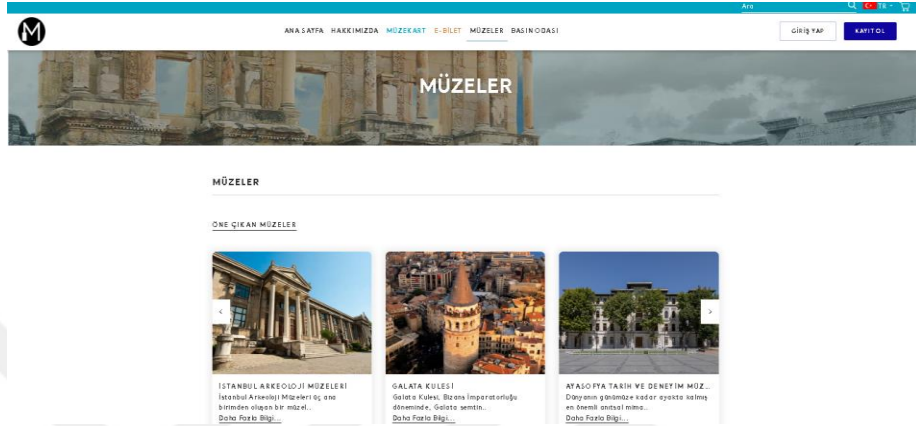

Kaynak: Muze.gov.tr, 2024.

Açık ve anlaşılır bir dil ve içerik, ziyaretçi veya müze ziyareti planlayanlar için ihtiyaç duydukları bilgiye kolayca ulaşabilmelerini sağlarken, portalda bulunan içeriklerin müzeler hakkında ziyaret planlanabilmesi için temel bilgileri sağladığı görülmektedir. Müzeler portalda şu başlıkların yer aldığı bir içerik ile sunulmaktadır; ziyaret saatleri, müze tanıtımı, müzenin konumu, sesli rehberlik hizmetleri, müze broşürü, müzenin

yakınında yer alan diğer müzeler ve müzeyi puanlama seçeneği. Her müze hakkında temel bilgileri içeren metin ve fotoğraflar sunulmuştur. Portalda bulunan 361 müzenin nasıl yer aldığı incelendiğinde, sitenin en üst kısmında öne çıkanlar kategorisinde seçili müzelerin yer aldığı görülmektedir.

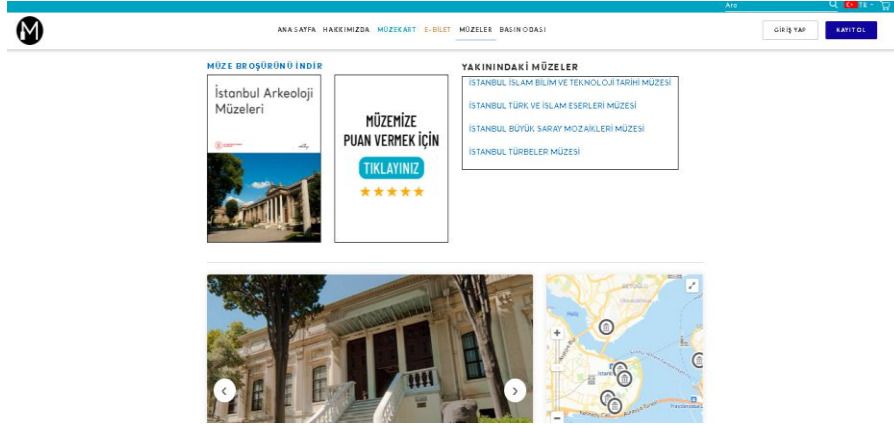
Şekil 7. Muze.gov.tr portalının "Müzeler" sekmesinin ekran görüntüsü.

Kaynak: Muze.gov.tr, 2024..

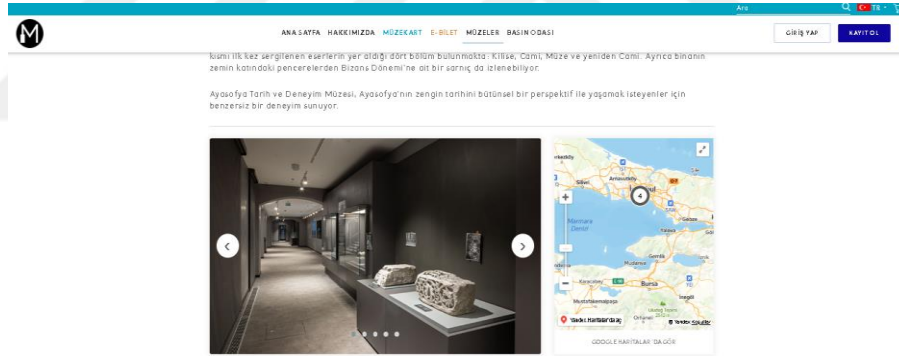
Her müze hakkında daha fazla bilgi al sayfasının farklı şekillerde tasarlandığı görülmektedir. Örneğin bazı müzeler için müze hakkında bilgi ve fotoğraflara ek olarak müze broşürü ve müze değerlendirme seçenekleri eklenmişken, bazı müzeler için sadece müzeyi tanıtan kısa bir metin ve fotoğraf ile sınırlı kalmıştır.

Şekil 8. Muze.gov.tr portalının "İstanbul Arkeoloji Müzeleri" sekmesinin ekran görüntüsü.

Kaynak: Muze.gov.tr, 2024.

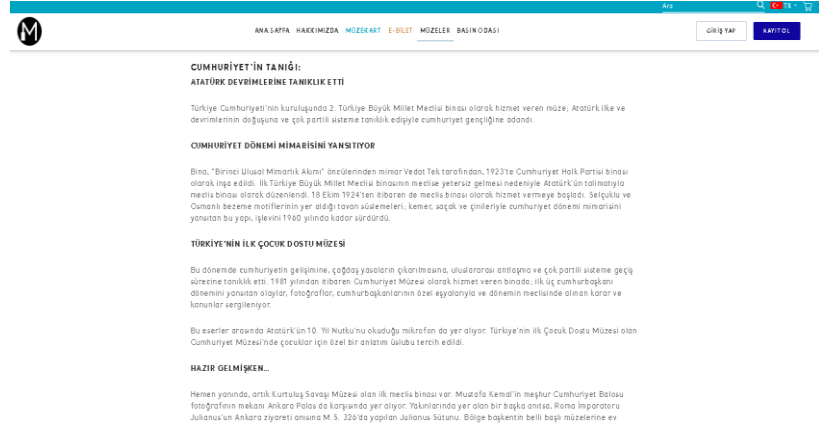
Şekil 9. Muze.gov.tr portalının "Ayasofya Tarih ve Deneyim Müzesi" sekmesinin ekran görüntüsü.

Kaynak: Muze.gov.tr, 2024.

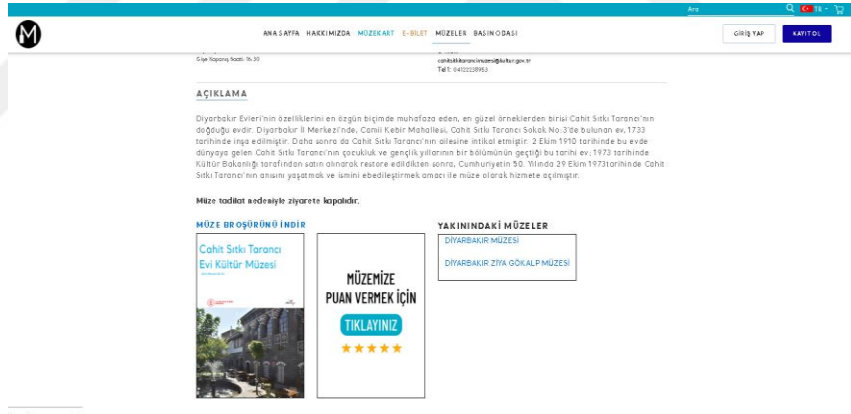
Bilinirliği yüksek olarak görülen müzelerin metinlerinin uzun olarak eklendiği, bilinirliği daha düşük olarak görülen müzelerin ise metinlerinin daha kısa tutulduğu ve fotoğraflarının daha az bulunduğu gözlemlenmektedir.

Şekil 10. Muze.gov.tr portalının "Cumhuriyet Müzesi" sekmesinin ekran görüntüsü.

Kaynak: Muze.gov.tr, 2024.

Şekil 11. Muze.gov.tr portalının "Cahit Sıtkı Tarancı Evi Etnografya Müzesi" sekmesinin ekran görüntüsü.

Kaynak: Muze.gov.tr, 2024.

Bazı müze ve örenyerleri sitede broşür ve değerlendirme seçeneği ile bulunurken bazıları broşür eklenmeden yalnızca değerlendirme seçeneği ile eklenmiştir. Kimi müze ve örenyerlerinin detaylı metinlerinde ‘hazır gelmişken’ başlığı ile ilgili mekânın yakınlarında ziyaret edilebilecek başka müze ve örenyerleri sunularak, ziyaretçilerin kültürel deneyimlerini zenginleştirmenin ve müzeler arası etkileşimi arttırmanın bir yolu olarak kullanıldığını söyleyebiliriz. “Aydın Müzeleri” sekmesinde araştırma dahilinde görüntülenen ilk tarih olan Nisan 2024’ten Aralık 2024’e Aydın Müzesi

olarak değişmeksizin Göbeklitepe Örenyeri'nin bulunduğu, dolayısıyla bu içeriğin aylık olarak düzenlenmediği tespit edilmiştir.

Şekil 12. Muze.gov.tr portalının "Ayn Müzesi" sekmesinin ekran görüntüsü.

Kaynak: Muze.gov.tr, 2024.

Şekil 13. Muze.gov.tr portalının "Ayn Müzesi" sekmesinin ekran görüntüsü.

Kaynak: Muze.gov.tr, 2024.

Web sitesinde bazı müze ve örenyerlerinin dijital broşürleri yer almakta olup, bazı müze ve örenyerlerine ait broşürler ilgili sayfalarda bulunmamaktadır. Müze koleksiyonunun neleri içerdiğine ve kökenine dair genel bir bilgi sunmakla beraber detaylı içeriği, tarihleri, sanatçıları, dönemi hakkında bir sınıflandırma ve eserlere müze tanıtım içeriğinde yer verilmemiştir. Portalda yer alan içerikler Türkçe ve İngilizce olarak iki farklı dilde sunulmuştur. Çocuklara ve özel ihtiyaçları olan bireylere yönelik özel bir içerik bulunmamaktadır. Portalda yer alan sosyal medya hesapları bağlantıları dışında kullanıcıların üye olabilecekleri yan içerikleri

destekleyen blog veya platformlar bulunmamaktadır. Muze.gov.tr, web sitesinde, her müzenin mevcut koleksiyonlarına dair kısa tanıtım metinleri yer almakta ancak geçmiş sergilere ve etkinliklere dair bir arşiv ya da detaylı sayfa bulunmamaktadır. Müze tanıtım metinlerinde koleksiyonların içeriğine dair kısa açıklamalar yer alsa da, eserlerin tarihçesi ve eser hikayelerine dair bilgiler sunulmamaktadır. Ayrıca, koleksiyonların dijital arşivlerine veya geçmiş sergilerin detaylı açıklamalarına dair herhangi bir bölüm bulunmamaktadır. Bu eksiklik, kullanıcıların müze koleksiyonları ve geçmiş sergiler hakkında daha kapsamlı bilgiye ulaşmasını sınırlayan bir faktör olarak öne çıkmaktadır. İçerikler incelendiğinde Ana sayfada eklenen güncellemelerin daha çok Müzekart ve Müzekart mobil uygulaması ile ilgili olduğu gözlemlenmektedir. Araştırma süresince kaydedilen güncelleme verileriyle web sitesinde, müzelerdeki sergi, söyleşi ve etkinlikler hakkında güncellemelerin paylaşılmadığı, anasayfada yer alan paylaşımların daha çok Müzekart ile ilgili olduğu gözlemlenmektedir.

Şekil 14. Muze.gov.tr portalının "Anasayfa" sekmesinin ekran görüntüsü.

Kaynak: Muze.gov.tr, 2024.

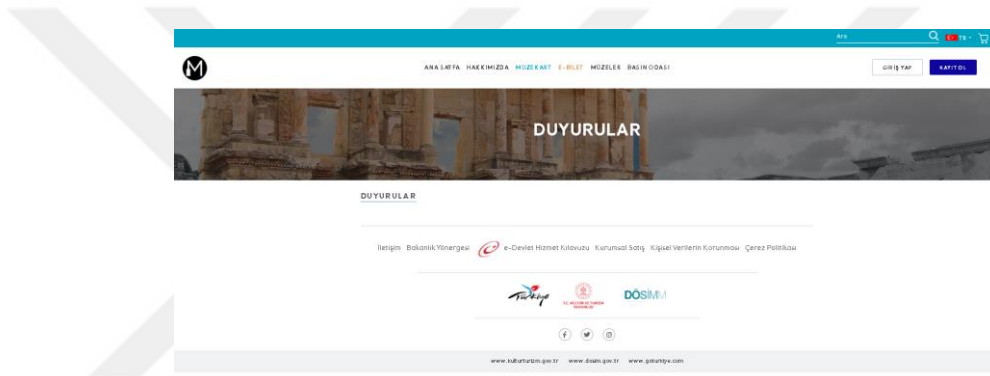
Müzenin etkinlik programına dair, atölyeler, söyleşiler, eğitim etkinlikleri hakkında bilgiler bölümü yer almamaktadır. Örneğin 2024 Turizm sezonunda müze ve örenyerlerinin ziyaret saatlerinin güncellenmesiyle beraber ‘Gece Müzeciliği’ kapsamında ziyaret Efes Antik Kenti’nin ziyaret saatleri uzatılırken, muze.gov.tr web sitesinde bu güncelleme Anasayfa kısmında ‘Efes Örenyeri By Night Tarihini Işığında Bir Deneyim’ başlıklı bir görsel eklenerek duyurulmuştur. İlgili site afişine

tıklandığında farklı bir sayfaya yönlendirmemekte, konu hakkında web sitesinde başka bir bilgilendirici metin bulunmamaktadır.

Sunum

Muze.gov.tr, web sitesi sunumu ve ilk izlenimi incelendiğinde sayfanın en üstünde güncel haberler ile ilgili ‘Duyurular’ başlığı ile bir site afişi bulunmamaktadır. Site afişine tıklandığında bir fotoğraf veya metnin açılmadığı görülmektedir. Herhangi bir fotoğraf veya metin açılmadığı için multimedya içeriğinin etkileşim sağlamadığı görülmektedir.

Şekil 15. Muze.gov.tr portalının "Duyurular" sekmesinin ekran görüntüsü.

Kaynak: Muze.gov.tr, 2024.

Sekmeler arasında yer alan ‘Ayın Müzesi’ kategorisine özel olarak düzenlenmiş bir metin veya görsel bulunmamakla birlikte, müze web sitesine eklendiği tanıtıcı metin ile ilgili sekmeye eklenmiştir. Sitede kullanılan renk paletinin Müzekart üzerinde yer alan renkler ile uyumlu olduğu ve sayfa içerisinde de renklerin tutarlılığı olduğu görülmektedir. Sitede kullanılan yazı stillerinin de alt kategorilerdeki metinler ile tutarlı olduğu gözlemlenmiştir.

Kullanılabilirlik

Ana sayfa, müzeler, müzekart ve duyuruları içeren temel başlıklar ile bölümlere ayrılmıştır. Ancak bazı alt kategorilere erişim için birden fazla adım gerekmektedir. Bu durum, kullanıcı deneyimini karmaşık hale getirebilir. Menülerin tasarımı genel

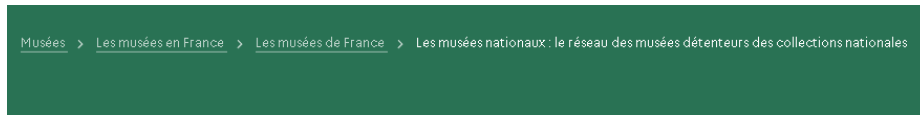
olarak sade başlıklar altında kategorize edilmiştir fakat başlıklar altında yer alan içeriklerin kullanıcı deneyimini görsel olarak zenginleştirme açısından yetersiz kaldığı görülmektedir. Örneğin müzeler kategorisinde portalda yer alan tüm müzeler tek sayfada görüntülenememekte olup, yatay bir tasarım ile yan yana eklenmiştir. Sağ tarafa kaydırma seçeneği ile diğer müzeler görüntülenmek istendiğinde, aynı müzeler tekrar etmektedir. Aynı sayfada alt tarafta yer alan müzeler ise 9 müze ile sınırlıdır. Portalda yer alan 361 müzeden yalnızca 9'u bu sayfada görüntülenebilmekte olup, diğer müzeler için arama sekmesinden müzeyi aratmak gerekmektedir. Ana sayfada bir arama çubuğu mevcut olmakla beraber filtreleme seçeneklerinin olmaması, kullanıcıların aradıkları bilgiye erişimini zorlaştıran bir durumdur. Ayrıca, kullanıcıların "geri dön" veya "ileri git" özellikleri için tarayıcı düğmelerine bağımlı kalması, sezgisel bir gezinme deneyimini engellemektedir. Bunun yerine bazı web sitelerinde sayfanın üst kısmına "breadcrumb" navigasyonu eklenerek kullanıcı deneyimi kolaylaştırılmaktadır.

Şekil 16. Muze.gov.tr portalının "Anasayfa>Müzeler>Anadolu Medeniyetleri Müzesi" sekmesinin ekran görüntüsü.

Kaynak: Muze.gov.tr, 2024.

Şekil 17. Les Musées Nationaux portalından "breadcrumb" navigasyonu içeren bir ekran görüntüsü.

Kaynak: Les Musées Nationaux, 2024.

Bu özellik, kullanıcının hangi sayfada olduğunu ve önceki sayfalara nasıl geri döneceğini gösterir. Ayrıca, bu navigasyon türü, kullanıcıların web site içeriklerinin hangi hiyerarşik düzende olduklarını anlamalarına da yardımcı olabilir. Örneğin; "Ana Sayfa> Müzeler> İstanbul Arkeoloji Müzeleri şeklinde bir yapı, kullanıcıyı rahatça geri yönlendirebilir.

Web sitesinde video ve etkileşimli öğelere yer verilmeden yalnızca statik görsel içerikler kullanılmaktadır. Sanal tur seçeneği veya müzeler hakkında detaylı bilgi sağlayabilecek sesli rehberler, kullanıcıya içerik hakkında daha fazla bilgi sağlayabilecek interaktif panellerin ya da farklı multimedya sunum yöntemlerinin kullanılmadığı gözlemlenmiştir. Web sitesindeki tüm içeriklerin listesini sunan bir site haritası da bulunmamaktadır.

Etkileşim ve Geri Bildirim

Kullanıcıların web sitede etkileşimi ve katılımını sağlayabilecek özelliklerden olan geri bildirim özelliği muze.gov web sitesinde sayfanın en alt kısmında bulunan 'İletişim' sekmesi üzerinden kullanıcının iletişim bilgilerini girerek mesajını ilettiği ve kullanıcının mail adresine geri dönüş sağlandığı bir sistem üzerinden iletilmektedir. Örnek olarak ilgili iletişim sekmesinden mesaj iletilmiş ve bir gün içerisinde yardım@muze.gov.tr dönüş sağlanmıştır. Web sitesinin en alt kısmında bulunan Facebook, Twitter ve Instagram hesapları bağlantıları muze.gov'un sosyal medya hesaplarına yönlendirmekle beraber, Instagram sayfası dışındaki diğer medya kanallarındaki paylaşımların güncel olmadığı görülmüştür.

E-Hizmetler

Muze.gov.tr web sitesinde Eğitim ve Bilgilendirme başlığı altında belirgin eğitici içerikler, öğretim materyalleri, veya rehberler yer almamaktadır. Ayrıca, sanal turlar veya etkinlikler gibi dijital eğitim kaynaklarına da erişim sağlanmamaktadır. Bu durum, eğitim odaklı materyallerin eksikliği nedeniyle, kullanıcıların yalnızca temel müze bilgilerine ulaşabileceği bir yapı oluşturur ve bu da web sitesinin eğitici işlevini sınırlı kılmaktadır.

Teknik

Muze.gov.tr web sitesinin farklı tarayıcılarda çalıştığı gözlemlenmiştir. Aynı zamanda mobil uygulama yönlendirmeleri ve sosyal medya hesaplarına yönlendirmeler de ikonlar ile sembolize edilen bağlantılar ile yapılmaktadır. Web sitesinde sayfaların yüklenme sürelerinde yavaşlık gözlemlenmiştir. Özellikle, sayfalarda yer alan görsellerin metin içeriklerinden daha geç yüklendiği fark edilmiştir. Bu durum, kullanıcı deneyimini olumsuz etkileyebilir ve özellikle görsel içeriklere odaklanan kullanıcılar için siteyi daha az verimli hale getirebilir.

4.2. Turkishmuseums.com Portalına Detaylı Bakış

Turkishmuseums.com, 2012 yılından itibaren yürütülmekte olan GoTürkiye projesinin kültür turizmi alanındaki dijital iletişimini güçlendirmek amacıyla 2019 yılında planlanmış ve 2020 yılında hayata geçirilmiş bir projedir. Proje, Türkiye'deki müzelerin dijital ortamda tanıtılmasını ve küresel düzeyde daha geniş bir izleyici kitlesine ulaşmasını sağlamayı amaçlamaktadır. İlk ajansı olarak Siu Digital belirlenmiştir. Proje, müzeciliğin dijitalleşmesine katkı sağlamayı hedefleyen önemli bir adım olarak görülmektedir. Portal, Türkiye çapında müzelerin tanıtımına yönelik çeşitli dijital iletişim stratejilerinin bir parçası olarak tasarlanmış ve hayata geçirilmiştir. Bu doğrultuda hazırlanan web sitesi, Türkiye'deki farklı müzeleri dijital içerikler ile destekleyerek tanıtılmaktadır.

Proje kapsamında, 'SiuDgital' dijital ajansı kapsamında dijital iletişim stratejisi oluşturulmuş olup Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı 400'e yakın müze ve örenyerini tanıtan Turkishmuseums.com portalı geliştirilmiştir. Portalda yer alan müzeler ile ilgili fotoğraf ve içerikler, İngilizce olarak sitede paylaşılmaktadır.

İçerik

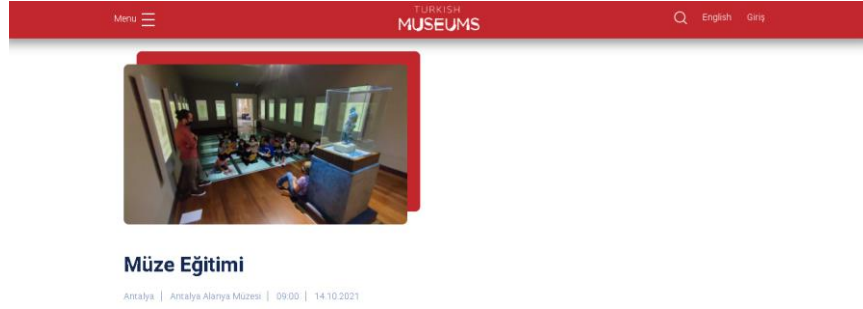
Turkishmuseums.com web sitesi incelendiğinde, ana sayfa içeriklerinde 'Günün Müzeleri', 'Tarihi Keşfet', 'Yaklaşan Etkinlikler', 'Güncel Blog Yazıları' başlıkları ile sosyal medya hesapları yönlendirme linkleri, Müzekart tanıtım bölümü bulunmaktadır. Müzeleri bölge, il ve türe göre filtreleyerek görüntüleme seçeneği

bulunmaktadır. Harita seçeneği ile portalda yer alan Kültür Bakanlığına bağlı müzeler görüntülenebilmektedir. Haritada seçilen bölgede bir müze detayı görüntülendiğinde müze adresi, ziyaret saatleri bilgileri yer almaktadır.

Müzedeki yer alan eserler hakkında bilgi ve eser fotoğrafları portalda yer almamaktadır. Müzelerin çalışma saatleri ve konumu müzeler kategorisinde seçilen müzenin sayfasında görüntülenebilmektedir. Müzenin ziyaret saatleri bazı müzelerde yakın zamanlı olarak güncellenmişken bazı müzeler için güncelleme tarihinin yakın zamanlı olmadığı görülmektedir. Örneğin, İstanbul Arkeoloji Müzesi sayfasında 2024 yılı için ziyaret saatlerinin paylaşıldığı görülürken, Ankara Resim ve Heykel Müzesi için ziyaret saatlerinin bulunmadığı görülmektedir.

Sayfa Türkçe ve İngilizce dil seçenekleri bulunmaktadır. ‘Museums From Home’ kategorisi altında Turkishmuseums.com’un YouTube kanalına yönlendirme yapan içerikler yer almakta, ilgili içeriğe tıklandığında müzeleri tanıtan videoların paylaşıldığı görülmektedir. ‘Museums From Home’ kategorisi altında paylaşılan bir diğer içerik olan ‘Kids Game’ başlıklı içerik ile ‘Coloring Game’ isimli bir oyun paylaşılmış olup, oyunda, bazı müze binalarını dijital bir boyama kitabı olarak renklendirebileceği seçenekler yer almaktadır fakat ekranda yer alan boyama içeriği görseli hakkında bilgi verilmemiştir. Bu anlamda çocuklara yönelik olarak hazırlanan bu içeriğin herhangi bir bilgi-metin paneli-sesli rehber bulundurmaması sebebiyle bilgilendirici bir içerik olmadığı görülmektedir. Portalda kullanıcılara müzeler hakkında yeni haberler ve öneriler sunan bir blog sayfası bulunmaktadır. Ek olarak Sanal müze seçeneğine tıklandığında.turkishmuseums.com ana sayfasına yönlendirme yapılmaktadır. Bu sayfada yer alan yan içerikler de yine portala bağlı olup, sanal müze turları ve sanal etkinlikleri içermektedir. Portalda etkinliklerin güncel olmadığı gözlemlenmiştir. Örneğin, İstanbul Galata Kulesi Müzesi için 07.10.2024 tarihinde eklenen içerik, ‘İçerik Bekleniyor’ olarak görüntülenmektedir. Çocuklara yönelik etkinlikler sayfasında 2021 yılında paylaşılmış Antalya Alanya Müzesi Müze Eğitimi etkinliği görüntülenmektedir.

Şekil 18. Turkishmuseums.com portalının "Çocuklara Yönelik Etkinlikler" sekmesinin ekran görüntüsü.

Kaynak: Turkishmuseums.com, 2024.

Blog sayfasının diğer sekmeler ile karşılaştırıldığında daha fazla içerikten oluştuğu gözlemlenmektedir. Müze ve öğrenyerleri ile ilgili haberler, gelişmeler, ziyaret edilmesi önerilen müzeler ve müzelerde yer alan bazı eserler ile ilgili yazıların blog sayfasında paylaşıldığı görülmektedir. Portalda bulunan müzelerde yer alan eserlerin incelenebileceği bir koleksiyon seçeneği veya müzelerde yer alan doküman ve belgelerin görüntülenebileceği bir arşiv seçeneği bulunmamaktadır.

Sunum

Müzeler sayfasında portalda yer alan her müze ile ilgili tanıtıcı metin, müze planı ve müze broşürü, müze puanlama seçeneği ile birlikte yer almaktadır. Yine aynı sayfa içerisinde müzedeki olanaklar (kafe, mağaza, WC, otopark, cami, çocuklu ailelere uygunluk, sesli rehber seçeneği) başlıklar altında sunulmuştur. Sayfa açılışında ana sayfada yer alan metin ve logonun içiçe geçtiği ve karmaşık bir görüntü yarattığı görülmektedir. Sayfada kullanılan yazı stilleri sade ve anlaşılırdır. Sayfanın tümünde kırmızı- beyaz renk ikilileri kullanılarak bir tutarlılık sağlanmıştır.

Kullanılabilirlik

Portalda sergiler için standartize edilmiş bir format olmadığı; bazı sergilerin uzun ve detaylı tanıtım metinleriyle eklenirken, bazı sergilerin ise ilgili müzenin müdürlüğü tarafından yayınlanan kısa bir davet yazısı ile paylaşıldığı görülmektedir. Etkinlikler sayfası konser, sergi, eğitim, çocuklara yönelik etkinlikler başlıkları ile kategorize edilmiştir. Sergiler sayfasında portalda bulunan müzelerdeki sergiler yer almakta olup,

sayfada eklenen sergilerin güncel olmadığı ve sıralamanın güncel sergilere göre düzenlenmediği görülmektedir. Örneğin, sergi sayfasında en üstte yer alan serginin 01.11.2021 tarihli olduğu görüntülenmektedir.

Şekil 19. Turkishmuseums.com portalının "Sergi" sekmesinin ekran görüntüsü.

Kaynak: Turkishmuseums.com, 2024.

Portalda arama seçeneği filtreleme özelliği ile birlikte eklenmiştir. Bu durum, aranan bilginin hızlı ulaşılabilmesine kolaylık sağlamaktadır. Web sitesindeki tüm içeriklerin listesini sunan bir site haritası bulunmamaktadır.

Etkileşim ve Geri Bildirim

‘Museums From Home’ kategorisi altında Turkishmuseums’un YouTube kanalına yönlendirme yapan içerikler yer almakta, ilgili içeriğe tıklandığında müzeleri tanıtan videoların paylaşıldığı görülmektedir. ‘Museums From Home’ kategorisi altında paylaşılan bir diğer etkileşimli içerik olan ‘Kids Game’ başlıklı içerik ile ‘Coloring Game’ isimli bir oyun paylaşılmış olup, oyunda, bazı müze binalarının dijital bir boyama kitabı olarak renklendirebileceği seçenekler yer almaktadır fakat ekranda yer alan boyama içeriği görseli hakkında bilgi verilmemiştir. Bu anlamda çocuklara yönelik olarak hazırlanan bu içeriğin herhangi bir bilgi-metin paneli-sesli rehber bulundurmaması sebebiyle tam olarak bilgilendirici bir içerik niteliği taşımadığı görülmektedir. Site sonunda blog ve etkinliklerden haberdar olmak için e-posta abonelik sistemi yer almaktadır. Bizi takip edin başlığı ile sosyal medya hesaplarına yönlendirme yapılmakta olup, geri bildirimlerin sağlanabileceği doğrudan bir iletişim adresi veya e-posta seçeneği bulunmamaktadır.

E-Hizmetler

Portalda bilet satın alma seçeneğine tıklandığında muze.gov.tr sayfasına yönlendirmektedir. Müze planları ve broşürleri dijital olarak görüntülenebilmektedir. Sanal müzeler sayfasında sanal müze turları gerçekleştirilebilmekte olup, e-hizmetler "Excavation Sites in 5 Questions" (5 Soruda Kazı Alanları) Anadolu'daki önemli arkeolojik alanları tanıtmayı amaçlayan bir seri ile desteklenmiştir. Bir diğer çevrim içi öğrenme etkinliklerinden olan #AFA (Advice From Artifacts) içeriği ile tarihi eserlerin modern hayata yönelik mesajlar veya tavsiyeler sunduğu bir konsept ile hem eserin tanıtımı yapılırken hem de izleyiciyle duygusal veya entelektüel bir bağ kurulmaktadır. Portalda eğitim sekmesinde e-kitap, e-dersler veya benzeri bir sayfa bulunmamaktadır.

Teknik

Portalın farklı tarayıcılarda da çalıştığı görülmektedir. Sosyal medya hesaplarına yönlendirme içeren bağlantılar yer almaktadır. Sayfada yer alan görsel ve metinler aynı hızda yüklenmektedir.

4.3. Sanalmuze.gov.tr Portalına Detaylı Bakış

Sanalmuze.gov.tr, Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı Bilgi Teknolojileri Genel Müdürlüğü tarafından 2020 yılında hazırlanan ve Türkiye'deki müzelerin sanal ortamda gezilebilmesini ve görüntülenebilmesini sağlayan bir web sitesidir. Bu site, Türkiye'nin müzelerinin dijital ortamda tanıtılmasını ve kullanıcılara sanal olarak müze ziyaretleri yapma imkanı sunmayı amaçlamaktadır. sanalmuze.gov.tr, özellikle Covid-19 pandemisi sürecinde önemli bir dijital kültürel erişim aracı olarak ortaya çıkmıştır.

İçerik

Sanalmuze.gov.tr sayfası incelendiğinde, sayfadaki temel başlıkların genel müdürlük, mevzuat, faaliyetler, duyurular, iletişim, S.S.S. (sık sorulan sorular) olarak kategorize edildiği görülmektedir. Web sitesi, genel müdürlük, mevzuat, faaliyetler, duyurular, iletişim ve sık sorulan sorular gibi ana başlıklar altında kategorize edilmiştir. Bu başlıklar, kullanıcılara temel bilgiler sunmakla birlikte, erişilebilirlik açısından

müzeler hakkında detaylı bilgiye erişim açısından sınırlı görülmektedir. Örneğin, genel müdürlük başlığı altında Kültür ve Turizm Bakanlığı'na dair kapsamlı bilgiler sunulmakta, ancak bu başlıkta verilen içerik, müze ziyaretçileri/müze ziyareti planlayan kullanıcıların hızlıca aradıkları bilgiye ulaşmasını engelleyen uzun ve detaylı metinler içermektedir. Benzer şekilde, mevzuat sekmesi altında bakanlığa dair mevzuatlar sunulmakta, ancak bu içerikler de oldukça teknik ve uzun olduğu için, kullanıcılar için erişilebilirlik sorunları oluşturabileceği görülmektedir. Web sitesinin duyurular kısmı, müze müdürlüklerine yönelik eğitimler ve yönetmeliklerle ilgili güncel duyurular içeriyor, ancak bu duyurular yalnızca bakanlık ile ilgili olmasına odaklanmış ve müzelerle ilgili etkinlikler ya da sergiler gibi daha geniş içeriklere yer verilmemiştir. Bu durum, ziyaretçilerin web sitesine olan ilgisini sınırlayabilir ve dolayısıyla erişilebilirlik açısından eksiklikler yaratabileceği görülmektedir.

Sunum

Genel Müdürlük kategorisi altında Genel Müdürlüğün kuruluşu ve tarihçesi, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün Görevleri, Genel Müdürlük misyon ve vizyonu, teşkilatlanma yapısı ile bilgiler paylaşılmıştır. Web sitesinde yer alan bilgiye göre Kültür Bakanlığı misyonu şu şekildedir: “Kültürel mirasımızın ülkemiz için en önemli zenginlik kaynaklarından biri olduğunu ve toplumsal kültürel kimliğimizin geliştirilmesi açısından önemini vurgulamak, yaygın ve sürdürülebilir koruma, yönetim ve yerel sahiplilik esasları dahilinde, kültür varlıklarımıza ilişkin planlama, yönetim ve eğitim hizmetlerini etkin olarak sağlamak, ülke düzeyinde buna ilişkin kaliteyi yükseltmek ve ulusal/uluslararası düzeyde ilgili kurum ve kuruluşlarla katılımcı ve saydam ilişkiler içerisinde stratejiler oluşturmaktır.” (Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, 2024). Web sitesinde yer alan bilgiler, genellikle resmi dilde yazılmış olup, müze profesyonelleri/araştırmacılar için ilgi çekici görülebilir, bununla birlikte müzeler için potansiyel yeni ziyaretçiler için merak uyandırıcı dilden uzak olarak, toplumun daha geniş bir kesimi için anlaşılabilirlik bağlamında zorluk yaratabileceği görülmektedir. Kullanıcı deneyimi açısından, içeriklerin daha sadeleştirilmesi ve kullanıcı dostu bir dil kullanılması, web sitesinin daha erişilebilir ve anlaşılır olmasını sağlayabilmektedir. Sitede kullanılan yazı stilleri ve renkler sade ve anlaşılır olmakla birlikte yeni ve modern tasarım dilinden uzak görülmektedir.

Örneğin uzun metinlerde iki farklı yazı stili kullanmak kullanıcının içeriği daha rahat anlayabilmesini sağlayabilmektedir.

Kullanılabilirlik

Mevzuat sekmesi ile Kültür ve Turizm Bakanlığı Teşkilatı ile ilgili mevzuat ve bakanlığa bağlı alt kurumlar ile ilgili mevzuatlar görüntülenebilmektedir. Haberler/Duyurular sekmesinde ağırlıklı olarak bakanlık toplantıları, müze müdürlüklerine ilişkin gerçekleştirilen rehberlik eğitimi programları, yönetmelikler ile ilgili paylaşımlar bulunmakta olup, portalda yer alan müzelerde gerçekleştirilen etkinlikler veya duyurular ile ilgili güncel gelişmeler yer almamaktadır. Mobil uygulamalar yönlendirmesi ve site ağacı seçeneği de bulunmaktadır. Site ağacı ile sitede bulunan tüm içerik başlıkları ve içerik hiyerarşisi tek bir sayfada görüntülenebilmektedir. Site içi arama seçeneği bulunmamaktadır. Bu durum, kullanıcıların ihtiyaç duydukları bilgiye hızlı bir şekilde ulaşmasını zorlaştırmakta ve kullanıcı deneyimini olumsuz etkileyebilmektedir. Özellikle geniş içerik sunan web sitelerinde arama fonksiyonunun eksikliği, ziyaretçilerin sitede daha fazla vakit geçirme olasılığını azaltabilir.

Etkileşim ve Geri Bildirim

Portalda yer alan Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı müzeler ile ilgili değerlendirme-anket seçeneği bulunmamaktadır. İletişim sekmesinde Kültür ve Turizm Bakanlığı birim amirleri telefon listesi, yurtdışı turizm ofisleri, İl Kültür ve Turizm Müdürlükleri irtibat bilgileri bulunmakta olup, web sitesinde yer alan sosyal medya bağlantıları Kültür ve Turizm Bakanlığı sosyal medya hesaplarına yönlendirmektedir. Portalda değerlendirme ve anket seçeneklerinin bulunmaması, kullanıcıların deneyimlerini paylaşma ve geri bildirimde bulunma imkânını zorlaştıran bir durum anlamına gelmektedir ve bu durum kullanıcı katılımını sınırlamaktadır.

Sanalmuze.gov.tr portalında yer alan bilgilendirme içerikleri, çoğunlukla mevzuatlar ve Kültür ve Turizm Bakanlığı ile ilgili düzenlemelerle sınırlıdır. Mevzuat sekmesinde, Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın teşkilat yapısı ve bağlı alt kurumlar hakkında hukuki düzenlemeler ve mevzuatlar görüntülenebilmektedir. Ancak, kültürel miras ve müzelerle ilgili daha derinlemesine bilgilendirme veya rehberlik hizmeti

sunulmamaktadır. Portalda etkileşimli içerik veya etkinlikler yer almamaktadır. Bu başlık altında, yalnızca müze müdürlüklerine yönelik gerçekleştirilen rehberlik eğitimi programları ve Bakanlık toplantıları gibi etkinlikler yer almaktadır. Bu programlar, müze yöneticileri ve ilgili çalışanlar için bilgilendirici içerikler sunmakla birlikte, içerikler genel kullanıcılar için eğitim içerikleri veya interaktif öğrenme materyalleri sağlamamaktadır.

E-Hizmetler

Arşiv sekmesinde geçmiş tarihlerde gerçekleştirilen etkinlikler paylaşılmıştır fakat portalda yer alan müzelerdeki eserler ile ilgili belge bulunmamaktadır. Kullanıcılar, portal aracılığıyla yalnızca geçmiş etkinliklerle ilgili bilgilere ulaşmakla sınırlı kalmakta, müze koleksiyonları ve eserleri hakkında derinlemesine bilgi edinememektedirler.

Teknik

Sanalmuze.gov.tr web sitesinin farklı tarayıcılarda çalıştığı gözlemlenmiştir. Sayfa sonunda müzelerle ilgili mobil uygulamalara yönlendirme linkleri ve sosyal medya hesaplarına yönlendirme linkleri de yer almaktadır. Sayfada yer alan içeriklerin geç yüklendiği gözlemlenmiştir.

4.4. Muze.gov.tr, Turkishmuseums.com, Sanalmuze.gov.tr Portalları Arşivlerine Yönelik Bir Değerlendirme

Muze.gov.tr portalı incelendiğinde arşiv kategorisi bulunmadığı görülmektedir. Müzelerde gerçekleşen geçmiş sergi veya etkinlikler de ayrı bir kategori altında görüntülenmemektedir. Turkishmuseums.com web sitesinde de benzer şekilde arşiv kategorisi yer almamakta olup, sergiler başlığı altında yer alan içeriklerin yakın tarihli sergiler ile sınırlı olduğu, geçmiş etkinliklerin sayfada yer almadığı gözlemlenmiştir. sanalmuze.gov.tr portalı incelendiğinde ‘2002-2023 Yılları Arasında Yurt İçinde Gerçekleştirilen veya Eser Ödünç Verilen Sergiler’ içeriği ile geçmiş sergiler sergi adı, sergi tarihi, sergi yeri, sergi açıklaması bilgileri ile görüntülenebilmektedir. Portalda arşiv başlığı ile ayrı bir kategori bulunmamakta olup, geçmiş sergi içerikleri arama sekmesinde aratılarak görüntülenebilmektedir.

Muze.gov.tr, turkishmuseums.com, sanalmuze.gov.tr portalları devlet müzelerinin görüntülenebileceği portallar olarak, arşiv kategorisinin olmaması, dijitalleşme ve erişilebilirlik açısından bir eksiklik olarak değerlendirilmektedir. Bu platformlar, müze koleksiyonlarının ve sergilerinin daha geniş bir kitleye ulaşması açısından önemli araçlar sunmaktadır; ancak geçmiş sergilere dair bilgi ve içeriklerin sistemli bir şekilde arşivlenmemesi, araştırmacılar ve müze ziyaretçileri için sınırlı erişim sağlamaktadır. Bu durum, müze portallarının dijital stratejilerindeki eksiklikleri gösterirken, aynı zamanda müze koleksiyonlarının tarihi ve arşiv dökümanları hakkında bilgi sahibi olmak isteyen bireyler için erişimi zorlaştırmaktadır. Sanalmuze.gov.tr portalı, geçmiş sergilerin belirli bir süre aralığında paylaşılmasını sağlamakla birlikte, arama sekmesinde içeriklerin aranması gerektiği için kullanıcı dostu bir deneyim sunmamaktadır. Bu noktada, arşivlerin daha erişilebilir ve sistematik bir şekilde düzenlenmesi önemli görülmektedir. Ayrıca, geçmiş sergilere dair detaylı bilgilerin görsel ve metinler ile sunulması, dijital platformların müze ziyaretçileri ile daha güçlü bir bağ kurmasına ve müze ziyareti sonrası merak edilen bilgilerin dijital kaynaklar ile araştırılarak detaylı bilgi edinilmesine yardımcı olabilir. Arşivlerin dijital ortamlarda daha görünür hale getirilmesi, müze koleksiyonlarının korunmasına ve bilgiye erişimin kolaylaştırılmasına katkı sağlayacaktır. Bu bağlamda, dijitalleşme sürecinin daha verimli hale gelmesi için müze portallarında arşiv belgelerinin paylaşılması, hem araştırmacıların hem de ziyaretçilerin geçmiş sergi ve etkinliklere kolay erişimini sağlamak ve koleksiyonlar hakkında bilgi edinebilmesini kolaylaştırabilmek açısından önemli görülmektedir. Bu durumun, müzelerin kültürel mirası dijital ortamda daha geniş bir kitleyle paylaşmalarına olanak tanıyacağı ve müze kaynaklarının daha etkili bir şekilde kullanılmasını destekleyeceği düşünülmektedir.

5. SONUÇ

Bu araştırma, seçilen üç ülkedeki devlet müzelerinin tanıtıldığı önemli bir kanal görevi gören web site ve portalların MuseumQual kriterleri çerçevesinde değerlendirilerek, müzelerin görünürlüğü konusunda nasıl bir rol oynadığını analiz etme amacıyla hazırlanmıştır. Müzelerin görünürlüğünü sağlayan ve sağlayabilecek önemli faktörlerden biri olan web siteleri, müzede mevcut olan sürekli veya süreli sergilerin dışında koleksiyonun tamamını da halka açabilecek, sunabilecek altyapıdadır bu nedenle de müze mekanına fiziksel olarak erişemeyen bireyler tarafından da her an, her yerden erişilebilir olma özelliğine sahiptir. Bununla birlikte, bu alanda yapılmış çalışma sayısı sınırlı görülmektedir. Bu sebeple bu konu seçilerek, Türkiye’deki devlet müzeleri portalları Avrupa’da öne çıkan devlet müzeleri portalları ile belirlenen kriterler çerçevesinde incelenerek karşılaştırmalı olarak değerlendirilmek istenmiştir. Bu kapsamda, müzelerde koleksiyonu ve mevcut potansiyeli halka ulaştırabilme, sunabilme bağlamında önemli bir kavram olarak görülen ‘görünürlük’ kavramının tarihçesi ve müzelerdeki ilk kullanımlarından günümüze değişen anlamları incelenmiş, Avrupa’da öne çıkan Almanya ve Fransa Müze Portallarıyla Türkiye’deki devlet müzelerinin tanıtıldığı portal kullanımları değerlendirilerek müzelerin web siteleri aracılığıyla toplumda görünürlük sağlama ilişkisi irdelenmiştir.

Araştırma kapsamında “Fransa, Almanya ve Türkiye’deki devlet müzelerinin tanıtıldığı portallar MuseumQual kriterleri kullanılarak değerlendirildiğinde, incelenen portallar müzelerin görünürlüğü konusunda nasıl bir rol oynamaktadır?” sorusu temelinde, seçilen müze portalları, Fransa Devlet Müzeleri portalı (Les Musées Nationaux), Almanya Devlet Müzeleri Portalı (Staatliche Museen zu Berlin) ve Türkiye Devlet Müzeleri portalları (Muze.gov.tr, Turkishmuseums.com, Sanalmuze.gov.tr), döküman analizi yöntemi ile takibe alınarak ve her hafta düzenli periyotlar ile ziyaret edilerek, müze web sitelerinin değerlendirilmesi amacıyla geliştirilmiş olan MuseumQual ölçeğinde yer alan 6 ana başlıktan (İçerik, Sunum,

Kullanılabilirlik, Etkileşim ve Geri bildirim, E-Hizmetler, Teknik) yararlanılarak değerlendirilmiştir.

Avrupa Müzelerinde web site ve portal kullanımı incelendiğinde, öne çıkan iki örnek olan Staatliche Museen zu Berlin (Berlin Devlet Müzeleri) ve Les Musées Nationaux (Ulusal Müzeler) olmak üzere her iki portalın da kapsamlı ve güncel bir şekilde müzedeki gelişmeleri, haberler ve duyuruları, etkinlikleri izleyici ile eş zamanlı olarak paylaştığı ve devamlı olarak güncellendiği görülmektedir. Devamlı güncellemeler ve anlık iletiler dışında portalda, müzelerin mevcut koleksiyonlarının ve arşiv belgelerinin dijitalleştirilerek erişime açık bir şekilde halka sunulduğu görülmektedir. Yalnızca portaldaki içerikler ile değil, aynı zamanda portalda yönlendirmesi yapılan, müzelerin tanınırlığını sağlayacak olan platformlar ile de portal içerikleri desteklenerek müze içeriklerinin daha fazla kitleye ulaşması yönünde önemli adımlar atıldığı görülmektedir. Bu durum, araştırma kapsamında incelen Berlin Devlet Müzeleri ve Fransa Devlet Müzeleri'nin günümüzde yaygınlaşan ve fiziksel duvarların ötesine geçen web siteleri ve dijital uygulamalara paralel olarak uyum sağlayabildiğini, çağın gereksinimlerine göre şekillenerek güncellenebildiğini ve bu portalların bu şekilde aktif kullanımıyla beraber daha fazla kitleyi müzeye çekebilme, cezbedebilme açısından görünürlük bağlamında yeni faaliyetler geliştirdiğini göstermektedir.

Avrupa Müzelerinde incelenen web site ve portallarda finansman ve altyapının bir Kültür Bakanlığı hizmeti olduğu, aynı zamanda yasaların da desteklediği üzere müze koleksiyonlarının ve içeriğinin halk ile paylaşılmasının bir yükümlülük olduğu vurgusu her iki portalda da detaylı maddeler ile vurgulanmaktadır. Her iki portalda da iletişimin güncel olarak devam ettirilebilmesi için bir ekibin bulunduğu, arşiv, koleksiyonlar, araştırmalar ve portalda dijital olarak sunulan diğer hizmetler için ilgili konuda uzman ekiplerin görev aldığı bilgisi de paylaşılmaktadır.

Berlin Devlet Müzeleri portalı olan Staatliche Museen zu Berlin portalında, portalda yer alan müzelerin içeriklerinin güncel olarak paylaşılmakta olduğu, ana sayfanın sürekli olarak yeni içerikler ile güncellendiği araştırma süresince gözlemlenmiştir. İçeriklerin müzeler ile yeni tanışan bir kullanıcı için de kolayca anlaşılabilir olduğu, portalda müze ziyareti planlamak veya koleksiyonları incelemek için hazırlanan temel kategorilerin sayfa merkezinde kolayca görüntülenebilir olduğu görülmektedir.

Staatliche Museen zu Berlin portalı, kapsamlı içerik kategorileri ve kullanıcı dostu tasarımı ile dikkat çekmektedir. Sergi ve koleksiyonlara dair detaylı bilgiler, dijital erişim seçenekleri ve etkileşimli uygulamalar sunularak ziyaretçilerin bilgiye kolay erişimi sağlanmaktadır. Eğitim programları, dijital stratejiler ve kültürel iş birlikleri gibi unsurların, portalın geniş bir kullanıcı kitlesine hitap etmesini desteklediği görülmektedir. Örneğin, Instituto Cervantes Berlin & Bode-Museum iş birliği ile gerçekleştirilen "Im Dialog mit der Kunst" projesi, sanat ve kültürel pedagojiyi bir araya getirerek ziyaretçilere özel deneyimler sunmaktadır. Bir başka örnekte Bode Müzesi & Greifswald Üniversitesi Caspar David Friedrich Enstitüsü iş birliği ile gerçekleştirilen "Perfect Match!" uygulaması, bu iş birliğiyle düzenlenen bir seminer sonucu geliştirilmiştir ve kullanıcıların müze koleksiyonlarını eğlenceli ve interaktif bir şekilde keşfetmesini sağlayan yenilikçi bir projedir. Her iki dijital uygulama için de Staatliche Museen zu Berlin portalında detaylı açıklayıcı metinleriyle yönlendirme linki yer almaktadır. Bu tür uygulamaların müze portallarında paylaşıyor ve tanıtılıyor olması, müzelerin görünürlüğünü artıracak önemli faaliyetler arasında görülmektedir.

Fransa Devlet Müzeleri portalı olan Les Musées Nationaux portalında devlet müzelerinin koleksiyonlarının halka açık bir şekilde, detaylı bir şekilde ve görseller ile desteklenerek sunulduğu gözlemlenmektedir. Müzelere dair gelişme ve haberlerin, mevcut koleksiyona ve arşive dair bilgilerin de şeffaflıkla paylaşıyor olduğu, portalın sıklıkla güncellenmekte olduğu, araştırma süresince gözlemlenmiştir. Portal, araştırmacılar için müzeler ve koleksiyonlar hakkında detaylı metin ve görsel sağlayacak nitelikte bilgilendirici, aynı zamanda müzeleri henüz ziyaret etmemiş bireyler için de merak uyandırıcı görülmektedir. Portalda bu ayrımın ve inceleme kolaylığı sağlayan bir özellik, ‘müze profesyonellerine yönelik’ başlıklı, müze araştırmacılarına, müze personeli ve diğer profesyonel kitleye yönelik hazırlanan içerikler dikkat çekmektedir. Müze profesyonellerine yönelik hazırlanan bu içerikler ile bir nevi eğitici paket olarak sunulmaktadır ve bu alanda çalışan veya bilgi edinmek isteyen bireyler için fayda sağlayacağı görülmektedir. Portalda müze koleksiyon ve arşivleri detaylı olarak görüntülenebilmektedir fakat portalda çok fazla alt başlık bulunması sebebiyle bu durumun aranan içeriğin bulunmasını zorlaştırdığı gözlemlenmektedir.

MuseumQual ölçeği kullanılarak yapılan değerlendirmede, Fransa'daki Les Musées Nationaux portalının içerik, sunum, kullanılabilirlik, etkileşim ve geri bildirim, e-hizmetler ve teknik başlıklarında izleyiciler için gl yönler sergilediği, müze koleksiyonlarını kapsamlı bir şekilde sunarak ve görsellerle desteklediği görülmektedir. Portalda hem müzeleri henüz ziyaret etmemiş kişilere yönelik basit ve sezgisel içeriklerin bulunması, hem de 'müze profesyonellerine yönelik' içeriklerin yer alması, yalnızca müze alanındaki uzmanlar için değil, daha geniş bir kitleye de ulaşılabilirlik sağlayarak müzelerin görünürlüğünü artırmakta önemli görülmektedir. Les Musées Nationaux portalının, müze koleksiyonları ve arşivlerine dair şeffaf ve güncel bilgiler sunarak müzelerin farklı coğrafyalarda yaşayan bireyler için de içeriklere açık erişim sağlayarak müzelerin görünürlüğünü artırmak açısından önemli bir rol oynadığı görülmektedir.

Türkiye'deki devlet müzeleri portalları olan muze.gov.tr, turkishmuseums.com, sanalmuze.gov portalları, MuseumQual kriterleri çerçevesinde değerlendirildiğinde, müzelerdeki en son duyuruların, etkinliklerin ve haberlerin güncel olarak paylaşılmadığı, son paylaşımların ve portalda yer alan bazı içeriklerin eski tarihli olduğu ve güncellenmediği gözlemlenmektedir. Portalda bulunan her bir müze, içerisinde bulundurduğu koleksiyon ve tarih açısından büyük öneme sahip olmakla birlikte, her bir müzenin bağımsız bir web sitesinin olmaması, güncel haberlerin doğrudan takip edilebileceği bir kaynağın eksikliği ve koleksiyon ile arşiv belgelerinin detaylıca incelenememesi, müzelerin görünürlüğü açısından eksiklikler yaratmaktadır. Bu durum, özellikle farklı coğrafyalarda yaşayan kitleler için müzelerin ve içeriklerinin görünürlüğünü sınırlayan bir faktör olarak değerlendirilmektedir.

MuseumQual leği çerçevesinde değerlendirilen muze.gov.tr, turkishmuseums.com, sanalmuze.gov.tr portallarının müzelerde yer alan önemli potansiyeli izleyiciye aktarabilmek açısından yeterli olmadığı, portalların her müzenin bağımsız web sitesi ile desteklenmesi gerektiği görülmektedir (bkz. Tablo 1).

Tablo 1: Araştırma Kapsamında İncelenen Müze Portallarının MuseumQual Kriterlerine Göre Değerlendirilmesi (2025).

Kriterler	Les Musees Nationaux Portalı	Staatliche Museen zu Berlin Portalı	Muze.gov.tr	Turkishmuseums.com	Sanalmuze.gov.tr
İçerik	✓	✓	×	×	✓
Sunum	✓	✓	×	✓	×
Kullanılabilirlik	✓	✓	×	✓	✓
Etkileşim ve Geri Bildirim	✓	✓	✓	✓	✓
E-hizmetler	✓	✓	×	✓	×
Teknik	✓	✓	✓	✓	✓

Kaynak: Tablo araştırmanın yazarı tarafından oluşturulmuştur.

Portallarda, müzelerin dijital koleksiyonlarına ve arşiv belgelerine dair içerik ve belgelerin yer almaması sebebiyle mevcut potansiyelin dijital ortamda tam anlamıyla yeterli düzeyde sunulamadığı görülmektedir.

Avrupa’da öne çıkan devlet müzelerinin görünürlük faaliyetleri incelendiğinde, müzelerin dijitalleşme ve online erişim stratejileri, eğitim programları ve atölyeler, özel gün kutlamaları, süreli ve kalıcı sergiler, basılı yayınlar ile görünürlüklerini artırma yönünde farklı faaliyetler geliştirdiği görülmektedir. Örneğin, British Museum ve Louvre Müzesi’nin, dijitalleşme alanında sanal turlar ve online sergi katalogları sunarak daha geniş bir kitleye ulaşma yönünde uygulamalar geliştirdiği görülürken, Berlin Doğa Tarihi Müzesi’nin, eğitim programları kapsamında çocuklar ve gençler için interaktif atölyeler düzenleyerek toplumsal katılımı artıracak faaliyetlere yer verdiği görülmektedir. Ayrıca, Rijksmuseum, özel günlerde düzenlediği sergi etkinlikleri ve sosyal medya kampanyaları ile görünürlüğünü artıracak faaliyetlere yer verirken, basılı yayınları ve rehber kitapları ile müze deneyimini kalıcı hale

getirmektedir. Bu faaliyetlerin, müzelerin dijital ve fiziksel alanlarda görünürlüğünü güçlendirmekte ve farklı hedef kitlelere ulaşma imkânı sunduğu görülmektedir.

“Fransa, Almanya ve Türkiye’deki devlet müzeleri, portallar aracılığıyla arşivlerini nasıl sunmaktadır?” alt sorusuna yönelik olarak seçilen portalların arşiv bölümleri incelendiğinde, Berlin Devlet Müzeleri portalı olan Staatliche Museen zu Berlin portalının, kapsamlı bir dijitalleştirme stratejisi ile tarihi ve kültürel mirasa dair kapsamlı bir erişim sunduğu görülmektedir. Örneğin, Etnoloji Müzesi’nin koleksiyon envanterleri ve belgelerinden oluşan 588.000 sayfalık arşivin dijitalleştirilmesi, hem araştırmacılara hem de genel kullanıcılara çevrimiçi erişim imkânı sağlamış, böylece müze koleksiyonlarının tarihi süreçlerine dair önemli bir bilgi kaynağı oluşturulmuştur. Ayrıca, portal üzerinden erişilebilen Suriye Miras Arşivi Projesi, Suriye’nin kültürel ve doğal mirasına dair 270.000’den fazla öğeyi bir araya getirerek, kullanıcıların dijitalleştirilmiş verilere hem görsel hem de coğrafi haritalama aracılığıyla ulaşabilmesine olanak tanımaktadır. Bu proje, yalnızca kültürel mirasın korunmasına katkıda bulunmakla kalmamış, aynı zamanda uluslararası iş birliğini teşvik ederek müze portalının global bir görünürlük kazanmasını sağlamaktadır. Bunun yanında, Erich Mendelsohn Arşivi gibi özel koleksiyonlar, dijital platformlar sayesinde kullanıcılara entegre ve zenginleştirilmiş bir içerik sunmakta, hem akademik hem de sanatsal çalışmalar için bir kaynak teşkil etmektedir. Bu tür dijitalleşme çalışmaları, Staatliche Museen zu Berlin portalının erişilebilirliğini artırırken, müzelerin tarihsel ve kültürel mirasını koruma ve görünür kılma konusundaki önemli rollerini de ortaya koymaktadır.

Fransa Devlet Müzeleri portalı olan Les Musées Nationaux’un, dijital arşivlerin erişilebilirliğini sağlamak adına önemli adımlar attığı görülmektedir. FranceArchives sayfası ile, dijitalleştirilmiş arşivlere doğrudan erişim sunmamakla birlikte, bu belgeleri koruyan arşiv hizmetlerinin sitelerine bağlantılar sağlamaktadır. Arşivlerle ilgili güncel gelişmelerin, platformda doğrudan izleyicilere aktarıldığı görülmektedir. Ayrıca, Ulusal Arşivler sayfası, tarihi belgelerin yanı sıra, müzelere ait arşiv materyallerine de erişim imkânı sunduğu görülmektedir. Ulusal Müzeler Müdürlüğü Arşivleri, müzeler arasındaki yazışma belgelerini ve sergi belgelerini içerirken, kullanıcıların bu belgelere çevrimiçi erişemediği, detaylı bilgiler ve dijital kopyaların

sağlandığı gözlemlenmektedir. Bu durum, dijital arşivlerin görünürlüğü artırmakta ve kültürel mirasın daha geniş bir kitleye sunulmasını sağlamaktadır.

Muze.gov.tr, Turkishmuseums.com ve Sanalmuze.gov.tr portallarında arşiv kategorisi bulunmamaktadır. Bu durum, dijitalleşme ve erişilebilirlik açısından bir eksiklik olarak değerlendirilmektedir. Geçmiş sergilere dair içerikler genellikle sistemli bir şekilde arşivlenmemiştir ve yalnızca yakın tarihli sergilere dair bilgiler bulunmaktadır. Sanalmuze.gov.tr portalı, geçmiş sergileri belirli bir tarih aralığında sunmasına rağmen, paylaşılan sergi içeriğinin yalnızca bazı müzeler ile sınırlı olması sebebiyle kapsayıcı olmadığı gözlemlenmektedir. Bu durum, müzelerin dijital stratejilerindeki eksiklikleri ve geçmiş sergilere dair bilgiye erişimin sınırlılığını göstermektedir. Dijital platformların daha geniş bir kitleye ulaşabilmesi için arşivlerin sistematik şekilde düzenlenmesi ve geçmiş sergilere dair görsel ve metinlerin daha erişilebilir bir şekilde sunulması önemli görülmektedir. Arşivlerin dijital ortamda daha görünür hale getirilmesi, müze koleksiyonlarının korunmasını ve bilgiye erişimin kolaylaştırılmasını sağlamaktadır.

“Türkiye’de kurumsal web siteleri kapatılan devlet müzeleri mevcut portallar aracılığıyla yeterince tanıtılmakta mıdır?” alt sorusuna yönelik olarak, İstanbul Arkeoloji Müdürü Sn. Rahmi Asal ile gerçekleştirilen görüşme sonucunda edinilen bilgiler doğrultusunda, yalnızca İstanbul Arkeoloji Müzeleri’nin değil Türkiye’deki bütün devlet müzelerinin Kültür ve Turizm Bakanlığı kararı ile tek bir portalda toplandığı, 2019 yılı itibarıyla İstanbul Arkeoloji Müzeleri’nin portala dahil olduğu görülmektedir. İstanbul Arkeoloji Müzeleri’nin portala dahil olmaktan memnuniyet duyduğu fakat portala ek olarak kendi bağımsız web sitelerinin olması ihtiyacının müze ekibi tarafından da gerekli görüldüğü sonucuna varılmaktadır. İstanbul Arkeoloji Müzelerinin portalda bulunuyor olmasının, bakanlığa bağlı diğer müzeler ile ortak bir sayfada görüntülenebilir olması dolayısıyla bir avantaj sağladığı ancak oluşturulabilecek bağımsız web sitelerinin de güncel paylaşımlar yaparak müzelere önemli katkı sağlayacağı anlaşılmaktadır.

Türkiye’deki devlet müzelerinin Kültür ve Turizm Bakanlığı’na bağlı tek bir çatı altında toplanması amacıyla, kendi web sitelerinin kapatılarak bakanlığa bağlı portallara dahil edildiği, müzelerin iletişimlerinin bu portallar aracılığıyla sağlandığı görülmektedir. Fakat, Kültür ve Turizm Bakanlığı’na bağlı müzelerin

görüntülenebileceği üç farklı portal bulunması ziyaretçiler açısından kafa karıştırıcı olduğu düşünülmektedir. Örneğin, müzeyi ziyaret etmek isteyen bir kişi müze ziyareti planı esnasında ziyaret saatlerini görüntüleyebilmek için ve müzenin bağımsız web sitesi bulunmaması sebebiyle ilgili aramayı yaptığında üç farklı web sitesi ile karşılaşacaktır ve bu durum, aranan bilgiye doğrudan ulaşmayı zorlaştırmaktadır. Üç farklı web sitesinin, her üçünün de bakanlığa bağlı olması sebebiyle birbirlerine bağlı görüldüğü fakat içerik ve tasarım öğeleriyle ayrıştığı gözlemlenmektedir.

Sonuç olarak, bu araştırma, MuseumQual kriterleri çerçevesinde değerlendirilen Fransa, Almanya ve Türkiye'deki devlet müzelerinin tanıtıldığı portalların, müzelerin görünürlüğü konusunda nasıl bir rol oynadığına dair bir analiz sunmaktadır. Araştırma, müzelerin dijital platformlar aracılığıyla halkla paylaştığı içeriklerin kapsamını, güncellenme sıklığını ve kullanıcı erişilebilirliğini değerlendirerek, müze koleksiyonlarının dijitalleştirilmesinin ve şeffaflığının müzelerin görünürlüğünü artırmadaki rolünü vurgulamaktadır.

KAYNAKÇA

- Ağca Diker, S. (2024). Müze-i Hümayûn ve Teşkilatı. *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi*, 51, 113–154. <https://doi.org/10.24058/tki.2024.503>
- Akça, S. (2020). Teknoloji ve bilgi çağında müzeler: Genel bakış. *Türk Kütüphaneciliği*, 34(2), 263–274.
- Artun, A. (2019). Müzecilik Yazıları Modern Sanat Müzesinin Tasarımı. *İletişim Yayıncılık. İstanbul*.
- Ata, M. B. S. (2021). Müzeciliğin gelişmesinde Müze-i Hümayûn müdürleri Philipp Anton Dethier ve Osman Hamdi Bey dönemlerinin karşılaştırmalı bir değerlendirmesi. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 20(3), 1473–1499.
- Ateşoğulları, S. (2022). Değişen ve gelişen Türkiye müzeleri. *Türk Arkeoloji ve Etnografya Dergisi*, (83), 35-53.
- Everett, M. C., & Barrett, M. S. (2011). Benefits visitors derive from sustained engagement with a single museum. *Curator: The Museum Journal*, 54(4), 431-446.
- Bulduk, B. (2018). Müze kavramı ve modern müze örnekleri. *International Referred & Indexed 2018 Open Access Referred E-Journal*, 4(9), 162-169.
- Butler, J. (1990). *Gender trouble: Feminism and the subversion of identity*. Routledge. https://lauragonzalez.com/TC/BUTLER_gender_trouble.pdf
- Cevher, N. (2024). Türkiye’deki Müze Web Sitelerinin Değerlendirilmesi: Kültür ve Turizm Bakanlığı Örneği. *Bilgi Yönetimi*, 7(1), 110-122.
- Cinoğlu, U. (2002). Türk Arkeolojisinde Theodor Makridi (Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Turkey).
- Çal, H. (2009). Osmanlı’dan günümüze Türkiye’de müzeler. *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, (14), 315–334.
- Deloche, B. (2001). *Le musée virtuel: Vers une éthique des nouvelles images*. Presses Universitaires de France-PUF.
- Dönmez, Ş. (2017, Nisan). Türkiye arkeolojisinin Rum asıllı kahramanı: Theodor Makridi Bey. *Tarih Dergisi*. Erişim adresi: <https://tarihdergi.com/theodor-makridi-bey-turkiye-arkeolojisinin-rum-asilli-kahramani/>
- Eldem, H. E., & Kaya, M. (2014). Elvâh-i nakşiye koleksiyonu. MSGSÜ.

- Evrard, Y., & Krebs, A. (2018). The authenticity of the museum experience in the digital age: The case of the Louvre. *Journal of Cultural Economics*, 42, 353–363.
- Fotakis, T., & Economides, A. A. (2008). Art, science/technology and history museums on the web. *International Journal of Digital Culture and Electronic Tourism*, 1(1), 37–63.
- Foucault, M. (1995). *Discipline and punish: The birth of the prison* (2nd ed.). Vintage Books. (Original work published 1977). Retrieved from https://monoskop.org/images/4/43/Foucault_Michel_Discipline_and_Punish_The_Birth_of_the_Prison_1977_1995.pdf
- Kahraman, Z. (2021). Sanal müzecilikte yeni yaklaşımlar. *Güzel Sanatlar Fakültesi Dergisi*, 3(2), 145-160.
- Hetherington, K. (2020). Foucault and the Museum. *Museum theory*, 21-40.
- Karadeniz, C. (2009). *Dünyada Çocuk Müzeleri ile Bilim Teknoloji ve Kesif Merkezlerinin İncelenmesi ve Türkiye İçin bir Çocuk Müzesi Modeli Oluşturulması* (Master's thesis, Ankara Üniversitesi (Turkey)).
- Karadeniz, C., & Özdemir, E. (2018). Hangi müze? Müzecilikte değişim ve yeni müzebilim. *Millî Folklor*, 30(120).
- Karadeniz, C. (2020). Kitap tanıtımı: Ali Artun (derleyen ve sunan). *Modern Sanat Müzesi'nin Tasarımı: Müzecilik Yazıları*, İstanbul: İletişim Yayıncılık. ISBN-13: 978-975-05-2760-9. *Güzel Sanatlar Fakültesi Dergisi*, 2(1), 87–89.
- Karabıyık, A. (2007). Çağdaş sanat müzeciliği kapsamında Türkiye'deki müzecilik hareketlerine bir bakış (Yüksek lisans tezi). Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum. Erişim adresi: <https://www.atauni.edu.tr/yuklemeler/62d8e99fbf328b98e248d37d125be085.pdf>
- Kaufmann, T. D., & Jardine, N. (2005). Collections and the Surface of the Image: Pictorial Strategies in Early-Modern Wunderkammern. *Collection, Laboratory, Theater: Scenes of Knowledge in the 17th Century*, 1, 228.
- Kızıltan, Z. (2015). Préface/Önsöz. *Publications de l'Institut Français d'Études Anatoliennes*, 29(1), 11–12. https://www.persee.fr/doc/anatv_1013-9559_2015_cat_29_1_1300
- Köksal, A. H. (2013). *Özel müzede kamusal alanın dönüşümü*.
- Köksal, A. H. (2012, Nisan 15). Halil Edhem'in Elvah-ı Nakşiye koleksiyonuna dair. *Skop Bülten*.
- Labourdet, M. C. (2015). *Les principes fondamentaux d'organisation des musées de France*. Que sais-je?, 40–55.
- Lelièvre, P. (1952). Le Musée Napoléon: I. *Revue des Deux Mondes* (1829-1971), 15 février 1952, 705–716. Retrieved from <https://www.jstor.org/stable/44585511>
- Mazlum, Ö. (2022). Müze iletişimi ve müze web siteleri üzerine bir inceleme. *Sinop Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(1), 100–136. <https://doi.org/10.30561/sinopusd.1106395>

- McClean, F. (1996), *Marketing The Museum*, Routledge, London.
- Meriç, H. (2011). Osmanlı Devleti'nde ilk müze/Müze-i Hümayûn: Çini Köşk. *Sigma*, 3, 308–314.
- Mulholland, P., Zdrahal, Z., & Collins, T. (2008). Investigating the effects of exploratory semantic search on the use of a museum archive.
- Papadimitriou, N., Plati, M., Markou, E., & Catapoti, D. (2016). Identifying accessibility barriers in heritage museums: Conceptual challenges in a period of change. *Museum International*, 68(3-4), 33–47.
- Platon, (2002), Devlet, (Çev. Hüseyin Demirhan), Sosyal Yay.(1995), Phaidon, (Çev. Ahmet Cevizci), Ankara, Gündoğan Yayınları.
- Saatçı Ata, M. B. (2021). Müzeciliğin gelişmesinde Müze-i Hümayûn müdürleri Philipp Anton Dethier ve Osman Hamdi Bey dönemlerinin karşılaştırmalı bir değerlendirmesi. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 20(3), 1473–1499.
- Schafer, V., & Thierry, B. (2011). Le mariage de raison du musée d'art et du Web. *Hermès*, (3), 102–105.
- Soydaş, N., & Üstünbaş, B. (2020). Kent kimliğinin yansıtılmasında müzelerin kentsel iletişim bağlamında değerlendirilmesi. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, (34), 377–398.
- Solima, L. (2002). Dalla parte del visitatore: leve di comunicazione e traiettorie di ricerca nel marketing museale. *Micro & Macro Marketing*, 11(1), 61–84.
- Özdel, G. (2012). Foucault bağlamında iktidarın görünmezliği ve “panoptikon” ile “iktidarın gözü” göstergeleri. *Turkish Online Journal of Design Art and Communication*, 2(1), 22–29.
- Özkasım, H., & Ögel, S. (2005). Türkiye’de müzeciliğin gelişimi. *İTÜ Dergisi B: Sosyal Bilimler*, 2(1), 96-102.

EKLER

Ek 1. İstanbul Arkeoloji Müzeleri Müdürü Sn. Rahmi Asal ile Görüşme Soru-Cevapları

- **N.A: İstanbul Arkeoloji Müzeleri’nin kendi web sitesi ilk zaman açılmıştı? Web sitesinin düzenlemesi ve yönetilmesi Müze yönetimine mi aitti? Sitenin maddi ihtiyaçları müzenin bütçesinden mi karşılanıyordu?**

R.A: Müze web sitemiz ilk olarak Müzemizin ana sponsoru olarak hizmet vermeye başlayan TURSAB tarafından hizmete alınmıştır. 2009-2010 yılında site Türsab tarafından kurulmuş, Müze idaresi ve Türsab tarafından birlikte ilerletilmiştir. Teknik aksaklıklar yaşanması durumunda ise sorunlar yine Türsab tarafından çözülüyordu. Web sitesinin tasarımını yapan, masraflarını ödeyen onlardı. Sponsorluk daha önce bitse bile 2017 yılına kadar aynı site devam etmiş, bu tarihten sonra ise Bakanlığımız tarafından halen hizmet veren web sitemiz devreye girmiştir. Müzemizin sosyal medya hesapları ise (Facebook) dışarıdan herhangi bir maddi ve teknik destek olmadan müze personeli tarafından açılmış ve yönetilmiştir.

- **N.A: Müzenin kendi web sitesinin kullanıcı memnuniyeti açısından bir değerlendirmesi yapılmış mıydı? Sonuçlar nasıldı?**

R.A: Site kapatıldığı için net istatistiki bilgilere ulaşılammamaktadır. Ancak kullanıldığı dönemde ziyaretçilerimizin şikayet, öneri ve olumlu görüşleri site üzerinden müdürlüğümüze ulaştırılıyordu. Bu konular Müdürlüğümüz tarafından değerlendirilmeye alınıyordu.

- **N.A: Arkeoloji Müzesi hangi tarihte “muze.gov.tr” portalına ne zaman dahil edildi? Devlet müzelerinin web sitelerinin tek bir portalda**

birleştirilmesi sonucunda ziyaretçi/sanal izleyici tepkileri ne yönde gelişti?

Bu yönde geri dönüşler alıyor musunuz?

R.A: 2019 tarihinden itibaren portala dahil olduk. Elbette olumlu bir katkısı oldu. Olumlu ve olumsuz geri dönüşler olmaktadır ancak, bu bilgilerin elde edilmesi için özel bir çalışma yapılması gerekmektedir.

- **N.A: Arkeoloji Müzeleri'nin web sitesinin kapatılarak muze.gov.tr'a dahil edilmesi müzenin görünürlüğünü nasıl etkiledi?**

R.A: Yalnızca İstanbul Arkeoloji Müzeleri'nin değil Türkiye'deki bütün devlet müzelerinin web siteleri ve sosyal medya hesapları bir ortak web sitesinde toplandı. Bir tek Troya Müzesi'nin sosyal medya hesapları kapatılmadı, o tarihlerde onlar da bir yarışma sürecindeydiler, sosyal medya hesaplarının da olması da muhtemelen kriterlerden biriydi bu sebeple kapatılmadığını düşünüyorum.

Benim şahsi kanaatim hiç olmazsa belli büyüklük ve önemdeki müzelerin sosyal medya hesaplarının olması gerekiyor. Müzemiz ile ilgili önemli ve güncel konuları Bakanlık hesapları ile birlikte benim kendi hesabımdan da paylaşarak daha etkin bir iletişim sağlamaya gayret ediyorum. Müzemizin Bakanlığımızın ortak hesaplarında görünür olmasının elbette önemli ve katkı sağlayıcı olduğunu düşünüyorum ancak özel hesapların da önemli katkı sağlayacağını ve daha güncel paylaşımlar yapabileceği kanaatindeyim. Buna iyi bir örnek olarak Troya Müzesi hesabını verebiliriz. Benzer bir sistem doğru bir ekiple bizim müzemizde de hayata geçirilebilir. Bizim de bir kurum hesabımız olması durumunda hem ziyaretçi sayımıza bir etkisi olacağını hem de etkinliklerimize daha olumlu bir katkısı olacağı yönünde. Zaman içerisinde etkileşimlerle paylaşımı gören bir ziyaretçinin kendi etrafındakilerle paylaşımı olduğunda görünürlüğü artıyor. Belirli kriterlerin oluşturulması ve doğru kullanılması koşuluyla ben kurum hesapların açılmasının olumlu olacağını düşünüyorum.

- **N.A: Ziyaretçilerin Arkeoloji Müzesi’ni muze.gov.tr üzerinden ziyaretleri üzerine bir değerlendirme için istatistik oluşturmak yönünde adımlar bulunuyor mu?**

R.A: Portaldaki paylaşımlar etkili oluyor. Oradan görüp elbette etkilenip gelemli diyen oluyordur fakat ben yine de sadece bu portalların tek başına çok büyük bir etkisi olduğunu düşünmüyorum. Müdürlüğümüzce istatistik yapılmıyor olsa da ancak site yöneticileri tarafından yapılmaktadır. Site üzerinden tarafımıza iletilen olumsuz-olumlu görüş ve taleplerin hepsini değerlendiriyoruz. Örneğin olumsuz bir şey denmişse oradaki olumsuzluğu gidermek adına, ziyaretçinin bir daha ziyarete gelmesi adına ne yapabilirizi anlatmaya çalışıyoruz.

‘Neden gelmeli?’ ancak kendimizi görünür kılmakla mümkün. Görünür kılmanın araçlarından biri de kendi hesaplarımızın olması. Kesinlikle şu çok önemli, çok görünür olmak lazım. Sosyal medya ve diğer yazılı ve görsel medyada her yerde görünür olmak gerekiyor. Ve bunun biraz ağır bilimsel anlatımlarla olmaması gerekiyor. Biraz hikaye yaratmak gerekiyor, örneğin Göbeklitepe gibi. Oradaki ilgiyi diğer bilimsel paylaşımlarla beraber yine bilimsel verilerle ters düşmeyecek heyecan verici, kabul edilebilir bazı hikayelerin de başka insanları yakaladığı görülebiliyor. Bizim insanları müzeye, ören yerine çekip doğru bilgiyi burada vermemiz gerekiyor. Benim gördüğüm kesinlikle siz halka ulaşacaksınız. Görünür olmak konusunda müzemizde önemli adımlar atılıyor ve daha da atılacaktır. Zaten sürekli konferans panel konser vb. şeylerle ile sürekli gündemdeyiz fakat yetmediği de ortada. Şunu yapamaz kimse; “ben önemli bir markayım hiç kendimi tanıtmam, görünür olmama gerek yok, ben zaten kıymetliyim diyemez. Böyle dediğiniz anda bilinir ve tanınırlığınızdan çok şey kaybedeceğiniz bir gerçek.

Müzemiz de koleksiyonlarıyla ve tarihi ile çok önemli. Bu böyle olmasıyla beraber belli bir grubu çeker, ilgi uyandırmadığı insanı çok fazla etkilemeyebilir. Dünya tanıtım dünyası artık. Ortama adapte olmak gerekiyor. adaptasyonu sağlamayan yok olur...Çok kıymetli bir form da olsa ortam onun yaşamasına uygun olmayabilir, ya da adapte olmamış olabilir. kendi alanımıza böyle bakmamız gerekiyor. Dünyanın en büyük eser hareketliliği yaşanan müzesindeyiz. Bir yıl içinde yeni teşhir tanzim ve yeni depolama alanları

nedeniyle yaklaşık 300 bine yakın eserimizin yeri değişti. Bütün bunların yanında görünür olmaya, bilimsel ve santsal etkinlikleri de yapmaya çalışıyoruz. Kazı çalışmaları, sergiler ve diğeri gelişmeler ile ilgili röportajlar, tanıtım haberleri oluyor. 2023-2024 yıllarında onlarca konferans, panel, sempozyum ve sergi çalışması gerçekleştirildi.

- **N.A: Devlet Müzelerine ve muze.gov.tr’a bağılı olarak hizmet veren, mevcut potansiyel bilgiyi ve gelişmeleri sunan, editöryal ve tasarımsal olarak güçlü bir dille izleyiciye hizmet eden bir blog tasarlanması düşünülüyor mu? İzleyiciler tarafından bu yönde bir talep bulunuyor mu?**

R.A: İzleyiciler tarafından “Bizim etkinliklerinizden haberimiz olmuyor.”, “Bilgiler güncel değıl.” şeklinde kimi zaman aldığımız geri dönüşler oluyor. Öyle durumlarda da mail adresleri ve diğeri iletişim bilgileri alınarak kendilerine geri dönüş yapılmaktadır. Ya da güncel olmayan bir bilgi hakkında geri dönüş aldığımızda güncelliyoruz. Müzenin açık -kapalı olduğı saatler ve günler ile ilgili genellikle geri dönüşler olabiliyor. Örneğın İstanbul’da bir akşam aşırı yağış aldığı bir gün olmuştu bir gün sonra sabah müzeyi biraz geç açmak durumunda kalmıştık. Bu tarz anlık gelişmeleri kurumsal sosyal medya yoluyla daha hızlı paylaşılabileceğini düşünüyorum.

Ben ‘neden yok?’ sorusuna net ve doğru bir cevap veremiyorum. Muhtemelen standartlaşma, doğru bilgi ve yanlış uygulamalara sebebiyet vermemek adına atılmış bir adım. Ancak daha önce de dediğim gibi Türkiye’nin en büyük ve önemli müzesi, dünyanın sayılı ilk on müzesi içinde olan bir kurumun kendisine ait sosyal medya hesabı olması gerektiğini düşünüyorum. Tabii ki iyi bir ekip tarafından doğru ve etkin kullanılması koşuluyla.

- **N.A: Arkeoloji Müzesi’nin muze.gov.tr portalına dahil edilmesinin gözlenmiş avantaj ve dezavantajları nelerdir?**

R.A: Çok yönlü avantajı olduğuna şüphe yok elbette. Yıl içinde gerçekleştirdiğimiz faaliyetlerimiz konferans, sergi ve diğeri etkinliklerimiz

hem yapıldığı dönem içinde hem de yıl içinde genel döküm olarak bu alanlarda paylaşılmakta. Kaç sergi kaç gezi vb. Etkinlik yapıldı gibi. Bahse konu portal ve uzantıları Bakanlığımız tarafından oluşturulan birim tarafından yürütülmektedir. Geçmiş etkinlik vb. bilgiler ne kadar süreyle muhafaza edildiğini ve ulaşılabilirlik durumunu bilemiyorum.

Avantaj sayılabilecek şeyler bizim de etkinliklerimizin bütün müzelerin bulunduğu Bakanlığa bağlı bir portalda paylaşılıyor olması, o bir avantaj tabii. Dezavantaj olarak hiç görmüyorum. Ancak kendi kurumumuzun web sitesi, sosyal medya hesaplarının olmasının ve bu mecradan da bilgi paylaşımının yapılmasının hızlıca aksiyon almak açısından daha iyi olacağını düşünüyorum. Çok fazla olmamak kaydıyla sizin neden web siteniz yok gibi geri dönüşler oluyor. Ziyaretçiler “Gelişmeleri neden paylaşmıyorsunuz? diye sorabiliyor.

- **N.A: Arkeoloji Müzesi kapsamındaki güncel gelişme/haber/duyurular muze.gov.tr dışında bir portal ile paylaşılmakta mıdır? Gelişmeler ne sıklıkla web portalına aktarılmaktadır?**

R.A: Muze.gov.tr’de tüm müzeler ile ilgili bilgi mevcut. Ziyaretçiler müzeler ile ilgili puanlama yapmak istediğinde turkishmuseums.com’a yönlendiriliyor. turkishmuseums.com’dan da direkt müze seçerek, seçilen müze ile ilgili bilgilere ulaşılabilir. Örneğin müzenin durumu, bilet, konum, içerik, müze planı vb. gibi bilgilere bu alandan ulaşılabilir. Ayrıca ziyaretçiler aynı site üzerinden müze ile ilgili görüş ve düşüncelerini, tuvalet, gişe, yeme içme alanları, sergileme ve bilgilendirme gibi konularda puan vererek değerlendirme yapılabilir.

Muze.gov.tr dışında müzemiz e-posta hesabı üzerinden takipçilerimize ulaşmaktayız. Kurum, kuruluş ve kişilerin yer aldığı oldukça geniş bir listemiz mevcut. Onların hepsine etkinlikleri iletiyoruz. Müzelerin önceden iyi bir planlamayla belirlenen etkinlik ve idari planlamaları turkishmuseums.com ve Bakanlığa bağlı diğer alanlara gönderilebildiği takdirde paylaşımların zamanında ve sağlıklı olması açısından önemli. Fakat iyi işleyen Bakanlığımıza bağlı genel bir sitemizin olmasının kurumların kendi hesabının

olmasının önünde bir engel olduğunu düşünmüyorum. Kurumun kendi sosyal medyası ve web sitesi olmasının daha geniş kitlelere ulaşması açısından iyi olacağını düşünüyorum.

Kurumlara ait bir eksiklik-aksaklık var ise bir düzen getirilerek bu bağlamda/ bu kapsamda paylaşım yapılması sağlanabilir. İstanbul Arkeoloji Müzeleri, Türk ve İslam Eserleri Müzesi, Anadolu Medeniyetleri Müzesi ve Antalya Müzesi gibi müzelerin sosyal medya hesabının olmaması kanaatimce önemli bir eksiklik.

Sosyal medya hesabımızın olması durumunda büyük bir takipçi kitlemiz olacağını düşünüyorum. “turkishmuseums.com” güncellemeleri paylaşıyor olsa da kurum hesaplarının da daha hızlı ve etkin bir rol oynayacaktır. Özellikle ulusal ölçekteki müzelerin, sürekli sanatsal ve kültürel aktiviteleri olan müzelerin hesaplarının olması lazım.

Sosyal medya işlerimiz muze.gov.tr’ den ilerleyebiliyor. Arkeoloji müzeleri adıyla mevcut olan hesaplar da Müzenin resmi hesapları değil.

- **N.A: Ziyaretçilerden gelen geri bildirimler veya talepler görünürlük stratejinizi nasıl şekillendiriyor?**

R.A: Ziyaretçilerimiz sadece sosyal medya hesapları üzerinden değil, örneğin anı defterimiz, e posta adresimiz, “Alo 176” veya “CİMER” üzerinden de bildirimlerini iletiyorlar. Ziyaretçilerimizin bizimle iletişime geçmiş olması elbette bizi mutlu ediyor. Olabildiğince dönüş yapmaya gayret ediyoruz. Ziyaretçi tarafından bir uyarı yapıldığı takdirde tarafımızca yapılabilecek bir şey ise hemen yapıyoruz. Bizi aşan bir boyutta ise hayata geçirebilmek için Bakanlığımızın ilgili birimlerine gerekli talebi veya öneriyi iletiyoruz. Ziyaretçinin müzemiz ile iletişime geçmiş olması çok önemli.